T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE
SOSYALİST SOL AKIMIN DÖNÜŞÜMÜ
VE
DOĞU PERİNÇEK

GÜLŞAH ATALAY

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. A. BARAN DURAL

EDİRNE 2009

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLŞAH ATALAY tarafından hazırlanan **TÜRKİYE'DE SOSYALİST SOL AKIMIN DÖNÜŞÜMÜ VE DOĞU PERİNÇEK** Konulu **YÜKSEK LİSANS** Tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 12.-13. maddeleri uyarınca **15.10.2009 Perşembe** günü saat **11.00**'de yapılmış olup, tezin * …….……………..………………………. **OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Doç. Dr. Berkan DEMİRAL		
Doç. Dr. A. Baran DURAL (Danışman)		
Yrd. Doç. Dr. Fahri TÜRK		

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU TEZ MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	**353933**
Yazar Adı / Soyadı	Gülşah Atalay
Uyruğu / T.C. Kimlik No	T.C. 40360678396
Telefon / Cep Telefonu / e-Posta	05437744315 gulsahatalay@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Türkiye'de Sosyalist Sol Akımın Dönüşümü ve Doğu Perinçek
Tezin Tercümesi	The Transformation Of The Socialist Left Movement In Turkey And Doğu Perinçek
Konu Başlıkları	Siyasal Bilimler
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı / Bölüm	
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2009
Sayfa	107
Tez Danışmanları	Doç. Dr. A. Baran Dural
Dizin Terimleri	Marksizm=Marxism Sol İdeolojiler= Left Ideologies Sosyalizm= Socialism Milliyetçilik= Nationalism
Önerilen Dizin Terimleri	Doğu Perinçek
Kısıtlama / Kısıt Süresi	Yok

09. 11. 2009

İmza: …………………..

TEŞEKKÜR

Birlikte çalıştığımız tüm zaman zarfında bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, anlayışını ve dostluğunu benden esirgemeyen ve lisans yıllarımdan itibaren her zaman yanımda olan danışmanım Doç. Dr. A. Baran DURAL'a ve tezimi geliştirmeme sağladıkları katkılarından dolayı jüri üyelerim Doç.Dr. Berkan DEMİRAL'a, Yrd. Doç. Dr. Fahri TÜRK'e ve Yrd. Doç. Dr. Burak GÜMÜŞ'e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca yaşamımın her döneminde olduğu gibi yüksek lisans yaparken de maddi ve manevi destekleri ile yanımda olan babam Nazım ATALAY'a, annem Hatike ATALAY'a; çalışmalarım esnasında benden yardımlarını esirgemeyen kızkardeşim Esra ATALAY'a, kuzenim Erkan KİLİMCİ'ye, değerli dostlarım Ahmet KEKEÇ'e, Ebru DÖVENTAŞ'a ve Barış ATEŞ'e; süreli yayınlara ulaşmam konusunda verdikleri destekten ötürü Aydınlık Dergisi ve Teori Dergisi çalışanlarına şükranlarımı sunarım.

Tez Adı: Türkiye'de Sosyalist Sol Akımın Dönüşümü ve Doğu Perinçek

Yazar: Gülşah Atalay

ÖZET

Bu araştırma ile sosyalist sol akımın geçirdiği süreç ve Türkiye'de bu sürece damgasını vuran temel olgular- tarihsel olaylar incelenecektir. Bu amaçla; bir ideoloji olarak sosyalist kuram, farklı yorumları eşliğinde tanımlanacak, Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrasında Türkiye'de sosyalist sol akımın geçirdiği evreler incelenecek, sosyalist sol akımın, evrensel sol ve ulusal sol anlayış çerçevesinde geçirdiği değişim, günümüz Türkiyesi'nde Doğu Perinçek'in siyasal ve toplumsal görüşleri çerçevesinde ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Sosyalizm, Ulusalcılık, Marksizm, Sol, Doğu Perinçek.

Title: The Transformation Of The Socialist Left Movement In Turkey and Doğu Perinçek

Author: Gülşah Atalay

ABSTRACT

In this study, historical evolution of socialist left with emphasis on basic facts and historical events that marked the process will be examined. To this end, socialist theory will be revisited as an ideology in the light of different approaches, historical process that the socialist left went through before and after foundation of The Republic of Turkey will be reviewed, and the evolution of socialist left movement within the universal left and national left framework will be discussed in accordance with political and social opinions of Doğu Perinçek in contemporary Turkey.

Key words: Socialism, Nationalism, Marxism, Left, Doğu Perinçek.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği.

ABD: Amerikan Birleşik Devletleri.

AK Parti: Adalet ve Kalkınma Partisi.

ASD: Aydınlık Sosyalist Dergi.

BAT: Batı Asya Topluluğu.

BOP: Büyük Ortadoğu Projesi.

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi.

ÇKP: Çin Komünist Partisi.

DEV-GENÇ: Devrimci Gençlik.

DEV-GÜÇ: Devrimci Güç Birliği.

DEV-YOL: Devrimci Yol.

DP: Demokrat Parti.

DSP: Demokratik Sol Parti.

FKF: Fikir Kulüpleri Federasyonu.

IMF: Uluslar arası Para Fonu.

İP: İşçi Partisi.

KİT: Kamu İktisadi Teşebbüsü.

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.

MAH: Milli Amele Hizmet.

MC: Milliyetçi Cephe.

MDD: Milli Demokratik Devrim.

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi.

MK: Merkez Komitesi.

NATO: Kuzey Atlantik Paktı.

PDA: Proleter Devrimci Aydınlık.

PKK: Kürdistan İşçi Partisi.

SBKP: Sovyetler Birliği Komünist Partisi.

SD: Sosyalist Devrim.

SP: Sosyalist Parti.

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği.

TCK: Türk Ceza Kanunu.

TEP: Türkiye Emekçi Partisi.

THKO: Türk Halk Kurtuluş Ordusu.

THKP-C: Türk Halk Kurtuluş Partisi Cephesi.

TİİKP: Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi.

TİKP: Türkiye İşçi Köylü Partisi.

TİP: Türkiye İşçi Partisi.

TKP: Türkiye Komünist Partisi.

TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri.

TÜRK-İŞ: Türkiye İşçi Sendikası.

GİRİŞ

Günümüz koşullarına bakıldığında, dünya siyasetine yön veren, sanayileşmesini gerçekleştirmiş Batılı devletler ve oluşturdukları işbirliği örgütlerinin yanında, bir de sanayileşmesini ve devrimlerini tamamlayamamış yoksul devletlerin bulunduğu gerçeği göze çarpar. Kapitalist ekonomik düzenlerine koşut olarak yeni pazarlar ve yeni doğal kaynaklara ihtiyaç duyan Batılı devletlerin, bu aşamada emperyalist (Bir devletin veya ulusun başka devlet veya uluslar üzerinde kendi çıkarları doğrultusunda etkide bulunmaya çalışması, yayılmacılık) amaçları doğrultusunda birbirleri ile işbirliği içine de girerek, diğer yoksul uluslar üzerinde kurdukları 'sömürü' düzeni, ezilen yahut sömürülen ülke veya ulusların dışarıya karşı birer kurtuluş mücadelesi vermesi gerekliliğini de ortaya çıkarmaktadır.

Ulusların; ezilen sınıfların, ezen sınıflara karşı verdiği mücadelenin yanında, bir de sömürgeci ülke ve uluslara karşı vermesi gereken mücadele, bizi sosyalist emekçilerin baskın sermaye sınıfına karşı verdiği mücadelenin yanında, 'milli karakter taşıyan, ulusalcı, devrimci ve üçüncü dünyacı' söylemleri ile birlikte ulusal bir sol anlayışa götürür ki; bu ulusal sol anlayış, gerçekte tam bu noktada evrensel soldan belirgin farklarla ayrılmaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde, sosyalizm ideolojisi ele alınacak; evrensel sol anlayışa kaynaklık eden temel tezler, Marksizm, Leninizm ve Maoizm temelinde irdelendikten sonra çalışmamızın ikinci bölümünde ise, sosyalizmin Türkiye'de 12 Eylül 1980 Darbesi'ne dek geçirdiği süreç incelenecek, bunun için 1. Meşrutiyet sonrasından itibaren Osmanlı Devleti'nde yer almış sosyalist akım ve örgütlenmeler ile, Cumhuriyet dönemi sosyalist örgütlenmeleri konu edilecektir.

Üçüncü bölümde ise, sosyalist sol içerisinde diğer sol gruplardan belirli özellikleri ile ayrılan Ulusalcı akımın Türkiye Solu'nda öncülüğünü yapan Doğu Perinçek hareketi ele alınarak; güncel siyasal sorunlara hangi açıdan yaklaştığı ve bu sorunlara çözüm olarak ortaya koyduğu öneriler tespit edilmeye çalışılacaktır.

Problem

Bir ideoloji ve düşünce sistemi olarak sosyalizm incelendiğinde, tarihsel süreç içerisinde farklı tanımlamalar ve uygulamaları içerdiği gözlemlenebilir. Aynı şekilde sosyalizm, pratikte de farklı coğrafyalar arasında farklı gelişmeler göstermektedir.

Günümüzde sosyalist yorum şekil değiştirmiş, özellikle sanayileşmesini tamamlayamadan, gelişen teknoloji ve küreselleşmenin etkilerini gelişmiş batı dünyasından ithal eden ülkeler açısından, kaybedilmeye başlanan milli değerlerin korunması yönünde evrensel sol anlayışından ayrılarak, ulusal bir algılayış çerçevesinde yeni bir görünüm kazanmaya başlamıştır.

Çalışmaya konu olacak olan problemi, sosyalizmin Türkiye'de ne şekilde algılanıp yorumlandığı ile ilgili olarak bu ideolojinin tarihsel gelişimi ve Doğu Perinçek'in sosyalist olgu bağlamında üstlendiği misyon oluşturacaktır.

Amaç

Bu araştırma ile sosyalist sol akımın geçirdiği süreç ve Türkiye'de bu sürece damgasını vuran temel olgular- tarihsel olaylar incelenecektir. Bu amaçla;

1. Bir ideoloji olarak sosyalist kuram, farklı yorumları eşliğinde tanımlanacak,

2. Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrasında Türkiye'de sosyalist sol akımın geçirdiği evreler incelenecek,

3. Sosyalist sol akımın, evrensel sol ve ulusal sol anlayış çerçevesinde geçirdiği değişim, günümüz Türkiyesi'nde Doğu Perinçek'in siyasal ve toplumsal görüşleri çerçevesinde ele alınacaktır.

Önem

Sosyalizm, Aydınlanma ve Fransız Devrimi ile birlikte, halkın hakim sınıfla olan mücadelesi olarak algılanmaya başlamıştır.

Günümüz Türkiyesi'ndeki siyasal oluşumlar gözden geçirilecek olursa, merkez sağ ve temsil ettiği kimi ulusal değerlerin sol ideolojideki partiler ile paylaşılması, Türkiye'deki sosyalist sol anlayışın bazı akımlarının, evrensel sol anlayıştan ayrılıp ulusal bir kimlik kazanması, önemli bir değişim ve çözümlenmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemiz özgülünde evrensel sol ile ulusal sol anlayış arasında kısa süre önce hayatını kaybeden eski Başbakanlardan Bülent Ecevit ile birlikte İşçi Partisi (İP) lideri Doğu Perinçek ve temsil ettiği, *"Aydınlık Hareketi"*nin, bir *"turnusol kağıdı"* işlevi gördüğü öne sürülebilir.

Öte yandan, son yıllarda Türkiye'de, *"Kızıl Elma Koalisyonu"* adı altında örgütlenen ve ulusal kanadın sağ ve sol bölüngülerinin altında toplanmaya çalıştığı bir hareketin doğması dikkati çekmektedir. Özellikle küreselleşme, ulus-devletin aşınması, AB süreci, tek kutuplu dünya yaklaşımlarına eleştirel bir başkaldırı niteliğinde olan ve ulus-devletin kazanımlarını savunan söz konusu koalisyon girişiminin sağ kanadını oluşturması planlanan MHP hareketinin yanı sıra, solda akıma öncülük etmesi tasarlanan İP ve lideri Doğu Perinçek, araştırma evreninin güncelliğini ve önemini arttırmaktadır.

Önümüzdeki dönemde AB, ulus-devlet ve küreselleşme, Türk siyasetinin gündemini belirleyen temel konuları oluşturacağından, araştırma evrenine konu olan Sosyalist hareket ve Doğu Perinçek'in Türk Sosyalizmi'nde taşıdığı stratejik önemin daha ön plana alınarak tartışılması beklenmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırmada öncelikle sosyalizm kuramsal olarak ele alınacak, ardından sosyalizmin Avrupa ile Türkiye'deki gelişimi ve özellikle günümüzdeki durumu incelenecektir. Sosyalizmin uygulanma alanı bulduğu tüm ülkelere tek tek ulaşılarak ele alınmasının zaman ve imkanlar açısından olanaklı olmaması bir sınırlılıktır. Bu çerçevede Türkiye'deki sosyalist sol akım yoğunlukla Doğu Perinçek'in siyasal yaşamını içeren dönem ele alınarak değerlendirilecektir. Konunun kuramsal çerçevesinin irdeleneceği 1. Bölümde de, sosyalizme ilişkin genel tematik ve kavramlar Perinçek'in ideolojik söylemi ve siyasal mücadelesine koşut olarak ele alınıp, sınıflandırılacaktır.

Tanımlar

Sosyalizmin bir ideoloji olarak ortaya çıkışı, liberalizmin bireyciliğine ve kapitalist sömürü düzenine bir tepki olarak; bu sistemi işçi sınıfı lehine değiştirmek amacı ile olmuştur (Thomas, 2003: 816).

Bu aşamadan sonra ise sosyalizm, bireyciliğe karşı olarak Avrupa'da, üretim araçlarının kontrolü anlamında kullanılmıştır. Fakat bunun için ne yapılması gerektiği ise henüz tam olarak ortaya konmamıştır.

Örneğin Saint Simon'a göre "Yeni bir toplum düzeni yaratılarak herkese yeteneğine ve çabasına göre emeğinin karşılığı verilmelidir. Devlet, üretim araçlarını yeteneğe ve gereksinime göre paylaştırmalıdır" (Timuçin, 1997: 675). Pierre Joseph Proudhon ise, devletin yalnızca varlıklı sınıfların çıkarını temsil ettiği inancındadır. O'na göre "İşçilerin eşit şekilde paylaştırılmış özel mülkiyete sahip olacakları ideal sosyalist toplum, ancak devlet kurumlarının ortadan kaldırılması ile mümkün olacaktır" (Woodcock, 1997: 112–151).

Sosyalizmin gerçekten bilimsel temellere oturması ve olması gerekenden çok *"olan"*la ilgilenmesi ile oluşan tanımı, ilk kez 1848 yılında Karl Marks ve Friedrich Engels tarafından kaleme alınan Komünist Manifesto'da ifade edilmiştir.

Marks ve Engels'e göre;

> *"Eğer proleterya, burjuvaziyle savaşımında, koşulların zorlamasıyla, kendisini bir sınıf olarak örgütlemeye çalışacak, bir devrim yoluyla kendisini egemen sınıf durumuna getirecek ve egemen sınıf olarak eski üretim koşullarını zor kullanarak ortadan kaldıracak olursa, o zaman, bu koşullarla birlikte sınıf karşıtlıklarını ve genel olarak sınıfların varlık koşullarını da ortadan kaldırmış ve böylelikle bir sınıf olarak kendi egemenliğini ortadan kaldırmış olacaktır"* (Marks ve Engels, 2003: 44).

Marks ve Engels, nihai amacın, sınıfsız bir toplum olması gerektiğini ifade etmektedirler.

Günümüze gelindiğinde, "*olan*" ile ilgilenen bilimsel bir sosyalist olarak Doğu Perinçek ise teorinin, pratiğin içinde şekillendiğini, pratiğin ise hayatın ta kendisi olduğunu düşünmektedir. Bu açıdan sosyalist teorinin özü, maddi hayatın algılanması, tahlil edilmesi ve insan beyni tarafından sistemli bir düşünceye dönüştürülerek ortaya konmasıdır. Fakat teori pratiğin içinden doğmaktadır. Bu yüzden sosyalizm, ancak sınıf mücadelesinin pratiği içinde geliştirilebilir (Perinçek, 1978).

Perinçek'e göre sosyalist teori, dünya ve Türkiye şartlarına yaratıcı ve canlı bir şekilde uygulanmalı ve değişen şartlara göre geliştirilmelidir. Kemalist Devrim bu açıdan çok önemli bir öncü pratiktir ve emperyalizme karşı bir hesaplaşma eşiği açmıştır. Bu durumda Türkiye'de gelecekteki mücadele ve kurtuluş reçetesi; küresel emperyalizme karşı milleti Türk bayrağı altında birleştirmek ve topyekün bir milli mücadele gerçekleştirmek olacaktır (Perinçek: 1995: 186–191).

Görüldüğü gibi sosyalist akımın, kendisini kapitalist burjuvazinin elindeki sosyal, siyasal ve ekonomik baskı araçlarına karşı konumlandırmış olmasına rağmen bugün Türkiye'de bu akımın; milli-milliyetçi bir karakter kazanması, bu kez kendisini içeridekinden çok dışarıdaki küresel sömürü düzenine karşı konumlandırarak yeniden yorumlanabilir olması söz konusu olmuştur.

Araştırma Modeli

Bu araştırma için, kaynak taraması ve betimsel analiz yöntemi seçilmiştir. Betimsel analizde, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen başlıklar altında irdelenmekte ve yorumlanmaktadır. Bu yöntemin seçilmesinde çalışmanın nitel bir araştırma olmasının ve çalışmanın tarihsel süreç içerisinde ele alınmasının etkisi büyüktür.

Araştırmada, konu ile ilgili bilgi kaynaklarının taranması modeli esas alınacaktır. Sosyalizm kuramı ile Türkiye'de sosyalist sol akım ve Doğu Perinçek'in bu akım içerisindeki yerinin belirlenebilmesi için, gerekli kaynak taraması yapılarak yorumlanacak, sosyalizmin bir ideoloji olarak ortaya çıkması ve Türkiye'de tarihsel süreç içerisindeki gelişimi açıklanıp, bu çerçevede bilimsel saptamalara ulaşılmaya çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SOSYALİST KURAM

Sosyalist kuramı açıklarken, sosyalizmin önce bir ideoloji olduğu gerçeği göz önünde tutulmalı ve bu amaçla ideoloji kavramının ne şekilde algılanıp yorumlandığı belirtilmelidir.

1.1. Kavram Olarak İdeoloji

İdeoloji kavramı literatürde ilk olarak 18. yy sonlarında, Fransız düşünür Destutt de Tracy tarafından dile getirilmiştir. Yeni bir bilim dalı, bilimlerin bütünsel tutarlılığı, insanın ilahi düşünceden bağımsız fikir üretme yöntemi anlamlarını içeren ideoloji kavramı, bu dönemde olumlu nitelemelerle tanımlanmıştır.

Bu tanımlamaların bir özetini veren Edward Shils'e göre ideoloji; "Görüş açısı, inanç sistemi, sistem, fikir hareketi ve program" dır. "ideolojiler, kesin, kapalı, yeniliğe direnen, büyük ölçüde, insanların duygularına hitap ederek yayılan ve kendisini savunanlardan mutlak bağlılık isteyen şeylerdir". Eagleton ise, bu tanımlamaya da karşı çıkmış ve ironik bir üslupla, onun da "ideolojik" olduğuna işaret etmiştir (Çetin, 2007:1).

> "*İdeoloji kavramı genel olarak belirli bir dünya görüşü veya tek yanlı ya da yanlış fikirler sistemi anlamında kullanılmaktadır. Kavramın geniş anlam dünyasını şöyle tanımlayabiliriz: Toplumsal yaşamdaki anlam, gösterge ve değerlerin üretim süreci; belirli bir toplumsal grup veya sınıfa ait fikirler kümesi; egemen bir siyasi iktidarı meşrulaştırmaya yarayan fikirler; egemen bir siyasi iktidarı meşrulaştırmaya hizmet eden yanlış fikirler; toplumsal çıkarlar tarafından güdülenen düşünme biçimleri; içinde, bilinçli toplumsal aktörlerin kendi dünyalarına anlam verdikleri ortam; sistemli bir biçimde çarpıtılmış iletişim; özdeşlik düşüncesi; toplumsal*

olarak zorunlu yanılsama; söylem ve iktidarın çakışması..." (Çetin, 2007: 1-4).

Klasik terminolojide ise ideolojiye farklı anlamlar verilmiştir. Ayrıca onun farklı kullanımları da söz konusudur. İdeolojinin geleneksel olarak üç temel kullanımı olduğu söylenir. Bunlardan ilki belirli bir sınıf ya da gruba özgü inançlar sistemi olmasıdır. İkinci anlamı doğru ya da bilimsel bilgiyle çelişebilecek aldatıcı inançlar sistemi yani yanlış fikirler içermesidir. Üçüncüsü ise anlam ve fikir üretiminin genel süreci olmasıdır (Fiske, 2003: 212).

Örneğin, siyasal bilim açısından yapılmış tanıma göre ideoloji -ki ideolojiye belirli bir sınıf ya da gruba özgü inançlar sistemi olarak yaklaşır- : "*İdeoloji, kitle toplumunun ortaya çıkmasıyla beliren inançlardır. Bu inanç ve tutumları bir kişinin, bir kümenin düşünsel yapıtlarına indirgemek yanlıştır. Hatta onları kişiselleştirmek de olanaklı değildir. Bu koşullarda ideoloji: Yönetilenler arasında yaygın, yönlenmiş, fakat sınırlı, belirsiz fikir kümeleridir* "(Mardin, 2007:16).

Althusser ise ideoloji kuramını, anlam ve fikir üretiminin genel süreci olması bakımından, "*bireylerin gerçek varoluş koşulları ile kurdukları imgesel ilişkinin tasarımlanması*" üzerinde oluşturmuştur (Althusser, 2003: 89). İdeoloji, Althusser'e göre kurumlar ve onların pratiklerinde yer alır. Bu kurumları "*Devletin İdeolojik Aygıtları*" olarak niteler. Althusser'e göre "*ideoloji insanlar ile onların dünyası arasında yaşanan ilişkidir*" (Althusser, 1995: 280). Bu durumda var olan kurumlar içerisinde bir bilinç geliştirmeye çalışan birey, ideolojinin öznesidir.

Laclau ise Althusser'in bütün ideolojilerin işlevinin, bireyleri özneler olarak adlandırması / kurması olduğu görüşünden yola çıkar. Yapıların basit taşıyıcıları olan bireyler, ideoloji tarafından öznelere dönüştürülürler; yani gerçek varoluş koşullarıyla ilişkilerini, sanki bu ilişkinin belirlenimi kendileri sayesinde oluyor gibi yaşarlar; yani özneler kurulurken aslında belirlenen konumunda olmasına rağmen sanki belirleyenmiş gibi, kurulurlar. Dolayısıyla ideoloji özneleri belirler (Laclau ve Mouffe, 1992: 148-150).

Bu ele alış biçimi içinde her siyasal sistemin bir ideolojisi vardır ve ideolojiden başka hiçbir şey ideolojiyi değiştiremez ya da bir ideolojiden başka hiçbir şey bir ideoloji ile mücadele edemez (Lefebvre, 1996: 72-73).

Marks'tan sonra ideoloji ile ilgili birçok çalışma yapılmış ve ideoloji farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Ancak ideolojiye atfedilen görev, ideolojiye verilen anlam Marks ile birlikte yeni bir mecraya girmiş, yeni bir anlam kazanmış, yeni bir tanıma ulaşmıştır.

Marks'ta ideoloji, tümüyle altyapıya bağlı, onun etkisinde kalarak gelişip, oluşan bir değerlendirme, yorumlama biçimidir. İdeoloji, altyapının bağımlı değişkenidir. Burada belirleyici olan toplumun altyapısı, üretim ilişkileri ve maddi ortamdır. Bu tanım ve yorum özellikle Marks'ın sistematiğinde önemli bir yer tutar. Daha sonra bu görüşte yumuşama olmuş ve ideolojinin alt yapıyla etkileştiği yani hem etkilediği hem de etkilendiği görüşü ağır basmıştır. Marks ve Engels'e göre ideoloji, altyapıya bağlı fakat aynı zamanda onunla etkileşen bir oluşumu ifade etmektedir (Marks ve Engels, 1977: 40).

Gramsci de ideoloji konusunda önemli çalışmalar yapmış bir düşünürdür. Gramsci ideolojiye Marks ve Engels'den farklı bir konum vermiş, onu öncüllerinden farklı biçimde tanımlamıştır. Gramsci'ye göre ideoloji, sistemin sürekliliğini sağlayan, ana yapılar arasında olduğu kadar dönemler arasında da bağlantıyı kuran harç dokudur. Gramsci ideoloji sözcüğünü genel olarak iki anlamda kullandığımızı ileri sürmüştür. Bir yanda her insanın toplumda belirli bir sınıfsal konum içinde yaşadığını, insanın içinde bulunduğu konumunun bir parçası olduğunu ve bu sınırlamanın ideoloji tarafından çizildiğini öne sürmüş öte yandan ise ideolojinin gerçeğe karşı gösterilen bir tepki olduğunu ve bu durumun yaygın bir alışkanlık haline geldiğini belirtmiştir (Lukacs, 1978: 149).

> "*İdeoloji, Aydınlanma döneminde tartışılan insan aklının ve bilimsel düşünmenin önündeki engellerin incelenmesinde de öne çıkmış; ideolojiler de, 19. ve 20. yy.'da geniş yayılma alanı bulmuşlardır.*

Özellikle Batı toplumlarda ortaya çıkan hızlı modernleşme süreçlerinde gerçekleşen kimlik, temsil, katılım, meşruiyet, bölüşüm ve bütünleşme krizleri yeni ideolojilere ihtiyaç doğurmuştur. İdeolojiler işte bu krizlerin çözümüne yönelik geliştirilen düşünceler bütünlüğüdür. 19. yy.'da yaşanan hızlı değişimin doğurduğu sorunlar ideolojileri beslemiştir. Öncelikle Sanayi Devrimi'nin doğurduğu iş, işçi sınıfı, istihdam ve bölüşüm sorunları önemlidir. Bu sorunlar, burjuvazi ve proletarya olarak iki sınıfın tarih sahnesinde karşı karşıya gelmesine ve çatışmasına neden olmuştur"(Çetin, 2007: 1-4).

1.2. İdeoloji ve Devlet

İdeoloji kavramına negatif yaklaşıldığında bireyin gerçekle ilişkisini kesen, devletin gücüne ve iktidarın otoritesine bireyin inanmasını sağlayan ideoloji, Gramsci ve Althusser'e göre yanlış bilinç üzerinden toplumun sürekli üretilmesini sağlar (Özbek, 2003: 151).

Burada üretilecek olan yalnız bilinç değil, üretim ilişkilerinin devamını sağlayacak koşulların tümüdür.

Laclau, sınıf mücadelesini bir üstbelirleyici olarak gördüğü için, popüler-demokratik ideolojilerin sınıf ideolojilerine eklemleneceğini söyler. Dolayısıyla ideolojiler, öznelerin üretimi ve söylemlerin eklemlenmesi/dağıtılması suretiyle yürütülen sınıf mücadelesiyle yürütülür (Laclau ve Mouffe, 1992: 147- 153).

İdeolojinin kurumların pratiklerinde yer aldığı ve var olduğu düşüncesi ise bizi; Althusser'in devletin ideolojik aygıtları noktasına götürecektir.

Bireyin bilincinin gelişmesine engel olacak olan bu kurumlar, aynı zamanda bireyin düşünme safhasına gelmesinde bir itici güç de oluşturur. Burada altyapı olarak tanımlanmış olan birey ve çevresinde gelişen ailevi, kültürel, ekonomik ilişkiler,

üstyapı ile devamlı olarak ilişki içerisindedir. Bu durumda ideolojinin oluşması, birey-devlet ekseninde bir etkileşim; yararlanma ve çatışma alanını ifade edecektir.

Ekonomik ilişkilerin temelinde yer alan üretim araçlarının mülkiyeti sorunu ise, altyapının üst yapı ile ilgili temel ilişki noktasıdır ki, Marks'a göre burada mülkiyeti elinde bulunduran kişiler; iktidar yolu ile üretici sınıfın ihtiyacını karşılayacak kadar olan üretimin dışında olarak kendilerine ayırdıkları bir "Artı değer" elde ederler. Topladıkları bu ekonomik güç, iktidar yolu ile devlet aygıtlarını da harekete geçirir ki; bu durumda ideolojinin, devletin baskı araçları yolu ile üretimin devamını sağlaması, konunun en temel noktasını oluşturur.

Örneğin emeğin doğal karşılığını ücrette bulması, işgününün gerekli-emek ve artı-emek, karşılığı ödenmiş ve ödenmemiş emek şeklinde bölünmesini yokmuş gibi gösterir ve örneğin karşılığı ödenmemiş emek de, karşılığı ödenmiş emek gibi görünür. Bununla birlikte, sermayenin doğal olarak kar, toprağın doğal olarak rant getirdiği, emeğin doğal karşılığını ücrette bulduğu şeklindeki varsayımsal ifadeler, üretim ilişkilerinin kendinden doğar ve kendilerini tersyüz olmuş görünüşler içinde açığa vururlar (Marks, 1986: 522-550). Burada ideoloji, üretimin devamı için gereken devlet aygıtlarının yaptırım gücü ile pekiştirilerek harekete geçirilmesi noktasında bizi sınıf çatışması kavramına götürecektir.

Üretim döngüsünü altyapı olarak kabul eden Marks, hukuki-siyasal üstyapının altyapı üzerinde yükseldiğini, ideolojinin toplumda yönetici sınıfının fikirlerinin doğal görünmesini sağlayan bir araç olduğunu; alt sınıf yani işçi sınıfı kendi toplumsal deneyimlerini, toplumsal ilişkilerini, kendilerini, kendilerine ait olmayan fikirler aracılığı ile anlamaya yönlendirildiğini belirtmiştir. Bu fikirler, ekonomik, sosyal ve toplumsal çıkarları onlardan farklı olan ve etkin biçimde onlara karşı olan bir sınıfın fikirleridir (Fiske, 2003: 221).

Marks, üretim ilişkilerinin doğasındaki sömürü ve eşitsizliğin özellikle kapitalist toplumlarda özgür değişim vasıtası ile gizlendiğini, bunun özgürlük ve eşitlik ideolojisi İle haklılaştırıldığını ifade eder.

Sömürüye konu olan emeğin sınıflandırdığı işçilerin üretimin devamı için inanması ve ikna edilmesi gereken ideoloji, çeşitli aygıtlar aracılığı ile ve devlet gücü ile topluma yayılmaktadır. Bu noktada üretimin herhangi bir aşamasında işçinin yanılsama içerisinde gerçekten iyice koptuğu bir kısma gelinir ki, bu durumda işçi çevresine, üretilen ürüne, topluma ve kendi kendine yabancılaşmaya başlayacaktır (Marks, 2003: 17).

Gelişen üretim koşullarında işbölümü nedeniyle işçinin yarattığı gerçek ürün, kendisinin karşısında ona düşman, yabancı başka birşeymiş gibi onun karşısında durarak onun karşısına bir güç olarak çıkacaktır.

Marks'ın bir başka görüşü de devletin insan üzerindeki ilk ideolojik güç olarak saptanmasıdır. Marks'ın kuramını geliştirerek ideoloji kavramını ortaya koyan Althusser'e göre, toplumsal üst yapının iki farklı ve bağlantılı kurumu olan devletin baskı aygıtları ve devletin ideolojik aygıtları; toplumun üretim biçimlerinin kendisini sürdürmesi için gereken koşulların yeniden üretilmesi ve öznenin genel ideoloji çerçevesinde kurulması ile ilgili bir işlev görmektedirler.

Marks’a göre sınıf çatışmasını temel alan olan ideolojide sınıflar kendi hegemonyalarını kurmanın mücadelesini verirler ki bu hegemonya mücadelesi aynı zamanda maddi ve zihinsel üretim araçlarını da içerir (Fairclough, 2003: 266). Sınıf çatışmaları ile parçalanmış durumda olan toplumun dağılmasını önlemek için bu karşıtlıkların üzeri ekonomik eşitsizliklerin dağılımını haklılaştıran ve toplumu bütüncül göstermeye çalışan fikirlerce örtülmüştür. Doğalarının gizlenmesi ve eşitsiz dağılımlarının haklılaştırılması noktasında Althusser devletin baskı ve ideolojik aygıtlarını vurgular.

Devletin baskı aygıtları son noktada zora dayalı olarak işlev görürken, ideolojik aygıtları emek gücünün rızasını sürekli yeniden üretirler. Burada devletin ideolojik aygıtları kiliseler, sendikalar, aileler, okullar, gazeteler olabilir. Devletin sert çekirdeği ise baskı aygıtıdır. Silahlı kuvvetler, adalet, mahkemeler, yaptırım gücünün somutlaşması sürecinde baskı aracı olarak işlev görürler.

1.3. Marksizm ve İdeoloji

Marksizm tarihsel süreci içinde ideoloji kavramına birbirinden çok farklı anlamlar yüklemiştir. Marks ve Engels, ideolojileri "aldatıcı fikirler sistemi" veya "sınıf çıkarlarına hizmet eden bir gizemleştirme aracı" ve "insanların aklının ve üretimin inkarını ve yabancılaşmayı sağlayan ve statükoya bağlılığı emreden dini değerler" olarak görmüşlerdir. Son olarak Marks ve Engels, ideoloji olgusunu "bilinç alanına ait olan üstyapı kurumu" olarak tanımlarlar (Türk, 2003: 111).

Marksist kuramda ideoloji algılaması siyasal iktidar, meşruiyet ve doğal olarak da devlet sorununun tam da merkezine oturur. Siyasal iktidarı, toplumsal ve ekonomik sınıflar arası mücadele problemi olarak gören Marksizm, devlet konusunda iki temel argüman ortaya atar: Birincisi, Komünist Manifesto'da ifade ettiği, devletin burjuvazi sınıfının çıkarlarına hizmet eden bir araç, hükümeti aynı sınıfın işlerini yürüten bir komite, ve siyasal iktidarı bir sınıfın diğer bir sınıfı ezmek için örgütlenmiş gücü olarak ele aldığı görüştür.

İkincisi ise devletin egemen bir sınıfın aracı olmaktan çok toplumdaki egemen güç olarak bütün sınıflardan bağımsız ve hepsine baskın çıkan bir durum, olarak ifade ettiği görüştür (Miliband, Poulantzas ve Laclau, 1983: 10). Devlet, üretim araçlarına sahip sınıfın çıkarına işleyen bir araçtır. Devlet, insanların kendi tercihleriyle belirlenmiş şartlar altında değil, ekonomik altyapının siyasal üstyapıyı belirlediği bir ortamda gelişen; insanların bağımsız istek ve eylemlerinden çok ekonomik yapının nesnel değişimine bağlı bir yapıdır. Siyasal iktidar ilişkileri, çıkarları çatışan sınıflar arasındaki mücadelenin bir sonucudur. Üretim araçlarına sahip sınıf, devleti kendi amaçlarına göre biçimlendirir ve kendisine alternatif sınıfları devamlı baskı altında tutar (Şenel, 1993: 136-140). İdeolojiler de, devletin toplumu kendi amaçları için biçimlendirdiği araçların en önemlisidir (Çetin, 2007: 16).

Aynı konuda ise Gramsci, siyasal iktidarın bütünsel bir alan olduğunu, sistemin, egemen sınıfın ihtiyaçlarına uygun bir kültür ve toplum yarattığını, aile, okul, din ve ideoloji gibi kurumlar aracılığıyla yeni bir birey ve uygarlık tipi oluşturduğunu söyler.

O’na göre “Sivil toplum, yönetici sınıfın ideolojisi olarak bütün ideolojik kolları kapsar ve yöneticileri yöneten sınıfa bağlamak için topluma yayılır. Sivil alan, toplumun ideolojik yönetimi olarak ideolojik yapı ve okul, aile, kilise gibi ideolojik araçlar düzeyinde eklemlenir” (Portelli, 1990: 14).

Althusser’e göre ise ideoloji gerçekliğin bir temsili değildir. Bu yüzden doğruluğu ya da yanlışlığı söz konusu olamaz (Türk, 2003: 114). Polulantzas’a göre ise devlet, çeşitli çıkar çatışmalarını bütünleştirici bir şekilde düzenler. Devletin işlevleri, bir sınıfın çıkarlarına hizmet edecek şekilde düzenlenmiştir. Fakat sınıf sadece ekonomik bir düzey değil, bir toplumsal oluşumun bütün düzeylerinin etkilediği bir yapıdır. Sınıf ilişkileri, politik düzeyde bir sınıf mücadelesine dönüşür (Poulantzas, 1992: 10).

1.4. Liberalizm: Burjuva İdeolojisinin Çözümlenmesi

Ortaçağ feodalizminin 12. yy’dan sonra Rönesans ve Reform hareketleriyle çözülme sürecine girip, bireyin özne olma konumuna geçmesi aşamasında burjuvazinin çıkarları lehine olarak gelişen liberalizm, sanayi devrimi ve kitleselleşen işçi sınıfının sömürülmesi sürecine de kaynaklık etmiştir.

Bu dönemde sanayi devrimi ve beraberindeki oluşumlar, düşünsel ve ekonomik anlamda yeni boyutların açılmasına neden olmuştur. Madde ve paraya yönelme, rasyonalizm, bireycilik, işbölümüne dayalı üretim, büyüyen sermaye birikimi, sanayi girişiminden doğan sınıfsal ayrımlar (Aron, 1974: 91), teknik gelişmeler, hızlı nüfus artışı, tarımsal alanda aşırı üretim ve üretim fazlası mal elde edilmesi, şehirlere göç, işgücü akımı ve ucuzlayan emek, uluslar arası ticaret, ulaşım ve yatırımların hızlanması (Hamitoğulları, 1986: 147-167) bu dönemin belirleyici argümanlarıdır.

Sanayi Devrimi’nin yarattığı bu ortamda burjuvazi güçlenmiş, kendini güçlü tutacak devlet anlayışlarını savunmuştur. Özel mülkiyet olgusu ve özgürlük akımının her alana yayılması ise, ancak liberal ekonomik yapı ve yoğun bir kapitalistleşme ve piyasa ekonomisi sürecinin olduğu ortamda hayat bulabilmiştir (Çetin, 2007: 34).

Feodalizmin baskıcı düzeninin liberalizmin bireycilik ve özgürlük anlayışını geliştirmesine neden olduğu bu dönemde, liberalizmin yaslandığı temel değerler, John Locke, David Hume, iktisadi liberalizmin kurucusu sayılan Adam Smith, Jeremy Bentham, özgür düşüncenin açılımlarını geliştiren John Stuart Mill, bireylerin özgürlüklerinin bir kısmından devlet lehine olarak feragat ederek geri kalan özgürlüklerini garanti altına alacağını söyleyen Herbert Spencer, Benjamin Constant, çoğunluğun despotizmi olgusunu irdeleyen Alexis de Tocqueville gibi düşünürler tarafından betimlenmiştir (Çetin, 2007: 40-52).

Liberal ekonomi ve özgürlük arayışlarının burjuvazinin gelişimine olanak verdiği bu dönemde ticaretin artması ve taşınabilir mülkiyetin bu sınıfın güçlenmesine olanak vermesi özellikle de Fransa'da, aynı zamanda ekonomik olarak güçlenip iktidara yaklaşan bu sınıfın, devrim yoluyla iktidarı ele geçirmesiyle son bulmuştur. Bu dönemde iktidarına meşruiyet arayan burjuvazi sınıfı, aynı zamanda egemenliğini pekiştirecek bir siyasal sisteme de ihtiyaç duymuş; her ne kadar özgürlük söylemleri içerisinde olunsa da; örneğin oy hakkı herkese tanınmamış, bu hak, malvarlığı koşuluna bağlanmıştır (Göze, 1987: 257).

İngiltere'de ise sanayi devriminin getirdiği büyük sanayi egemenliği, burjuvaziye yalnızca ekonomik gücün değil, siyasal egemenliğin de anahtarını vermiş, egemenlikle mülkiyetin aynı ellerde birleşmesi, yeni bir feodalitenin kuruluşunu simgelemiştir. Bu yeni feodalite, emekçileri saf dışı bırakan oy verme sistemi sayesinde, tek başına seçmen ve seçilen olmakta (Brizon, 1997: 362-363), büyük işçi kesimlerinin siyasetten uzak durmasını ve ekonomik alanda da yoksullaşmasını beraberinde getirmektedir (Çetin, 2007: 86).

19. yy'ın başlarında kapitalist düzenin aksaklıkları, ekonomik krizler, çalışanların sefalet içinde yaşamak zorunda kalmaları, bazı düşünürleri bu sistemin eleştirisini yapmaya itmiş; tüm insanlara yaşama hak ve özgürlüğünü sağlamak, tüm insanların aynı olanaklara sahip olabilecekleri bir toplum düzeni kurmak amacı, ilk olarak ütopik sosyalistlerin kaygısı olmuştur (Göze, 1987: 257).

1.5. Ütopik Sosyalizm

Sosyalist düşüncenin ortaya çıkması ve yaygınlık kazanması, 18. Ve 19. Yüzyıllarda yaşanan iki toplumsal olaya -Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi- eşlik etse de siyasal düşüncede sosyalizmin kökenlerini Platon'a kadar götürmek mümkündür. Platon, "Devlet" adlı ünlü eserinde, ideal bir toplumun düzenini tasarlarken ortaya koyduğu kollektivist model nedeniyle siyasal düşüncenin ilk ütopik sosyalisti sayılmıştır.

Siyasal düşüncede Platon ve Thomas More dışında birçok ütopik sosyalistin varolduğu ileri sürülmektedir. Ancak, Marks'tan önce gerçek anlamda ütopik sosyalistler Saint Simon, Fourier, Feuerbach, Robert Owen ve Proudhon gibi kişilerdir. Yetkin bir yaşam düzeni için toplumsal ve iktisadi ilişkilerin geniş kitleler yararına, çalışan ve üreten kitleler lehine düzenlenmesini istemektedirler. Başlıca amaçları iş koşullarının değiştirilmesidir.

Bunlar, toplumun o günkü durumunu suçlamakla, kötülemekle yetinmemişler, daha da ileri giderek, toplumun nasıl olması konusunda her biri kendine göre, özenle düşünülmüş planlar üzerinde epeyce zaman ve çaba harcamışlardır. Her biri, geleceğin ideal toplumunun kendilerine göre görüntüsünü canlandıran ve en ufak ayrıntılara kadar inen bir manzarasını çizmiştir. Bunların kendilerine özgü ütopyaları, belirli ayrıntılarda, birbirine hiç benzememek ve farklı olmakla birlikte hepsinde ortak bir temel bulunmaktadır. Ütopik tasarılarının hepsinde, en önemli ilk ilke, kapitalizmin ortadan kaldırılmasıdır. Kapitalist sistemde, yalnız kötülük bulmaktadırlar. Onlara göre bu sistem, müsrif, adaletsiz ve plansızdır. Kapitalizmde, çalışmayan bir azınlık, üretim araçlarına sahip olduğu için konfor ve lüks içinde yaşamaktadır. Ütopyacılar, üretim araçlarının ortak mülkiyetinde güzel bir hayata giden yolu görmüşler; böylece hayali toplumlarında, çalışan çoğunluğun üretim araçlarının sahipliği yoluyla konfor ve lüks içinde bir hayat sürmelerini düşünmüşlerdir (Huberman, 1975: 47).

Buradan hareketle, halk kitleleri ile burjuvazi arasındaki ideolojik kopuşu ilk gerçekleştirenlerden biri Gracchus Babeuf'tur. Tek bir merkezden yönetilen, birleşik bir

ulusal komün biçiminde örgütlenen *"eşitler cumhuriyeti"* kurmaya yönelik devrimci bir sosyalist hareketin öncüsüdür (Frolov, 1997: 35). Fourier ise, ticaret ve sanayi gelişmelerini eleştirmiş, ticaretin bir zenginler feodalitesi yarattğını söylemiştir (Göze, 1987: 259). Önerisi, "*falanj"* adını verdiği bir tutkulu çalışma esasına dayanan çalışanlar topluluğudur. Burada üretim araçları ortak mal olacaktır (Çetin, 2007: 92-93). Toplumun üretici güçler trafından yönetilmesi ilkesini savunan Saint Simon'a göre ise toplum, ekonomik bir işletmenin idare edildiği gibi yönetilmelidir (Göze, 1987: 269). Sanayileşmenin getirdiği sınırsız gücü sınırlandırmak amacıyla, benzer bir yaklaşım sergileyen Robert Owen'a göre ise, büyük sanayi ve gelişmiş olan üretici güçler, kolektif mülkiyet esasında olmalıdır ve topluluğun bütün üyeleri bu mülkiyetten eşit olarak yararlanmalıdır. Owen, üretim ve tüketim kooperatifleriyle toplumun komünist örgütlenmesini hazırlayabileceğini düşünmüştür (Politzer, 1979: 297).

Bununla birlikte ütopyacı sosyalistlerin fikirleri onları takip eden bilimsel sosyalist savunucuları tarafından gerçeklerden uzak olmak, sağlam bir temele dayanmamakla eleştirilmiştir:

> *"…'yoksul' yığınlardan bağımsız politik eylem yeteneğinden henüz yoksun bir yeni sınıfın çekirdeği olarak kendisini ilk defa o zaman çekip çıkaran proletarya, o kendine yetmez durumunda, olsa olsa dışardan ya da gökten yardım görebilecek ezilmiş, acı çeken bir tabaka olarak ortaya çıktı. Bu tarihsel durum, sosyalizmin kurucularını da etkiliyordu. Eksik kapitalist üretim koşulları ve eksik sınıf koşulları, eksik teorilerle karşılandı. Toplumsal sorunların henüz gelişmemiş ekonomik koşullarda gizli duran çözümünü, ütopyacılar, insan beyninden çıkarmaya kalkıştılar. Toplumda yanılgılardan başka hiçbir şey yoktu; bunları gidermek sağduyunun göreviydi. Öyleyse, yeni ve daha yetkin bir toplumsal düzen sistemi bulmak ve onu topluma dışardan, propagandayla ve olabildiği her yerde, örnek alınacak deneylerle kabul ettirmek gerekiyordu. Bu yeni toplumsal sistemler, ütopik olmaya önceden mahkum edilmişti; bunlar, ayrıntıları bakımından ne kadar tam işlendilerse,*

olmayacak hayallere kapılmaktan o ölçüde kurtulamadılar.” (Marks ve Engels, 1993: 60-61).

1.6. Bilimsel Sosyalizm

Marksizm, Karl Marks ve Friedrich Engels tarafından geliştirilmiş olan bir ideoloji ve sosyo-ekonomik bir doktrindir. Maddi/ekonomik ilişkilerin geri kalan tüm ilişki biçimleriyle nasıl bağlantılandığına dair bir meta teori ortaya koyan Marksist düşünce sistemi, tarihsel diyalektik materyalizm olarak da bilinir. İktisatçı, sosyolog ve devrimci bir praksis temelinde toplumsal değişim öngörüsünde bulunan bir ideolog olarak Marks, kendi düşünce sistemini “bilimsel sosyalizm”[1] olarak adlandırmıştır (Bottomore, 2005: 9-66; 411-414).

Marks ve Engels tarafından geliştirilen Marksist ideoloji, tüm insanların emeklerinin ürünlerinden özgürce yararlanma hakları olduğunu, fakat toplumu mülksüzler (proletarya) ve mülk sahipleri (burjuvazi) olmak üzere iki sınıfa bölen kapitalist bir ekonomik sistemde insanların bu haklarından mahrum bırakıldıklarını öne sürer. Marks, bu durumu yabancılaşma olarak tanımlar ve çalışanların emeklerinin ürünlerine yeniden sahip olmasıyla birlikte yabancılaşmanın aşılacağını ve sınıf ayrımlarının yok olacağını öngörür. Marksist düşünce sistemine göre, üretim ilişkilerindeki değişikliklerle gelişen sınıf mücadeleleri tarihsel gelişimin temel dinamiğini teşkil eder. Kapitalizm, sınıf mücadelelerinden ibaret olan tarihsel gelişimin en kritik safhasını oluşturur, zira bu safha, proletaryanın birleşerek yükselişe geçmesiyle (proletarya diktatörlüğü) sonuçlanacak tarihsel diyalektik gelişim sürecinin zirve anını (uğrağını) oluşturur.

Modern sosyalizmin kurucuları olan Marks ve Engels için sosyalizm, kapitalizmin yadsınması anlamına gelir ve komünizme giden yolda bir geçiş evresidir (Bottomore, 2005: 533-4). Tarihsel diyalektik materyalist düşüncenin tarihsel gelişim

[1] Marksizm terimi, Marks’ın yaşadığı dönemde bilinmiyordu. Marks ve Engels’in düşüncesi, geniş kapsamlı bir dünya görüşü olarak ilk kez İkinci Enternasyonal sırsında geliştirildi. Plehanov (1894), “Marksizm eksiksiz bir dünya görüşüdür” diye yazmış ve diyalektik materyalizm terimini onu tanımlamak için kullanmıştır. Marksizmin gelişimi ve daha fazla açıklama için bkz.; “Marksist Düşünce Sözlüğü”

öngörüsünde sosyalizm, kapitalizmin kendi iç çelişkileri sonucu çöküşünden sonra ve tüm sınıfsal ayrımların ve devletin yok olacağı komünist aşamadan hemen önce gerçekleşecek olan geçici toplumsal düzene karşılık gelmektedir.

Marksist teoriye göre, kapitalizmden sosyalizme ve sosyalizmden de komünizme geçiş süreci nesnel tarihsel koşullar tarafından belirlenir. Marks, bu nesnel koşulların ayrıntılı bir analizini yapmamıştır. "*Marks yazılarında sosyalizmin ne olduğunu ve sosyalist sistemde hayatın nasıl olacağını ele almaktan ziyade, kapitalizmi tahlil etmekle meşgul olmuştur*" (Yayla, 2004: 154). Marks'ın bu konudaki en önemli eseri "Gotha Programının Eleştirisi"dir (1875). Marks, bu eserinde komünist toplumu iki evre halinde incelemiştir. Birinci evre, kapitalizmin hemen yerini alan toplum biçimidir (sosyalizm). Bu evre, içinde doğduğu toplumun izlerini taşıyacaktır. Yeni egemen sınıf olarak işçilerin kendi devletlerine (proletarya diktatörlüğü) ihtiyaçları vardır. Toplumun üretici güçleri, bu yeni düzende süratle gelişecek ve zamanla kapitalist geçmişin zorunlu kıldığı sınırlar aşılacaktır. Toplum, bundan sonra Marks'ın "komünist toplumun yüksek aşaması" olarak tanımladığı aşamaya geçecektir.

Bu aşamada, devlet yavaş yavaş sönecek, çalışmanın karakteri tamamen değişmiş olacak ve toplum bayrağına "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacı kadar" parolasını yazabilecektir (Marks, 2003: 9-21; Bottomore, 2005: 534). Marks'ın Gotha Programının Eleştirisi'ndeki bu öngörülerine karşın, hangi tür toplumsal formasyonların sosyalizm aşamasına ya da hangi tür toplumsal formasyonların komünizm aşamasına karşılık geldiğine ilişkin konular, Marksist düşünce dünyasında uzun soluklu tartışmalara konu olmuştur.

Öte yandan, Fransa'da Althusser'in etkisiyle yapısalcı bir içerik kazanan Marksizm, yine bir Fransız Marksisti olan Poulantzas'ın elinde devlete görece özerk siyasal bir güç izafe eden bir teoriye dönüşmüştür.

Yine bir çok Marksist düşünür tarafından klasik Marksist teoriden birer sapma olarak eleştirilmiş olan Troçkist ve Maocu yorumlar, Marks'ın orjinal çalışmalarıyla

pek çok ortak noktayı içermektedir. Öte yandan, eski Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku ülkelerinin siyasal öğreti ve uygulamaları, geniş anlamda Marksist-Leninist teoriyle ilişkilendirilmiş, bilimsel sosyalizmin pratikte uygulanabilirliğine yapısal olarak katkıda bulunmuşlardır. Zira Lenin ve belli ölçüde de Stalin'in, genel teorik Marksizm kavrayışının pratik devrimci bir öğretiye dönüştürülmesinde ve devrim sonrası bir çok siyasal uygulamanın biçimlendirilmesinde önemli etkiler uyandırdıkları görülür (Robertson, 2004: 303).

1.7. Klasik Marksizm

Liberal düşünce geleneğinin uğradığı köklü dönüşümlere benzer şekilde Marksist düşünce geleneği de, kurucuları Marks ve Engels'in ilk çalışmalarından bu yana önemli değişimler geçirmiştir. Modernliğin birbirine zıt bu iki felsefi geleneğinin sahip olduğu son derece zengin literatür, bu düşünsel oluşumların ayrıntılı analizlerini güçleştirmektedir. Aynı güçlük, bu düşünsel oluşumların klasik dönemleriyle sonradan kazandıkları yeni biçimlerin karşılaştırmalı bir biçimde ele alınmasında da karşımıza çıkmaktadır. Herhangi bir düşünce geleneğinin klasik dönemi ile sonraki dönemleri arasında kategorik bir ayrım yapmanın analizi kolaylaştırmaya yönelik metodolojik bir zorunluluktan kaynaklandığı ve bu tür ayrımların neden olduğu genellemelerde önemli sayılabilecek bazı tikel görüngülerin ihmal edilebileceği unutulmamalıdır. Bu alt bölümde, klasik Marksist düşüncenin temel kabullerini genel hatlarıyla ele almayı amaçlamaktayız.

Klasik Marksist öğretinin temel kabullerini biçimlendiren merkezi temalar; diyalektik materyalizm, altyapı-üstyapı ilişkisi, sınıf çatışmasına dayanan tarih kavrayışı, meta fetişizmi ve yabancılaşma olarak özetlenebilir. Bu temalara, Marks'ın kapitalist toplum yapısına dair eleştirilerinde kullandığı ve büyük ölçüde klasik iktisatçıların analiz yöntemlerinden yola çıkarak geliştirmiş olduğu ekonomik bir değer teorisi olan artık-değer teorisini de eklemek gerekir. Zira artık-değer teorisi, sömürü ve yabancılaşma olgularının anlaşılmasında özellikli bir yere sahiptir. Ne var ki, çalışmamızın kapsamını zorlayacak derinlikli bir ekonomik analize girişmemek adına,

incelememizi başta sayılan temalarla sınırlı tutmanın daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

1.7.1. Diyalektik Materyalizm

Klasik Marksist öğreti, Hegel'in idealist felsefesini tersyüz eden (Marks'ın deyimiyle başaşağı duran diyalektik düşünceyi ayakları üzerine diken) materyalist bir öğretidir. Marks, tarihsel evrimi sadece aklın ve düşüncenin (tinin) evrimi olarak gören Hegel'in idealist anlayışına karşı çıkarak kendi tarihsel diyalektik materyalizm anlayışını geliştirmiştir. Marks'a göre düşünce maddeyi değil, madde düşünceyi belirler. Dolayısıyla, tarihsel/toplumsal gelişim sürecini anlamak, maddi/ekonomik üretim ilişkilerinin diğer tüm ilişki biçimlerini nasıl belirlediğini anlamaya bağlıdır. Bununla birlikte diyalektik ilke gereği, maddenin varlığı düşünceden bağımsız olarak ele alınamaz. "Maddenin varlığı düzeyindeki tez ve antitezlerin, belirli bir süre sonra yeni sentezler olarak belirmesi, tarihsel evrimin kesitlerini oluşturur. Başka bir anlatımla, maddenin düşünceden doğduğunu varsayan Hegel'in idealist diyalektiği, Marks'ta, düşünceyi maddeden ya da evrensel ilkeyi doğadan (dolayısıyla insandan) üreten maddeci diyalektiğe dönüşmektedir: başaşağı yürüyen diyalektik düşünce bundan böyle ayakları üzerinde duracaktır" (Tolan, 1993: 18).

1.7.2. Altyapı - Üstyapı İlişkisi

Marks'a göre, özellikle kapitalist toplumdaki ekonomik altyapı, yani üretim güçlerinin durumu, bileşimi ve üretim araçlarının mülkiyeti, o toplumun yapısını, genel kuruluşunu belirler. Bu toplumda geçerli olan yasalar, siyasal örgütlenme ve ilişkiler, sanat, bilim, ahlak, din ve hatta düşünce sistemleri, ekonomik altyapının belirlediği üstyapısal olgu ve oluşumlardır. Bunların hiçbiri, somut toplumsal koşulların dışında, onlardan bağımsız olarak düşünülemez ve incelenemez (Tolan, 1993: 18). Marks'a göre, siyasal biçimler gibi bir toplumun görünürdeki örgütlenme biçimini yansıtan hukuki ilişkiler de, kendiliklerinden ya da idealistlerin yaklaşımında iddia edildiği gibi insan düşüncesinin evrimiyle açıklanamaz. Bu nedenle, bir toplumun ve o toplumu

oluşturan grupların evrimini anlamak, bireysel bilinçlerin kavradığı düşüncelerin ötesine gitmeyi, toplumsal nedenlere inmeyi gerektirir.

1.7.3. Sınıf Çatışmasına Dayanan Tarih Kavrayışı

Marks için toplumların evrimi çizgisel değil, diyalektik bir nitelik taşır ve bu evrimi oluşturan öğeler, toplumdaki karşıt güçlerdir. Marks, tarihsel süreç boyunca toplumsal yapıların ilkel, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist toplum türleri (üretim biçimleri) olmak üzere aşamalı bir evrim geçirdiğini belirtmiştir. Marksist literatürde sık sık kullanılan nesnel koşullar deyimi, maddeci anlamda insan ve toplum yaşamını çevreleyen tarihsel ve toplumsal koşulları ifade etmektedir. Marks'ın tarihi sınıf mücadelelerinden ibaret gören diyalektik anlayışına göre, (yaşam ve bilinç olarak) insan sözü edilen bu nesnel koşulların bir ürünüdür. Toplumun idamesi (toplumsal emek sistem) üretime bağlı olduğundan ve bu üretimin biçimi toplumun temel yapısını belirlediğinden, belirli bir zaman kesiti içerisindeki üretim ilişkileri toplumsal sınıfları, toplumsal sınıflar arasındaki çelişme ve çatışmalar süreci de tarihi meydana getirmektedir. Öte yandan;

> *"Marks için sınıf, bir makro grubun üretim sürecinde belirli bir yer işgal etmesi demektir. Yani ona göre bir sınıfı tanımlamada kullanılacak ana değişken, üretim sürecinde belirgin bir yere sahip olan bir makro toplumsal grubun, bu süreç içerisinde başka toplumsal sınıflarla kurduğu ilişkidir. Ortak bir toplumsal duruma sahip mesleki grupların ötesinde, bir sınıfın varlığını belirten özellik, üretim süreci içerisindeki yeridir"* (Tolan, 1993: 261).

Bu açıdan, işçileri bir sınıf içerisinde toplayan ortak özellik, bu sınıfın başka bir toplumsal sınıf, yani burjuvazi tarafından sömürülmesi olgusudur. Kısacası, Marks'ta toplumsal sınıfların sosyo-ontolojik temeli sınıf çatışmasıdır ve bu çatışma tarihsel gelişmenin süreklilik ilkesidir.

1.7.4. Meta Fetişizmi

Meta fetişizmi gerçek toplumsal ilişkileri, metalar ya da şeyler arasındaki ilişkilermiş gibi gösteren bir yanılsamadır. Marks meta üretiminin, üreticiler arasında farklı türde, nitelikte ve miktarda emeği birbiriyle eşdeğer kılan bir toplumsal ilişkiye yol açtığını belirlemiştir. Bu toplumsal ilişki "üreticilere, kendi aralarında bir ilişki olarak değil de, emek ürünleri arasında kurulan bir toplumsal ilişki olarak görünür" (Bottomore, 2005: 432). Marks'a göre, şeyler arasında bir ilişkiymiş gibi görünen meta ilişkileri görüntüsü, üreticiler arasındaki gerçek ilişkiyi gizlemektedir. Görüntü ile gizli gerçeklik arasındaki ikiliği perdeleyen bu olgu, kapitalist ekonomik biçimlerin altında yatan toplumsal ilişkilerin anlaşılmasını güçleştirmektedir. Bu nedenledir ki, karın kaynağı artık-değer olarak değil, sermaye olarak görünmektedir. Marks'ın meta fetişizmi çözümlemesi, şeyleşme, yabancılaşma ve ideoloji çözümlemeleriyle yakından ilişkilidir. Şu anlamda ki, üretim ilişkileri alanına mahsus altyapısal bir olgu olarak meta fetişizmi, toplumsal/siyasal/estetik ilişkiler alanında (üstyapıda) kendini şeyleşme, yabancılaşma veya ideolojik yanılsama (yanlış bilinç) olarak göstermektedir.

1.7.5. Yabancılaşma

Yabancılaşma, klasik Marksist öğretinin üzerinde en çok durulan ve en çok tartışma konusu olan temasıdır. Marks'ta yabancılaşmanın sadece betimleyici bir kavram olmadığı, aynı zamanda dünyanın devrimci bir biçimde değiştirilmesi (yabancılaşmanın ortadan kaldırılması) için bir başvuru ya da bir çağrı niteliği taşıdığı sık sık ileri sürülmüştür. Marks'a göre, kapitalist bir toplumsal düzende özel mülkiyet ve aşırı işbölümünün gelişmesi, insanın ürettiklerinin kendinden bağımsızlaşmasına ve ürünlerin giderek insanı denetler bir duruma gelmesine yol açmaktadır. Marks, insanın yaratıcı güçlerinin engellenmesi olarak nitelendirdiği bu durumu yabancılaşma olarak adlandırır. Yabancılaşmanın, başka bir deyişle insanın kendi etkinliğinin ürünlerinden ayrı, bağımsız ve güçlü bir nesneler dünyası yaratmasının ve kendini bu dünya karşısında bir köle, bir güçsüz ve bir bağımlı durumuna düşürmesinin çeşitli biçimleri vardır. "*…İnsan sadece kendi benliğinden çıkan ürünleri yabancılaştırmakla kalmamakta, ayrıca, kendini de bu ürünlerin üretildiği esas etkinlikten, içinde yaşadığı*

doğadan ve diğer insanlardan yabancılaştırmaktadır" (Bottomore, 2005: 621- 623). Buna göre, yabancılaşma kendini şu biçimlerde gösterir:

1) Kendi emeğinin/etkinliğinin ürünlerine yabancılaşma,

2) İçinde yaşanılan doğaya yabancılaşma,

3) Diğer insanlara yabancılaşma ve son olarak da,

4) Kendine yabancılaşma. Yabancılaşmanın özünü ve temel yapısını kendine yabancılaşma oluşturmaktadır (Marks 2004: 28-38).

Klasik Marksist öğretinin nesnel / kanonik yanları[1] ile öznel yanları arasında kaba bir ayrım yapılırsa; yukarıda genel hatlarıyla değinilmiş olan diyalektik materyalizm, altyapı-üstyapı ilişkisi ve sınıf çatışmasına dayanan tarih kavrayışı hakkındaki düşüncelerin öğretinin daha çok nesnel/kanonik yanlarına karşılık geldiği, meta fetişizmi, şeyleşme ve yabancılaşma temalarının ise, öğretinin daha çok öznel yanlarını ifade ettiği görülür. Gerçekten de, klasik Marksizmin diyalektik materyalizm, altyapı-üstyapı ilişkisi ve sınıf çatışmasına dayanan tarih kavrayışı temalarında nesnel ve biçimsel yasaların ağırlığı oldukça belirgindir. Marksizme yöneltilen ilk ciddi eleştiriler, öznel ajanların rolünü ve tikel görüngüleri ihmal eden bütünlükçü bir ideoloji olarak Marksizmin genel olarak pozitivist, determinist ve tarihselci bir bakış açısına sahip olduğunu dile getirmiştir. Başta Frankfurt Okulu düşünürleri olmak üzere, bir çok Marksist düşünür tarafından da büyük ölçüde benimsenmiş olan bu eleştirilerin, Marksist öğretinin öznel yanlarından çok nesnel/kanonik yanları üzerinde duran eleştirel bir tutum sergilemiş olması dikkat çekicidir. Bu durum, klasik Marksist öğretinin kanonik içeriğine katı bir biçimde bağlılık iddiasında olan resmi Sovyet Marksizminin ve belli ölçüde de Marksist-Leninist teorinin neden bir çok Marksist

[1] Klasik Marksizmin kanonik mirasını fark ederek Marksist öğretiye yapısal bir içerik kazandırmaya çalışan ilk düşünür Louis Althusser olmuştur. Althusser, Marks'ın erken dönem çalışmalarına üstün konumlar yakıştıran hümanist ve Hegelci yorumlamalara meydan okuyarak yeni bir Marksist felsefe (teorik bir anti-hümanizm) kavrayışı ortaya koymaya çalışmıştır. Althusser'e göre, Marks'ın ilk yazılarıyla olgun dönem yapıtları arasında epistemolojik bir kopuş vardır ve bu kopuş semptomatik bir okumaya tabi tutulmalıdır (Althusser, 1995: 19-105).

düşünür tarafından dogmatik bulunarak benimsenmediğine dair bir açıklama sunabilir. Resmi Marksist öğretinin dogmatizmine karşı cephe alan, yeni bir Marksizm anlayışının yeşertilmesi çabasındaki bir çok neo-Marksistin düşünsel ilgilerini klasik öğretinin kanonik mirasından çok yabancılaşma, şeyleşme ve ideolojik çözümleme gibi öznel temaları üzerinde (Marks'da ve Hegel'de) yoğunlaştırmış olmaları da ilgi çekicidir.

1.7.6. Frankfurt Okulu (Eleştirel Teori)

Frankfurt Okulu (Eleştirel Teori), 1920'li yıllarda Orta ve Batı Avrupa'da çeşitli birey ve akımların gevşek bir derlemesi olarak ortaya çıkan, sonradan Batı Marksizmi[1] olarak adlandırılacak felsefi ve siyasal bir Marksizm anlayışının en önemli temsilcisidir. Resmi Sovyet Marksizminin kazanımlarına cephe alarak Marksizmin ekonomi politik ve devlet üzerindeki vurgusunu kültür, felsefe ve sanat üzerine kaydıran Frankfurt Okulu, Marksizmin en güçlü özeleştirel çözümlemesini ortaya koymuştur. Klasik Marksist öğretinin kanonik yorumlamalarında ve bu öğretinin resmi uyarlamalarında ihmal edilmiş olan özne, özneleşme ve özgürlük temalarının en incelikli çözümlemelerini Frankfurt Okulu düşünürlerinin çalışmalarında görmek mümkündür.

Eleştirel Teori olarak da adlandırılan Frankfurt Okulu'na ait kapsamlı düşüncelerin bir bütün oluşturmadığını önemle vurgulamak gerekir, zira Batı Marksizminin eleştirel teori, ona bağlı olan herkes açısından aynı anlamı taşımamaktadır.

> *"Frankfurt okulu, doğrudan doğruya anti-Bolşevik bir radikalizm ve ucu açık bırakılmış ya da eleştirel bir Marksizm ile ilişkilendirilebilir. Hem kapitalizme hem de Sovyet sosyalizmine düşman olan Frankfurt okulunun yazıları, toplumsal gelişme için alternatif bir yol olanağını canlı tutma arayışı içindeolmuş; ve 1960 ve 1970'li yıllarda "Yeni Sol"la bağlantılı olanların çoğu, okulun çalışmalarında, hem Marksist kuramın ilgi çekici bir*

---

[1] Batı Marksizminin gelişimi hakkında bkz.; Batı Marksizmi Üzerine Düşünceler ,Anderson, 2004.

yorumunu ve hem de Marksizme daha ortodoks yaklaşımlar tarafından hemen hiç araştırılmayan konu ve sorunların (örneğin bürokrasi ve otoriterlik) üzerinde önemle durulduğunu görmüşlerdir" (Bottomore, 2005: 247).

Eleştirel teorinin en önemli iki temsilcisi olan Theodor Adorno ve Max Horkheimer'in birlikte kaleme aldıkları "Aydınlanmanın Diyalektiği"nde (1995) bir bütün olarak Aydınlanma düşüncesinin insan ve doğa kavrayışı sorgulanır. Bu düşünürlerin Aydınlanmaya yönelik eleştirilerinin temelinde, özgürleşmenin değil, tahakkümün aracına dönüşmüş olan aklın (araçsal akıl) eleştirisi yatmaktadır. Araçsal aklın güdümündeki Aydınlanma projesi, doğanın ve insanın birer hakimiyet nesnesine indirgenmesine yol açmış ve böylelikle mitten kurtuluş anlamı taşıyan Aydınlanma, yeni bir mitolojiye dönüşerek kendi kendinin kurbanı olmuştur. Adorno ve Horkheimer'e göre, Aydınlanmanın içerdiği mistifikasyonun gerisinde insanı doğanın efendisi olarak gören zihniyet yatmaktadır. Efendi insan imajı, doğayı bir tahakküm aracına dönüştürmüş ve doğa üzerindeki tahakküm de, insanın insan üzerindeki tahakkümüyle sonuçlanmıştır (Horkheimer ve Adorno, 1995: 5-24).

Özgün ifadesine özellikle Max Horkheimer, Theodor Adorno ve Herbert Marcuse'un eserlerinde kavuşmuş olan Eleştirel Teori, en yalın ifadeyle Marksizm üzerine bir özdüşünümdür. Eleştirel Teorinin çağdaş temsilcilerinden Alex Demiroviç "Toplum ve Eleştiri" adlı eserinde, Eleştirel Teori geleneğinde Marks'ın çalışmalarının paradigmatik bir öneme sahip olduğunu belirtir. Demiroviç'e göre, Marks sadece eleştirel bir iktisatçı değildir. O ilk defa siyasal iktisadın eleştirisiyle, toplumsal bütüne ilişkin kapsamlı bir eleştirel kuram projesi de geliştirmiştir (Demiroviç, 2007: 10). Marksizmden yola çıkan fakat Marksizmin sınırlarını aşan bir özdüşünüm olarak eleştirel teori, ilgi odağına tüm bir Aydınlanma projesini sokmuştur. Eleştirel teorisyenlerin her türlü kapalı ve otoriter düşünme biçimlerine karşı özne ve özgürleşme savunusunu merkeze alan (anti-totaliter) felsefi/siyasal tutumları, Marks'ı ideoloji, kültür endüstrisi, sınıf bilinci ve öznellik kategorilerine vurguda bulunarak yeniden okumalarıyla sonuçlanmıştır.

1.8. Anarşizm

Anarşizmin tüm kolları kapitalizme karşı çıkar. Bunun sebebi kapitalizmin baskı ve sömürüye dayanıyor olmasıdır. Anarşistler, "insanların ürünlerinden yüzde alacak bir yönlendirici-efendi olmadan birlikte çalışamayacakları" fikrini reddederler; ve anarşist bir toplumda, "gerçek işçilerin kendi düzenlemelerini kendilerinin yapacaklarını, şeylerin ne zaman, nerede ve nasıl yapılacağına [kendilerinin] karar vereceklerini" düşünürler. İşçiler bunu yaparak kendilerini "kapitalizmin dehşetli köleliğinden" kurtaracaklardır[1].

Bakunin ve Proudhon gibi toplumsal anarşistlerle birlikte Ben Tucker gibi bireyciler de kendilerini "sosyalist" olarak tanımlarlar. Kropotkin'in klasik bir makalesi olan "Modern Bilim ve Anarşizm"de ifade ettiği üzere; *"Sosyalizm geniş, kapsayıcı ve gerçek anlamında, emeğin sermaye tarafından sömürüsünü yıkma çabası olarak anlaşılırsa, Anarşistler dönemin Sosyalistleri ile beraber el ele yürümekteydiler*" (Kropotkin: 81).

Anarşizm temel olarak, genelde yaygın olarak "sosyalizm" diye tanımlananın -devlet sahipliği ve kontrolünün- tam karşısında konumlanan bir sosyalizm biçimidir. Pekçok insanın "sosyalizm" kelimesi ile yan yana koyduğu "merkezi planlama" yerine; anarşistler, bireyler, işyerleri ve topluluklar arasında [kurulacak] serbest bir birliği ve işbirliğini savunurlar; ve böylece de "her erkeğin (ve kadının) bir ücret-alıcısı, ve devletin ise tek ücret ödeyici olacağı" bir devlet kapitalizmi biçimi olan "devlet sosyalizmine" karşı çıkarlar (Tucker: 81). Bu nedenle anarşistler, *" Kapitalistler gibi ... büyük Sosyalist Parti'nin Sosyal-Demokrat grubunun Sosyalizme indirgemeye [mal etmeye] çalıştığı devlet fikrinden başka bir şey olmayan (pekçok insanın 'sosyalizm' olarak düşündüğü) Marksizmi reddederler"* (Kropotkin: 31).

---

[1] Voltairine De Cleyre (Konuşmalarının biraraya getirildiği, *Bir Mayıs:Haymarket Konuşmaları 1895-1910* (The First Mayday:The Haymarket Speeches) Libertarian Book Club tarafından 1980 ve 2004 yıllarında basılmıştır. The Voltairine de Cleyre Reader ise AK Press tarafından yayınlanmıştır. 2005 yılında konuşmalarının ve makalelerinin toplandığı iki koleksiyon daha SUNY Press tarafından *Exquisite Rebel: The Essays of Voltairine De Cleyre – Anarchist, Feminist, Genius*, diğeri University of Michigan Press tarafından, *Voltairine De Cleyre and the Revolution of the Mind* adı ile yayınlanmıştır)

İşte devlet sosyalistleri ile olan bu farklılıklar yüzünden ve de karmaşıklığı azaltmak için, anarşistlerin çoğu kendilerini sadece "anarşistler" olarak adlandırırlar. Tarihsel ve mantıksal olarak, anarşizm -bütün anarşistlerin üstünde görüş birliğine sahip olduğu bir nokta olarak- kapitalizm-karşıtlığını, yani sosyalizmi ifade eder.

1.9. Milli Demokratik Devrim (MDD) Tezi

Milli demokratik devrim kavramı, Marksist anlamda “bir üretim biçiminden diğerine geçiş” şeklinde tanımlanan “devrim” kavramı içerisindeki yeri bakımından önemli tartışmalara konu olmuş bir kavramdır. Bunun en önemli nedenlerinden birisi Marksistler arasındaki tartışmalarda temel referans kaynağı olarak başvurulan Marks ve Engels’in bu kavramı kullanmamış olmalarıdır. Marks ve Engels feodalizme karşı burjuvazinin mücadelesi ve feodalizmi tasfiyesi anlamında “burjuva demokratik devrim” kavramını kullanmıştır.

Milli demokratik devrim ise ilk kez Lenin tarafından 1905 Rus Devrimi sırasında kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonra Stalin ve Mao tarafından geliştirilmiştir. Milli demokratik devrim kavramının bugün bile hala tartışma konusu olması, kapitalist üretim biçiminden, sosyalist üretim ve toplum biçimine geçiş olarak adlandırılabilecek "devrim" süreci içerisinde "ara aşama" ve "sosyalizm koşullarının hazırlayıcısı" olarak gerekli olup olmadığı noktasından kaynaklanmaktadır.

1.9.1. Lenin ve Demokratik Devrim

1917 Ekim Devriminin öncüsü Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin 1903 yılında Londra'da yapılan 2. Kongresinde parti, iki ayrı gruba bölünmüştür. Bölünmenin temelinde parti üyeliği ve örgütlenmesi ile ilgili tartışmalar yatar. Kongre sonucunda çoğunluğa sahip olan Lenin ve yandaşlan ile azınlıkta kalan Martov ve yandaşlan arasında parti, iki kanada aynlır. Birinci grup Bolşevikler (çoğunluktakiler) olarak adlandmlırken, ikinci grup Menşevikler (azınlıktakiler) olarak anılır.

Tartışmaların ana teması gelişmekte olan devrimde önderliğin hangi sınıfa ait olacağı konusundadır. Menşeviklerin görüşü, Rusya'da kapitalizmin de tam olarak gelişmediği varsayımıyla, gelişmekte olan devrimin önderliğinin burjuvazide olması ve proletaryanın da ana muhalefet olması gerektiği yönündedir. Bolşevikler ise proletaryanın devrimin öncüsü olması gerektiğini savunmuşlardır. Onlara göre, köylülükle ittifak halindeki bir işçi sınıfı "proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü"nü kuracaktır.

Lenin 'Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği' adlı eserinde demokratik devrim konusunu dile getirmiştir. Proletaryanın, hem demokratik devrimde, hem de sosyalist devrimde öncü rolünü şu cümlelerle vurgular:

> "*Proletarya, kuvvet yoluyla otokrasiyi ezmek ve burjuvazinin tutarsızlığını etkisiz hale getirmek için köylü yığınlanyla ittifak kurarak, demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir. Proletarya, kuvvet yoluyla burjuvazinin direncini kırabilmek için, köylülüğün ve küçük-burjuvazinin kararsızlığını etkisiz hale getirmek için, halkın yan-proleter unsurlanyla ittifak kurarak sosyalist devrimi başarmalıdır*" (Lenin, 1992: 93-98).

Lenin, demokratik devrimden sosyalist devrime kesintisiz geçişin gerekliliğini savunmaktadır.

1.9.2. Stalin ve Milli Demokratik Devrim

Stalin, ezilen, sömürge ve bağımlı ülkelerde gelişen devrim hareketlerinin bir "milli demokratik devrim" niteliği taşıdığına vurgu yapmıştır. Stalin'e göre ezilen halkların önündeki devrim, milli demokratik devrimdir. Proletarya önderliğinde gerçekleştirilen bu devrim, kesintisiz olarak sosyalizme geçişi sağlayacaktır. Demokratik devrimin özü ve temeli toprak devrimidir (Stalin, 1982: 7).

Emperyalist ülkelerdeki devrim ile sömürge ve bağımlı ülkelerdeki devrim ve bu devrimin aşamaları kesin olarak birbirinden farklıdır. Stalin, Emperyalist ülkelerde

burjuvazinin devrimin bütün aşamalarında karşı-devrimci, gerici bir tutum takınacağını, oysa sömürge ve bağımlı ülkelerde emperyalizmin boyunduruğunun burjuvaziyi de kapsamasından kaynaklı olarak sınıf çıkan gereği bu ülkelerde ulusal burjuvazinin belirli bir aşamada ve belirli bir zaman için, ülkesinin emperyalizme karşı devrimci hareketini destekleyebileceğini belirtir. Bu ülkelerde emperyalizme karşı savaşın en önemli özelliği ulusal bir nitelik taşımasıdır (Stalin, 1994: 269).

1.9.3. Mao ve Yeni Demokratik Devrim

Çin Devrimi'nin önderi Mao Tse Tung (Mao Zedung), demokratik devrim tezini Çin özelinden hareketle sömürge, yan sömürge, yan feodal ülkeler bazında ele almış ve Lenin ile Stalin'in bu konudaki görüşlerini temel almakla birlikte onu geliştirmiş ve "yeni demokratik devrim" tezini sistematize etmiştir. Türkiye'de Mihri Belli öncülüğünde savunulan "Milli Demokratik Devrim" tezi Mao'nun formülasyonundan fazlasıyla etkilenmiştir.

Mao, Çin'in (1930'lann sonu 1940'lann başında) emperyalizmin boyunduruğu altında sömürge, yan-sömürge ve yan-feodal bir ülke olduğu tespitinden hareketle, Çin Devrimi'nin temel görevinin; emperyalizm ve feodal toprak ağası sınıfını hedefine alarak, yabancı emperyalist baskıyı ortadan kaldırmak için bir "milli devrim" ve feodal toprak ağası baskısını yok etmek için de bir "demokratik devrim" gerçekleştirmek olduğunu belirtir (Zedung, 1975: 317).

Mao'ya göre bu iki devrimi birbirinden tamamen ayırmak mümkün değildir. İlk görev emperyalizmi yıkmak olduğu için milli devrim ilk hedef olmakla birlikte, emperyalizmin ülke içindeki baş müttefiki olan feodal toprak ağası sınıfı ile mücadele edilmeden emperyalizmin de yıkılamayacağı, bu nedenle milli devrim ile demokratik devrim hem ayrı, hem de birleşik bir karakter taşıyacaktır. Mao'ya göre Çin devriminin ana gücü ise köylülüktür (Zedung, 1993: 46)

Mao'ya göre Çin'de olduğu gibi, diğer yan sömürge ve yan feodal ülkelerde gelişen devrim de "yeni demokratik devrim"dir. Yeni demokratik devrim, ekonomik

bakımdan, emperyalistlerin ve komprador burjuvazinin büyük işletmelerini ve sermayelerini millileştirmekle beraber, genel olarak özel kapitalist girişimi muhafaza eder ve zengin köylü ekonomisini ortadan kaldırmazken, toprak ağalannın topraklarını köylülere dağıtmayı amaçlar. Böylece, yeni tür demokratik devrim, bir yandan kapitalizmin yolunu açarken, öte yandan sosyalizmin ön şartlanın yaratır. (Zedung, 1993: 69-90). Ancak Mao'ya göre, nihai hedef sosyalizm ve komünizm olduğundan ve devrim kesintisiz bir süreç izleyeceğinden "*demokratik devrim, sosyalist devrim için zorunlu bir hazırlık ve sosyalist devrim, demokratik devrimin kaçınılmaz bir sonucudur*" (Zedung, 1993: 59).

Mao, bu sürecin gerektirdiği kaynağı oluşturmak ve devam ettirmek konusunda da, büyük proleter kültür devrimi tezini ortaya atmış, dört eskiyi (eski düşünceler, eski kültür, eski alışkanlıklar ve eski adetler) yok etmeyi amaçlamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE SOSYALİST SOLUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Türkiye'de sol fikirlerin siyaset sahnesinde yer alması, İttihat Terakki Dönemine değin uzanmaktadır. Osmanlı'nın ilk üniversite kuşağı, Avrupa'da gördükleri eğitim sonrasında kendi topraklarına döndükleri vakit, Batının düşünce sistemlerini de beraberlerinde getirmişlerdir. Bu fikirlerin esasını milliyetçilik ideolojisi oluşturmuşsa da, sosyalist düşünceden etkilemiş ve bunu Osmanlı'daki aydınlar arasında yaymaya çalışmış olanları da vardır. Ancak o dönemin temel eğilimi, milliyetçilik teması üzerine kurulmakta; sosyalizm ise gereksiz addedilmektedir.

2.1. I. Meşrutiyet ve II. Meşrutiyet Sonrası Sosyalist Akım ve Örgütler

Türkiye'de sosyalizmin yayılmasında etkisi çok büyük olan ve gerçek anlamda Marksizmle temasa geçen Almanya'da çalışan Türk işçileri ve okuyan Türk öğrencilerdir. Özellikle 1864'deki I. Enternasyonal'in ve 1871'de ilan edilen Paris Komünü'nün Osmanlı aydınları üzerinde etkisi olmuş hatta bazı Osmanlı aydınları Paris Komünü'ne katılmıştır.

Bu dönemde bir grup sol eğilimli kısım önceleri kendilerine İttihat Terakki içinde yer bulmuş ancak İttihat Terakki'nin baskıcı siyasete yönelmesinin ardından kendilerini Hürriyet ve İtilaf Fırkası'na yakın hissetmişlerdir. Bu grup genellikle Ermeni sosyalistlerden oluşmuştur.

II. Meşrutiyet parlamentosunda ise, sosyalizm kelimesi ilk kez 26 Mayıs 1909'da grev ve sendikalar kanunu tasarısı görüşmeleri sırasında, Dahiliye Nazırı Avlonyalı Ferit Paşa tarafından telaffuz edilmiştir (Tunaya: 2000: 395). Eylül 1910'da ise Osmanlı devletinde ilk sosyalist parti, Osmanlı Sosyalist Fırkası adıyla Hüseyin Hilmi tarafından kurulmuştur. Ancak bu dönemde sol, ideoloji olarak oldukça zayıf durumdaydı ve esas olarak Fransız solunun J. Jaures'in etkisi altındadır (Şişmanov,

1990: 5). Zaten, işçi sınıfının olmadığı, sermayenin çevrilmediği, aydınlar arasında sosyalist teorilerin hemen hiç bilinmediği, Mars'ın, Engels'in, Kautsky'nin, Babel'in tanınmadığı bir toplumda sosyalizmin kabul görmesi ve yayılması olanaklı değildir. Bu dönemde sosyalist partilerin kurulmasının nedeni bir sosyalist bilincin uyanışı değil; hürriyetin yarattığı 'avare politikacılık' havasıdır (Çapanoğlu, 1964: 50).

Dönemin en bilgili solcusu ise Mustafa Suphi'dir ve faaliyetleri mütareke dönemi ve sonrasını kapsamaktadır. Marks ve Engels'den çeviriler yaparak ülkede bilimsel sosyalizmin gelişmesi için çaba sarf etmiştir.

20 Şubat 1919'da Osmanlı Sosyalist Fırkası' nın bir devamı olan, ufak tefek değişikliklere rağmen aynı programı benimseyen ve yine Hüseyin Hilmi tarafından kurulan Türkiye Sosyalist Fırkası, 1919 seçimlerine bile katılmış ancak sonuç alamamıştır. Bu parti, İdrak adında günlük bir gazete yayınlıyordu. Partinin amacı, Türk geleneklerinde varolan birçok sosyalist öğenin ortaya çıkarılmasıdır. Antikapitalist, İslamcı ve enternasyonalisttir. Bu partiden ayrılanlar daha sonra 11 Ağustos 1920'de kömür müteahhitlerinin bir teşkilatı olarak Amele Fırkası' nı ve 12 Haziran 1922'de tramvay işçileri tarafından Müstakil Sosyalist Fırkası'nı kurmuştur.

1920'li yıllar, Batı ülkelerinin emperyalist politikalarından zarar görmelerinin de etkisiyle Anadolu'da Bolşevizmin, en popüler yıllarını yaşamasına neden olmuş; SSCB'nin desteğinin, kurtuluş savaşına olan önemi nedeniyle de Ankara Hükümetince destek görmüştür. Yine bu dönemde, Türkiye'de ilk kez bilimsel sosyalizmi ideoloji olarak benimseyen, Almanya'dan gelen Türkler'in çekirdeğini oluşturduğu, Ahmet Akif, Ethem Nejat, Dr. Şefik Hüsnü tarafından Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası, 22 Eylül 1919'da kurulmuştur. Bu partiye paralel olarak 1921'de de Şefik Hüsnü tarafından "Türkiye İşçi Derneği", İstanbul'daki Hıristiyanlar'ı komünist yapmak amacıyla "Gençlik Cemiyeti" ve "Beynelmilel Deniz İşçileri İttihadı" kurulmuştur (Sayılgan, 1972: 107).

Memurlar tarafından ise Osmanlı Mesai Fırkası, 29 Ocak 1919 yılında kurulmuştur. Parti, işçi haklarının korunması ile ilgili bir program geliştirmişse de;

sosyalist olmadığı ileri sürülmüştür (Sencer, 1971: 75). Türkiye Komünist Partisi'nin (TKP) kuruluşu da bu döneme rastlamaktadır. Ayrıca bu dönemde M. Kemal'e kurtuluş mücadelesinde yardım etmek amacıyla, liderlerinin sosyalist olduğu, Yeşil Ordu adında bir ordunun varlığından söz edilmektedir. Ancak daha sonra rüzgar tersten esmeye başlamıştır. M. Kemal, artan komünist faaliyetlerden rahatsız olarak güvendiği yakın arkadaşlarına 18 Ekim 1920'de Komünist Parti'yi kurdurtarak, komünist faaliyetleri, hükümetin denetimi altında tutmayı hedeflemiştir. Partinin kurucuları arasında Kılıç Ali, Refik Koraltan, Fevzi Çakmak, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele, İsmet İnönü, Celal Bayar, Adnan Adıvar, Yunus Nadi ve Tevfik Rüştü Aras gibi tanınmış isimlerde vardır (Sayılgan, 1972: 178).

1922' ten sonra hükümet her türlü komünist faaliyeti yasaklamış ve Orak Çekiç, Komünist, Kızıl İstanbul, Kızıl İzmir, Kızıl Eskişehir, Kızıl Samsun, Madenci, Kazmacı, Irgat, Emek, Alev gibi çıkarılan gazetelerin yayınları durdurulmuştur. Daha sonra bu gazeteler gizli olarak çıkarılmaya başlanmıştır (Şişmanov, 1990: 133).

Bununla birlikte, sosyalist eğilimli aydınların da anti-emperyalistlik dışında sağlam bir ideolojik seçime sahip olmamaları, politik tavırlarında istikrarsızlığa yol açmaktadır. 1925'den itibaren ise, sol akım içerisinde yer alan aydınların büyük bölümü, hareketten ayrılarak Kemalizm'in kadrolarını oluşturmuştur. Ayrıca 1925'de Takriri Sükun Kanunu'yla, Aydınlık dergisi etrafında birleştirilmiş olan Şefik Hüsnü'nün Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası da kapatılmış ve faaliyetlerini 1946 Yılı'na dek yeraltında sürdürmüştür. 29 Ağustos 1930 tarihinde, işçi ve çiftçi sınıfını sosyalist yapmak amacıyla Edirne'de Türkiye Cumhuriyeti Amele ve Çiftçi Partisi kurulduysa da, komünist eğilimli olduğu gerekçesiyle faaliyetine izin verilmemiştir (Tökin, 1965: 75).

2.2. 1920- 1971 Arası Sosyalist Örgütlenmeler

Sovyet Sosyalist Devrimi'nin etkileri; yayılmaya başladığı ilk zamanlarda Türkiye'de kurulan sosyalist eğilimli siyasal partilerin hemen tümünde görülmüş ve

1960’a dek sözkonusu partiler mevcut yerel koşullarla bağdaşmaya çalışan parti programları ile çeşitlilik göstermiştir.

1917 Devrimi'nin başarılmış olmasıyla ütopik görünebilen bazı düşünceler çekici olmakla birlikte bunların hiçbir zaman başarıya ulaşmayacağı kuşkusu da sözkonusudur. 20. yy.'ın ilk çeyreğinde ürk aydını için marksizm radikal fakat bir "ulusal kurtuluş" ve "ulusal kalkınma" reçetesi olarak görülmüştür. Batı'daki "eşitlik", "sömürünün ortadan kaldırılması" , "sosyal adalet" gibi özlemlerin ağırlığı Türkiye'de fazla duyulmamıştır. Zaten duyulmasını kolaylaştıracak sınıf farkları henüz belirginleşmemiştir. Farklılık daha çok etnik alanda hissedilmiştir. Dolayısıyla ilk dönemlerde Marksistlerin zihinlerinde farklı bir dünyanın, temelden farklı toplumsal ilişkilerin bir vizyonu olduğunu ve bu vizyonu harekete geçirdiğini düşünmek güçtür. Gerek hedefleri gerek yöntemleri bakımından milliyetçilerle aralarında derin anlayış farkları olduğu kolaylıkla iddia edilemeyebilir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında bu iki çizgi bilakis birbirine yaklaşmış görünmektedir.

2.2.1. Türkiye Komünist Partisi

Haziran 1920'de Ekim devrimiyle de ilişkisi olan Mustafa Suphi'nin önderliğinde SSCB'de kurulmuştur. Kurucu komitede, Mustafa Suphi, Maksut Ekşi, Ali Rıza Keskin, Osman Topçuoğlu, Mustafa Börklüce, Murat Sarı ve Kadir Erzurumlu vardır (Topçuoğlu, 1976: 9). Yayın organı Yeni Hayat’tır. Türkiye'deki ilk Marksist-Leninist partidir. Daha sonradan Şefik Hüsnü Değmer, partinin genel sekreterliğine seçilmiştir. 4 Eylül 1921 tarihinde Türkiye Komünist Gençler Birliği adında bir gençlik örgütü kurmuştur. TKP (Türkiye Komünist Partisi)'nin kurucusu Mustafa Suphi ve on dört yoldaşı Ocak 1921 yılında öldürülmüştür. Bu olay TKP’nin siyasi iktidara karşı yasadışı mücadelesinin de başlangıcını oluşturmuştur. 1920’li ve 1930’lu yıllarda TKP yasadışı mücadeleyi devam ettirmiştir. 15 Ağustos 1922'de hükümetin yasaklaması üzerine Ankara'da gizli olarak gerçekleştirilen 2. Kongre'de Genel Sekreterliğe Salih Hacıoğlu getirilmiş, kongreden yaklaşık üç hafta sonra 12 Eylül 1922'de, Ankara Hükümeti o güne kadar yasal çalışma yürüten TKP'yi kapatmıştır.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmesi sonrasındaki dönemde solun herhangi bir türlüsüne izin, örgütlenme imkanı tanınmamıştır. Dünya Savaşı'nın başında solda patylak veren bölünme İkinci ve Üçüncü Enternasyonel'lerde cisimleşmiştir; komünist ve sosyal demokrat çizgiler ayrışacaktır.

Devrimci yolu seçen komünist çizgi için bulunduğu ülkenin "legal örgütlenme" koşulları belirleyici sayılmamakta, yasalar elvermiyorsa parti yeraltında örgütlenmektedir. Böylece 1920 yılında kurulan TKP uğradığı kayba rağmen (Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmesi) yoluna devam etmiştir. Buna karşılık, Türkiye'de sosyal-demokrasi bugüne kadar gerçek ve ciddi bir anlamda kurulamamıştır. Sosyal-demokrasinin olmaması, sol-içi tartışmada ciddi bir boşluk yaratmıştır. Bu da az kişiden oluşan ve yeraltı koşullarında yaşayan komünist kadroların teorik ufuklarının kapalı kalmasına, entelektüel etkinliğin, tartışmadan çok "imanla bağlanma" Türkiye'nin ideolojik atmosferinde zaten köklü yeri olan geleneklere yaklaşmasına yol açmıştır.

Cumhuriyet Rejimi, Türkiye'deki komünistler açısından zaten gerekli olanları yapmakta; tarımsal toplum modernleştirilmeye çalışılmakta bu da o zaman bunun tek yöntemi olarak kabul edilen "Batılılaşma" yöntemiyle yürütülmektedir. Ülkede gelişkin bir sanayi ve ona uygun bir işçi sınıfı olsa, komünistlerin bu alanlarda, "burjuva" bir hükümetin yapmaya yanaşmayacağı talepleri olabilirdi fakat gelişmeler zaten komünist olmayı seçmiş Türk aydınlarının da aşağı yukarı onayladığı şeylerdir. Nitekim bu aydınlardan bazıları (Şevket Süreyya, Vedat Nedim Tör...) bir süre sonra bu hedeflerin gerçekleşmesi için rejime yardımcı olma yolunu, herhangi bir etkisi ve yaptırım gücü olmayan bir partide kısılıp kalmaya kıyasla daha "akıl karı" bulmuşlardır. Çükü TKP'nin de onlarınkinden farklı önerilerde bulunduğu yoktur. Onların bu tavrı bir süre sonra "kadro"nun yayımına yol açacaktır. Ancak bu evrede belirleyici olarak etken, Türkiye komünistlerinin kendi ürettikleri düşüncelerden çok Komintern'in (3. Enternasyonal) tavrı olmuştur. Bu aşamada Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmesi konusunda (emperyalizme karşı verilen bir mücadelenin kural olarak

desteklenmesi gerekiyorsa da) Komintern ve S.S.C.B[1] Türkiyeli komünistlere üstü kapalı olarak her şeye rağmen rejimle iyi geçinmelerini tavsiye etmiş olmaktadır.

2.2.1.1. Türkiye Komünist Partisi ve İllegal Faaliyetler

Derin solun ana rahmi olan TKP, illegal çalışmalarını sürdürürken, uluslararası komünist hareket de çıkan iç tartışmalar ve tasfiyelerden etkilenmiştir. Sol içi ilk gruplaşmalar, TKP'de 1925-1927-1929 tutuklamalarında ortaya çıkmıştır. TKP içerisinde bir grup, Moskova'nın tezlerine ve yönlendirmelerine karşı çıkmıştır.

1930-1935 döneminde Nazım Hikmet gibi ünlü bir komünist ve bazı TKP liler de TKP lideri Şefik Hüsnü tarafından suçlanmış ve partiden kovulmuşlardır. 2. Dünya Savaşı'nın sonunda Faşizmin yenilgiye uğraması, Sosyalizmin güç kazanması SSCB'nin ön plana çıkması ülkemizde de bir kısım Moskova hayranı sol aydınların ve hareketlerin örgütsel çalışmalarını açığa vurmasını sağlamıştır. Kültürel ve sosyal alanı çok iyi kullanan Marksist aydınlar, epeyce taraftar kazanmışlardır. TKP çalışmalarının hız kazanması üzerine 1951 yılında TKP'ye yeni bir operasyon yapılmıştır. Lider kadroları tutuklanmış, TKP çözülmüştür. Mensupları arasında "ajanlık" tartışmaları başlamıştır. "Ajanlık ve muhbirlik" suçlamaları, MK üyelerinden parti üyelerine kadar yayılmıştır. Derin Sol, 27 Mayıs 1960 Darbesi'nden sonra rahatlayacaktır (Öznur, 2006: 11).

2.2.2. Diğer Sosyalist Örgütlenmeler

1945 Yılı'nda Türkiye'de muhalefet partilerinin kurulma çalışmaları devam ederken, Şefik Hüsnü Değmer, 31 Temmuz 1946 Tarihi'nde, iktidar partisini karşısına alan ve muhalefeti yutmak isteyen yeni bir cephe programı hazırlamıştır. Bu cepheye kimi zaman 'Milli Birlik Cephesi', kimi zaman ise 'İleri Demokratlar Cephesi'

---

[1] Türkiye'deki marksist solun ilk merkez üssü Moskova'ya bağlı olarak kurulan Mustafa Suphi'nin önderliğindeki Türkiye Komünist Partisi'dir (TKP). TKP kuruluşundan çöküşüne kadar geçen altmış yıl boyunca Rusya'nın bir kolu gibi hareket etmiştir. Komünist örgütlerin, Rusya'nın dış ülkelerdeki bir kolu olarak kullanılması, Lenin zamanında kurulan 3. Enternasyonal (Komintern) ile başlamıştır. Rusya'nın emperyal politikalarında, TKP ve benzeri komünist parti ve örgütler önemli görevler üstlenmiştir.

denmektedir. Bu cephenin yöneticileri: Şefik Hüsnü Değmer, Hüsamettin Özdoğu, Nail Vahdeti Çakırhan, Ahmet Fırıncı, Celal Zühtü Benneci'dir (Alöç: 1967).

Cephenin programında, 'İleri hamlelerden korkmayan, milli birlik etrafında toparlanarak savaşmak isteyen, din, milliyet ve cins ayrımı gözetmeksizin, vurgunculuk ve faşizmle ilgisi olmayan tüm vatandaş ve teşekküllere' birliğin açık olduğu bildirilmiştir. Bu program gizli olarak TKP kademelerine gönderilmiştir. 1946'da Değmer'in tutuklanmasıyla TKP Moskova'nın elektriğiyle çalışan bir yabancı radyo yayınına sahip, küçük bir göçmen örgütü durumuna düşmüştür (Belge, 1998: 164).

Türkiye Komünist Partisinin yeniden örgütlenmesi Zeki Baştımar sayesinde olmuştur. Ankara örgütü 1947'de İstanbul örgütü 1949'da oluştu. 1946-1952 döneminde çıkan yayınlarının önde gelenleri; Ant, Söz, Hür Gençlik, Hür, Gün, Gerçek, Baştan, Medet, Marko Paşa, Nuh'un Gemisi, Beraber, Yeryüzü'dür.

1945'den sonra ülkede doğan özgürlük havası sonucunda, sol düşünceli siyasi partilerin sayısı artmıştır. 28 Şubat 1946'da Sosyal Adalet Partisi[1], 26 Nisan 1946'da, mütareke döneminde kurulan Sosyal Demokrat Fırkasının (kuruluşu 6 Ocak 1918) devamı olan, Türk Sosyal Demokrat Partisi[2] kurulmuştur. 24 Mayıs 1946'da ise İstanbul'da Türkiye Sosyalist İşçi Partisi kurulmuştur. Parti, 10 Eylül 1948 tarihinde kapanmıştır.

Şefik Hüsnü'nün partisi ise, 20 Haziran 1946 tarihinde Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi[3] adıyla tekrar açığa çıkmıştır. Bu üç partide genel olarak

---

[1] 28 Şubat 1946 yılında, İstanbul'da kurulmuştur. Genel Başkan İhsan Temelveren'dir. Kurucu ve Yöneticiler: Ziyneti Temelveren, Muharrem Zeki Korgunal'dır. Parti demokrasi, sosyalizm, adalet ve devletçiliği benimseyen sosyal demokrat olduğunu savunmakta ancak dini motiflere de ağırlık yer vermektedir. (TEMELVEREN, Sosyal Adalet Partisi'nin Gayesi, Yolumuz)

[2] 26 Nisan 1946 tarihinde İstanbul'da, Cemil Alpay, Mustafa Yıldız, Hakkı Sadık Acarlı ve Yakup Savaş tarafından kurulmuştur. Metin Toker, tüzüğünde belirttiğinin tersine, milletlerarası ilişkilere girerek Bulgar Sosyal Demokratlarına yazdığı mektup, Bulgar Nerot Gazetesi'nde yayınlanınca hükümetin, partiyi 29 Mart 1946'da kapattığını yazmışsa da; Tevetoğlu kitabında partinin, 1950 seçimlerine İstanbul'dan dokuz adayla katıldığını fakat başarılı olamadığını, Cemil Alpay ölünce de partinin kapandığını yazmıştır (TEVETOĞLU, 1967: 534).

[3] Parti, "demokratikleşmenin gerçekleşebilmesinin, her şeyden önce emekçilerin siyasi partiler, sendikalar, kooperatifler, kültür ve spor klüpleri vb. -birlikler etrafında bağımsız olarak-örgütlenerek, düşünce ve eleştirilerini serbestçe halk önünde dile getirmeleri halinde mümkün olacağına inanmaktadır.

sosyal demokrat eğilimli partilerdi; gerçek anlamda kurulan ilk sosyalist nitelikli parti ise, Türkiye Sosyalist Partisidir[1]. Bu partiler özellikle sendikalaşmaya çok önem vermişlerdırı. O dönemlerde kurulan birçok sendikanın, bu sol fikirli siyasi partilerle ilişkileri bulunmaktadır. Ancak durum, kısa sürede hükümetin denetimi altına girmiştir. Hemen tüm sol fikirli partiler, komünizm propagandası yaptıkları gerekçesiyle kapatılmıştır.

1945'den sonra çok partili hayata geçilmesi, sosyalist ve komünist partileri kapsamıyordu. Gerçi CHP, sınıf esasına dayalı dernek ve siyasi parti kurma yasağını kaldırmıştır ancak, Türk Ceza Kanunu 'nun bazı maddelerinde yapılan değişikliklerle, zaten yasak olan sol propaganda ve örgütlenmenin cezaları arttırılmıştır (Çavdar, 1996: 39).

Demokrat Parti döneminde de, sol akım baskı altında tutulmaya devam etmiştir. Özellikle işçi hareketini ve çıkarlarını savunan hareket komünizm suçlamasıyla yasaklanmıştır. Grev hakkını savunmak dahi komünizmle suçlanmaktadır. Bu dönem zarfında 13.500 kişi siyasi nedenlerle mahkum edilmiş; davaların askeri mahkemelerde gizli olarak yapılması nedeniyle de, olanlardan halkın haberi olmamaktadır.

Örneğin illegal olarak faaliyet gösteren Türkiye Komünist Partisi ile ilişkili oldukları gerekçesiyle 1951 yılında Ankara ve İzmir'de 167 kişi tutuklanarak ağır hapis cezasına çarptırılmıştır. Bu olay tarihe "167' ler davası" olarak geçmiştir.

Dolayısıyla çalışmalarını da bu doğrultuda yürütmüştür. Yayın organları: Yığın, Başak, Söz, Havadis, Sendika (31 Ağustos, 16 Aralık 1946 arasında çıkmıştır. Özellikle yeni kurulan sendikaların nizamnamelerine yer vermiştir.) Partinin, işçiler ve sendikalarla ilişkisini Ferit Kalmuk yürütmekte; örgütlenme işiyle ise birçok bilinçli işçi ilgilenmektedir. (Türkiye Sosyalist Emekçi Ve Köylü Partisi Ana Nizamname Ve Faaliyet Programı, 1946: 3-23).

[1] 14 Mayıs 1946'da İstanbul'da kurulmuştur. Kurucuları: Esat Adil Müstecablıoğlu (avukat), Macit Güçlü (avukat), İhsan Kabalıoğlu (ustabaşı), Aziz Uçtay'dır (matbuat makine şefi).II. Dünya Savaşının ardından kurulan ilk legal sosyalist partidir. Parti, Batıdaki küçük burjuva sosyalist partilerinin ve burjuva milliyetçiliği ideolojisi altındadır. Programında demokrat (madde 1), sosyalist (2. madde), milliyetçi (3. madde), beynelmilelci ve laik (5. madde) olduğunu belirtmiş; düşünce, söz, basın, grev, gösteri, toplantı hürriyetlerini mutlak hale getirmeyi ve her ne sebeple olursa olsun bu hürriyetlerin kanunla smırlandınlamamasını sağlamayı hedeflemiştir (TÜRKİYE SOSYALİST PARTİSİ PROGRAM VE NİZAMNAME, 1946: 3-5).

Türkiye'de sol hareketin baştan beri zaafı, işçi hareketiyle sosyalist hareketin birliğinin sağlanamamasıdır. Nitekim gerek CHP hükümetleri, gerekse de Demokrat Parti hükümetleri bilinçli olarak bunun önlenmesi için çaba harcamış; sendikal hareketlerin, sosyalizmle ilişkisini kesebilmek için daha gelişmiş ve bilinçlenmiş Avrupa sendikalarıyla ilişkileri önlenmiş ve kurulan sendikalar milliyetçi bir görünüm kazandırmaya çalışarak, sol eğilimli sendikaları derhal kapatma yoluna girmiştir.

Bunların yanısıra, toplumun ekonomik yapısının da, sol akımın ve sendikal ilişkilerin yeterince olgunlaşamamasmda etkisi büyüktür. Sanayi kuruluşlarının devlet eliyle kurulması, kapitalizm öncesi ilkel üretim ilişkilerinin halen devam etmesi, emeğin özgürleşme sürecine henüz yeteri kadar girilememiş olması Türkiye'de sol akımın zayıf olmasına neden olmakta ve kurulan siyasi partilerinde, aydınların ideolojik örgütü olarak kalmalarına sebep olmaktadır.

Tüm bu gelişmeler sonucunda Türkiye'de sosyalizm, Batılı anlamda işçilerin ideolojisi olmaktan uzak olarak, yine Türkiye'nin sosyoekonomik özelliklerine göre bir seyir izlemiştir. Eğitim görmüş Türk aydınların Batıdan ithal ettiği sosyalizm, yine bu aydınların ve öğrenci kesiminin elinde özgürlüklerin tanınması için verilen savaşın bir aracı olarak kullanılmış; henüz geleneksel yapıdan tam anlamıyla sıyrılamamış, işçi kesimine hitap etmekten uzak kalmıştır. Bu konudaki en etkili girişim, 1946'dan sonra kurulmuş olan Türkiye Sosyalist Partisi ve Türkiye Sosyalist Emekçi Ve Köylü Partisinin sendikalaşmaya verdiği önemle gerçekleşmiş ancak hükümet tarafından engellenmiştir.

Bunun yanı sıra, toplumda yaratılan komünizme karşı korku ve hükümetin sol düşünceli kişilere yaptığı baskılar da, işçiler başta olmak üzere insanları sosyalist ideolojiyi benimsemekten alıkoymuştur. Bununla birlikte bu dönemlerde kurulan sol eğilimli siyasi partiler, toplumda destek sağlayabilmek amacıyla, her ne kadar bu kesimlerden tepki görmekteyse de, dine ve milliyetçiliğe vurgu yapmaktan çekinmemiştir.

Belirli isimler etrafında dönen sosyalist hareket, özellikle partileşmeye büyük önem vermiş ve mümkün olduğunca işçileri, kurulan partilerin bünyesine almaya gayret göstermiştir. Ancak birkaç istisna dışında, kurulan partiler genelde sosyalizm ve komünizmi değil; sosyal demokrasiyi benimseyen partiler olmuşlarsa da; hükümetin baskılarından kurtulamamışlardır. Bu partilerin ortak hedefi, çiftçi ve işçinin durumunun düzeltilmesi, grev hakkının tanınması, antidemokratik kanunların tasfiyesi, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması olmuştur.

Sosyal alanda ise örgütlenme çabaları, yukarıda belirtilen sebeplerden ötürü, kısıtlı kalmıştır. Bu konuda sadece, milliyetçi örgütler ve hükümet tarafından faaliyetleri her fırsatta engellenmeye çalışılan Öğrenci derneklerinden, İnsan Hakları Cemiyetinden ve özellikle Kore Savaşı'nın protesto amacıyla kurulmuş Türk Barışseverler Derneği'nden söz edilebilir. Nitekim bunların faaliyetleri de kısa süre içinde durdurulmuştur.

1950 yılından sonra kurulan sendikalar içinde de faaliyetlerini sürdürmüşlerse de; 1946 sendikacılığının ardından getirilen kısıtlamalar sonucunda açık olarak bir sendikalaşma hareketine girişememişlerdir. Ancak, 1960'dan sonra kurulan Türkiye İşçi Partisi'nin kurucuları arasında Türk-İş Sendikası'nın üyelerinin bulunması, söz konusu dönemde solcuların sendikalar içerisinde faaliyetlerine devam ettiklerinin bir göstergesidir.

Neticede, söz konusu dönem zarfında, TCK'ya dayanarak gerçekleştirilen hükümet baskıları ve toplumun yapısı nedeniyle, nispeten sönük bir varlık gösteren sol hareket, 1960'dan sonraki dönemdeki solcu faaliyetlerin bir nevi okulu olma niteliği göstermektedir.

2.2.3. 1960'larda Sosyalizm

1950'ler boyunca, Demokrat Parti iktidarı karşısında Cumhuriyet Halk Partisi, formel demokratik hakları ve kurumları merkeze alan bir muhalefet yürütmeyi seçmiştir. Bunun paradoksal bir yanı vardı, çünkü DP de aşağı yukarı aynı muhalefet

tarzıyla seçim kazanarak iktidar olmuş, olduktan sonra da kayda değer bir yasal veya anayasal değişiklik yapmamıştır. Şu halde CHP, zamanında kendi yaptığı yasalara muhalefet etmiş görünmektedir. Örneğin "üniversite özerkliği" gibi bir konu ‘50'lerin sonuna doğru sık sık telaffuz edilir olmuştur. Ama üniversite, yıllar önce CHP'nin çıkardığı yasalarla biçimlenmiştir. Bu paradoksun en ileri aşaması 27 Mayıs'tan sonra yargılanan DP iktidarının Meclis'te Tahkikat Komisyonu kurmak, yani "Yasama"ya "Yargı" yetkisi vermek suçundan idama mahkum edilmesi olmuştur. Oysa anayasa 1924 Anayasası'dır.

Tek parti rejiminden sonra, çok partili sisteme ve Özgür seçim ortamına geçişin ne gibi "tehlike"ler içerdiği, on yıllık deneyimle görülmüştür. 27 Mayıs darbesi çevresinde yer alan "tek parti geleneğinden gelen güçler, yapılacak anayasayla, DP benzeri partilerin "durumu suiistimal etme" imkanlarını kapatmak istemişlerdir. Bu durum (o zihniyetin kavramsal çerçevesi içinde) şöyle formüllendirilebilir: "İlerici, okumuş, kentli azınlığı, cahil köylü yığınlarını kandırıp oyunu alarak iktidara gelecek kötü niyetli iktidarların sultasına karşı korumak". Bunun doğal sonucu, seçimle gelen iktidara karşı çeşitli devlet kurumlarını güçlendirmek ve özerkleştirmek olmaktadır. 1961 Anayasası, temelde, icraya karşı çeşitli fren sistemleri oluşturan bir anayasadır. Bu nedenle, kısa bir bocalama evresinden sonra halkın Demokrat Parti'nin devamı olduğuna kanaat getirdiği ve '70'lere kadar seçimlerde rakipsiz Adalet Partisi, bu anayasayla ve ardında yatan zihniyetle sürekli kavga etmiştir.

Ancak, '60'lı yıllarda, bu siyasi çekişmelerin arasına yeni bir özne katılmıştır: "Sol". TKP'den bağımsız, onun bir devamı veya sonucu olmayan bir sol ortaya çıkmış ve hızla yayılmıştır. İç koşulların yanı sıra dünya konjonktürü de bu dönemde solun yayılmasına yatkın bir biçimlenme içindedir. Türkiye İşçi Partisi bir grup sendikacı tarafından 1961'de kurulmuş ama 1962’de Mehmet Ali Aybar'ın Genel Başkanlığa gelmesine kadar bir varlık gösterememiştir. Bundan sonra hızla canlanmış, başlıca üç grup insan bu partide toplanmıştır: Kurucu sendikacıların varlığında işçi hareketi biraz soyut bir biçimde temsil edilmektedir. Sendikacılar işçileri partinin (yani partili aydın kesimin) biraz uzağında tutmayı tercih etmektedirler. Sola açık aydınlar gelip üye olmuştur. Bunları da ayrıca ikiye ayırmak mümkündür:

1) O zamana kadar çeşitli kanallardan geçerek "solcu" olan görece yaşlı aydınlar; ve

2) Sosyalizm fikriyle 1960'ta açılan yeni ortamda tanışan, çoğu üniversite öğrencisi, gençler.

Bu iki kesimin varlığı genç Kürt aydınlarını da partiye çekmiştir. Ağalık-şeyhlik düzeninin yerleşik Kürt beyleri düzen partilerine girip oradan Meclis'e giderken, daha genç ve daha radikal kuşak TİP'te politika yapmayı seçmiştir.

Parti dışında Doğan Avcıoğlu'nun çıkarmaya başladığı *Yön* dergisi, sosyalist değildir ve o sıraların çok kullanılan formülasyonuyla "kapitalist olmayan yoldan kalkınma"yı benimsemiştir. Bu dergi ve çevre 1967'den sonra savunduğu yöntemi radikal subayların gerçekleştireceği inancını açık açık söylemeye başlamıştır.

Eski solda, yani TKP'de, çoğu kişi Reşat Fuat Baraner'i Şefik Hüsnü'den sonraki önder olarak kabul etmiştir. Zeki Baştımar ise yurtdışında TKP'nin genel sekreteridir ve kendi kuşağından, Mihri Belli ile aralarında ciddi bir rekabet vardır. Hikmet Kıvılcımlı da küçük bir grupla birlikte vardır ama bu dönemde sol çevre dışında çok bilinen bir kişi değildir. Bu dönemde sol gruplar, 27 Mayıs İhtilali'ine karşı muhalif bir tavır almamışlardır ancak, darbeyi yapan subaylar tek parti ideolojisi içinde hareket edince, sol grupların temsili yine, demokratik yapının genişleyip güçlenmesi çaresine mecbur olmuştur (Belge, 2007: 33).

2.2.4. Yön'cü Marksizm ve TİP'e Eleştiriler

"TİP Tartışmaları", Doğan Avcıoğlu'nun 17 Haziran 1966 tarihli Yön'de kaleme aldığı "TİP'e Dair" başlıklı makalesiyle başlamıştır. Bu oldukça kısa bir metindir; ancak Avcıoğlu bu yazıda, TİP programındaki analizlerin yetersizliğinden tüzük sorunlarına, oradan partinin parlamento çalışmasındaki eksikliklere kadar biz dizi değerlendirmede bulunmuştur. Bunların ardından ise, temel siyasal ve teorik eleştirilerini ortaya koymuştur. Buna göre;

> *"TİP bir yandan anti-emperyalist mücadeleyi bir numaralı mesele sayarken, öte yandan klasik bir proleter-burjuva mücadelesinin sloganlarını ön plana çıkararak güçleri dağıtmakta ve zayıflatmaktadır. Başka bir deyişle, TİP, aynı anda iki meydan muharebesi vermekte, üstelik ikinci muharebe yüzünden, ilk muharebeye hazır güçlerin azalmasına yol açmaktadır"* (Avcıoğlu, 1966: 3).

Marksizm'den tüm uzak görüntüsüne rağmen Yöncüler'in, siyaset anlayışı konusunda Türkiye İşçi Partisi (TİP) ile aynı kavramlar dünyasının iki zıt kutbunu paylaştıkları da söylenebilir. TİP'te siyasal iktidar sorunu, barışçıl ve istikrarlı bir birikime bağlanmakta, bu tedrici bikrimin, bir seçim zaferiyle taçlanması öngörülmektedir. Yöncüler için ise, iktidarın ele geçirilmesi, bir elitin propaganda ve konspirasyon faaliyetinin tek sıçrama noktası olarak görünür. Başka bir deyişle, bir tarafın bir seçim zaferiyle sağlayacağını, diğerleri bir darbe vuruşuyla gerçekleştirmeyi düşlemektedir. (Aydınoğlu, 2007: 113)

2.2.5. Milli Demokratik Devrim (MDD) ve Gençlik Hareketi

1960'lı yılların görece demokratik ve özgürlükçü ortamından en çok etkilenen ve bu özgürlükçü ortamı sonuna kadar ilerletmeyi hedefleyen daha çok gençlik kesimi olmuştur. "Gençlik hareketi" deyimindeki "gençlik", temel anlamıyla bir yaş kesitini ifade etmekle birlikte daha çok, belki de tamamıyla üniversiteli gençliği temsil etmektedir. Üniversiteli gençlik, DP'nin özellikle iktidarının son yıllarında yoğunlaşan baskıcı rejimine karsı biricik muhalefet hareketini yürütmüştür. 27 Mayıs 1960, her ne kadar subayların yaptığı bir darbe olsa da, bunun toplumsal alandaki en büyük destekçisi üniversite gençliği olmuştur. Üniversiteli gençliğin DP'nin baskıcı politikalarına karşı 28-29 Nisan 1960'taki kitlesel eylemleri, 27 Mayıs'ın hazırlayıcısı niteliğindedir. 1960'tan sonra solun kitleselleşmesi sürecine gençlik de sessiz kalmayacak ve bu kitleselliğe özellikle 1967-1970 döneminde damgasını vuracak düzeye ulaşacaktır.

2.2.5.1. Milli Demokratik Devrim, Maoizm ve Fikir Kulüpleri Federasyonu

1960 sonrasında, “ulusal kurtuluşçu” hareketlerin gündemi belirlemesi ve Çin sosyalizminin tarihsel geleneği, Maoizm’i “Milli Demokratik Devrim” tezini programlaştırmaya ve bu kuramın ihracına itmiştir. Türkiye solunda “Milli Demokratik Devrim” çizgisini besleyen en önemli ideolojik kaynak da Maoizm olmuştur. Maoizmin ya da daha geniş ifadesiyle Çin komünizminin ideolojik tarihi de Türkiye’deki revizyonizme benzer bir seyir izlemiştir. İdeolojik planda MDD (Milli Demokratik Devrim) çizgisi, “üçüncü dünyacı” bir duruş sergileyen Çin’e yaklaşırken, öte yandan Batı karşısında “diş gösterebilen” bir ülke olmasıyla Çin’den güç ve örnek almıştır. Ayrıca, Yön hareketinin iktisadi ve siyasi programı, Mao’nun tarif ettiği yeni demokratik cumhuriyetle oldukça örtüşmektedir. Yön’e göre hedef, bağımsız ve kalkınan Türkiye’dir. Türkiye’de Batı anlamında bir burjuva sınıfı hızla gelişmekle birlikte, sanayide öncülük yapmamakta ve feodal sınıfları tasfiye etme yönünde ilerici bir rol üstlenmemektedir. Tersine, Türk toplumunun kalkınma bakımından tek ümidi olan devletçiliği kemirmekle meşguldür (Soysal, 1962). Bu nedenle kalkınma özel teşebbüse bırakılamaz. “Hızlı iktisadi kalkınma” stratejisinin temel unsurları ise toprak ve tarım reformu, dış ticaretin, mali kurumların kamulaştırılması ve temel sanayinin devlet elinde bulunması, geri kalan alanın özel teşebbüse bırakılmasıdır (Avcıoğlu, 1963, 1969: 477-508 ve 1980: 239-300).

Bu, Doğan Avcıoğlu’nun (Avcıoğlu, 1965) makale başlığı olarak sloganlaştırdığı “halkçı, devletçi, devrimci ve milliyetçi kalkınma yolu”dur. Mao’nun “önce demokratik devrim sonra sosyalist devrim” biçiminde formüle ettiği stratejiyi Yöncüler, “sosyalizmden önce Atatürkçülük” biçiminde ifade etmektedirler.

2.2.6. FKF İçerisinde Örgütlenme ve Gençliğin TİP’ ten MDD’ ye Yönelmesi

Gençliğin muhalif hareketindeki örgütsel aracı –daha sonra Dev-Genç adını alacak olan- 1965 yılında kurulan Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) olmuştur. Bu döneme kadar gençlik, Türk Milli Talebe Federasyonu, Milli Türk Talebe Birliği,

Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı gibi daha çok iktidarın etkisi altında ve statükocu gençlik örgütleri içerisinde yer almıştır. FKF'nin 1965-1968 arasındaki dönemi daha çok TİP'in gençlik kolu gibi çalışan bir örgüt niteliğindedir. FKF'nin TİP'e olan yakınlığı, MDD tezinin öne sürülmesi ve TİP'e karşı Yön sayfalarında başlayan muhalefetle birlikte kırılmaya baslar.

2.2.7. Milli Demokratik Devrim- Proleter Devrimci Aydınlık Ayrışması

1968 yılında öğrenci gençlik, akademik talepler doğrultusunda büyük boykot ve işgal hareketleri gerçekleştirmiştir. Üniversite gençliği, bu tarihten itibaren 12 Mart baskı rejimine kadar yoğun bir siyasallaşma yaşamıştır. Boykot ve işgallerinin yanı sıra şiddeti ve kitleselliği gittikçe artan anti-Amerikan gösterilerin temel gücünü oluşturan da, üniversite öğrencileri olmuştur. 1968 yılında Türkiye'de, 150.000 civarında üniversite öğrencisi vardır (Kışlalı, 1974: 53). Önceleri birkaç yüz kişilik bir gençlik örgütü olan FKF, birkaç yıl içinde iki-üç bin dolaylarında militanı olan Dev-Genç'e (Devrimci Gençlik Cephesi) dönüşecektir.

FKF'nin Dev-Genç'e dönüştüğü 4. Büyük Kongre'de sosyalist devrim taraftarlar tamamen ihraç edilirken Dev-Genç'i ele geçiren MDD'ci kanat içinde görüş ayrılıkları ortaya çıkacaktır. Dev-Genç kongre tartışmalarında açıkça ortaya çıkan görüş ayrılıkları ilk somut ürününü Ocak 1970'de yayın organları Aydınlık Dergisi'nin ikiye bölünmesiyle verecektir. Derginin 10 Ocak 1970 tarihli 16. sayısının matbaada çıkış hazırlıkları sürerken Münir Ramazan Aktolga sahiplik belgesiyle, Doğu Perinçek çevresine ASD (Aydınlık Sosyalist Dergi) içinde bulunma hakkı tanımaz. ASD yazı kurulunda Vahap ve Seyhan Erdoğdu, Mihri Belli ve Mahir Çayan kalmıştır. Bunun üzerine Doğu Perinçek çevresi kurucular adına sahipliğini Gün Zileli, Cengiz Çandar, Atıl Ant ve Ömer Özerturgut'un yaptığı yeni bir dergi çıkarır. Bu, Ocak 1970'de 1-16 sayı olarak çıkartılan "Proleter Devrimci Aydınlık" (PDA)'dır.

Ayrılıkla ilgili olarak Mihri Belli ASD'de PDA'cılar "Sağ sapma içindedir" başlıklı yazıda "Sağ sapma" yı bir hareket olarak nitelendirirken, Doğu Perinçek ve Şahin Alpay ise, eskiden içinde yer aldıkları ASD çevresini "eski Aydınlık-çılar sol

sapma içindedir" diyerek suçlamaktaydılar. Ayrılıkta Mihri Belli ile birlikte hareket eden Dev- Genç'in teorisyenlerinden Mahir Çayan ise, ASD'de yayınlanan makalesinde Doğu Perinçek'in liderliğindeki PDA'cıları "Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" başlıklı yazısında Milli Demokratik Devrim'i anlamamakla suçlamıştır (Öznur, 2006: 153)

12 Mart arifesinde MDD hareketi içerisindeki bölünmeler beş ayrı grup halinde tanımlanabilir:

1- Mihri Belli ve Aydınlık Sosyalist Dergi çevresi.

2- Hikmet Kıvılcımlı ve Sosyalist Dergisi çevresi.

3- Aydınlık Sosyalist Dergisinden ayrılan Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Münir Aktolga çevresi.

4- Doğu Perinçek önderliğinde Proleter Devrimci Aydınlık çevresi. (Bu grup, Aydınlık dergisindeki ayrılıktan başlayarak değişen bir çizgi üzerinde birden çok hattı savunduktan sonra ÇKP-SBKP (Çin Komünist Partisi- Sovyetler Birliği Komünist Partisi) ayrılığı karşısında açık bir "Maocu" hattı benimsemiş, kırlardan kentlere doğru iktidarın parça parça ele geçirilmesini savunmaya başlamıştır).

5- Deniz Gezmiş, Sinan Cemgil, Hüseyin İnan ve Yusuf Arslan'ın oluşturduğu çevre. (Çok geçmeden kendisini Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) olarak açığa vuracak olan bu çevre, El Fetih'de eğitim görerek geri gelen arkadaşlarıyla birlikte silahlı örgütün temellerini atmaya ve "dağa çıkmak", "cephe açmak" sloganını ileri sürmeye başlamışlardır).

2.3. 12 Mart 1971'den 12 Eylül 1980'e kadar Sol örgütler

Türkiye solu, 12 Mart 1971'e gelmeden çok önce, bir parçalanma sürecinin içine girmiştir. Bu gelişme, onu Türkiye siyasetinin otonom bir aktörü olmaktan hızla çıkarmaktadır. 12 Mart Muhtırası konusunda Behice Boran önderliğindeki TİP, hem partinin geçmiş deneyleri, hem de yeni ideolojik çizgisi ile tutarlı bir tavır içerisine girmiştir. TİP'in yanı sıra o sırada hızla Maoculuğa yönelmiş bulunan Doğu Perinçek önderliğindeki Beyaz Aydınlık çevresi de, 12 Mart Muhtırası'na kesin bir muhalif tutum almakta gecikmemiştir.

Bu dönemde gerilla çalışmasına ağırlık veren THKO ve THKP-C[1] (Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi)'den muhtıraya dair bir değerlendirme gelmemiştir. TİP dışındaki solun iki önemli lideri olan Hikmet Kıvılcımlı ve Mihri Belli ise, muhtıraya olumlu yaklaşmışlardır. Kıvılcımlı, 'Ordu Kılıcını Attı' yazısı ile bir bakıma 27 Mayıs ertesindeki tutumunu tekrarlamıştır.

Devam eden bir yıl içinde Dev- Genç ise, silahlı mücadelesinde bir döneme gelmiş, sürdürdüğü yöntem keskinleşmiştir. Bunun yanı sıra, yakın zaman kadar sadece resmi güvenlik kuruluşları ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) militanları tarafından yürütülen siyasal şiddete, ilk kez sol adına sahip çıkmıştır (Aydınoğlu, 2007: 253)

Muhtıranın ardından kapanacak TİP'in yerini ise, legalleşme çabaları içerisinde olacak olan Türkiye Komünist Partisi (TKP) almıştır. 1973- 1974 sonrasında, adım adım uygulamaya konulan TKP'yi legalleştirme politikası, bu dönemde politik olarak belki de en yakında duran solcuların, yani işçilerin, öğretmenlerin, teknik elemanların, gençlerin, kadın hakları mücadelecilerinin dışlanması ve saldırılara uğraması anlamına gelmiştir.

---

[1] Gerilla mücadelesini esas alan, teorik temellerini MDD ve PDA çizgisinin eleştirisi temelinde oluşturan Mahir Çayan ve arkadaşlarının kurdukları THKP-C, gündemindeki devrimi, MDD'den farklı olmayan ama daha geniş bir muhtevayı ve niteliği belirten anti- emperyalist (ulusal planda) ve anti- oligarşik (sınıfsal planda) devrim düşüncesine dayandırmaktadır.

Muhtıra sonrası kurulan Milliyetçi Cephe iktidarı (MC)'nın aracılığı ile gerçekleştirilen işçi ve emekçilere karşı sistemli ve pervasız saldırılar, Güney Amerika ve Asya'da faşist rejimlerin ard arda kurulmaları, Şili'de Allende yönetiminin devrilmesi, Türkiye'de genel bir toplumsal panik ortamı yaratmıştır. Buna karşılık olarak bu saldırılara boyun eğmek istemeyen onbinlerce genç, isyan hareketleri ve silahlı çatışmalarda yerini almıştır.

1975 yılı'nda Mehmet Ali Aybar önderliğinde Sosyalist Parti (SP) kurulmuştur. Yine aynı yılda Mihri Belli önderliğinde Türkiye Emekçi Partisi (TEP) kurulmuştur. Bu dönemde Devrimci Yol (Dev- Yol), başlangıçta THKP-C'nin tezlerini kendisine çıkış noktası olarak almış ve kendisini onun bir nevi devamı olarak görmüştür.

'70'li yıllar, Sovyet Birliği komünist Partisi (SBKP) ile Çin Komünist Partisi (ÇKP) arasındaki ayrılığın geri dönülmez bir devletler arası çatışmaya dönüştüğü ve bunu içte yaşanan sol içi ayrışma ve çatışmaları beraberinde getirdiği bir dönem olmuştur. 12 Eylül 1980 darbesi, bu çatışmalı dönemde kaçınılmaz bir sonuç olmuştur. (Aydınoğlu, 2007: 285).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE'DE ULUSAL SOSYALİZM VE DOĞU PERİNÇEK

3. 1. Doğu Perinçek'in Hayatı

1942 yılında Gaziantep'te doğan Perinçek, ilk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamlamıştır. 1964'te Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş ve aynı fakültenin Kamu Hukuku Kürsüsü'nde asistan olarak çalışmaya başlamıştır. Türkiye İşçi Partisi üyeliğinde bulunmuştur. 1967'de gittiği Berlin'de Türk Toplumcular Ocağı'nı kurmuştur. 1968'de hukuk doktorasını tamamlamıştır. Perinçek, TİİKP (Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi), TİKP (Türkiye İşçi Köylü Partisi), SP (Sosyalist Parti) ve en son İP (İşçi Partisi) kurucusu ve genel başkanı görevlerini yürütmüştür. Ancak kendisi arkadaşlarıyla beraber Ocak 1970'te çıkartmaya başladıkları *Proleter Devrimci Aydınlık* (PDA) dergisinin ve sol/sosyalist harekette PDA'cılık olarak tanımlanan siyasal çevrenin önderlerinden olmuştur.

Perinçek ve üniversiteden de yakın olduğu arkadaşları 1969 yılının son çeyreğinde o zaman SBKP' ye karşı dünya siyaset sahnesinde yeni bir güç/iktidar aktörü olarak parlayan, Üçüncü Dünya'nın emperyalizme karşı direnişinin banisi olarak da benimsenmeye başlanan ÇKP tezlerine yakın bir politik söylem geliştirmeye başlamaktadırlar. Üçüncü Dünya ülkelerini emperyalizm karşısında ve emperyalizme en çok zararı verecek siyasal mahreçleriyle de bağrına basmaya yatkın ÇKP tezleri, o sıralarda içinde subayların, aydınların, bürokratların da yer aldığı bir "milli devrim" için darbeye yakın duran MDD' cilerin bir bölümüne cazip gelmektedir. Perinçek, Halil Berktay ve Şahin Alpay'la beraber *ASD* içinde üçüncü dünyacılık, proleter devrimcilik ve Marksizm-Leninizm tartışmalarını başlattıktan bir süre sonra Mihri Belli başta olmak üzere dergi içerisinde yer alan çevrelerle ters düşmüştür. Ocak 1970'ten itibaren *Proleter Devrimci Aydmlık'ı* yayımlanmaya başlamıştır. 12 Mart 1971'de askerlerin verdiği muhtıra ve ardından gelen darbe süreci tutuklamaları ile *PDA* dönemi sona ermektedir. Doğu Perinçek 1972'de tutuklanmıştır. TİİKP ve Kara Kuvvetleri Devrimci

Subaylar Örgütü davalarında yargılanmıştır. TİİKP davasından 20 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmıştır. 1974 affından yararlanarak serbest kalmıştır. 1974 sonbaharında haftalık *Aydınlık* dergisini çıkartmaya başlamıştır. Derginin Şubat 1975'te kapatılmasının ardından Nisan 1975'te *Halkın Sesi'nin* çıkmasına önayak olmuştur. Ekim 1975'ten itibaren *Aydınlık* dergisinin aylık olarak yayımlanmasını sağlamıştır. 1976'da illegal TİİKP ve 1978'de legal TİKP'nin kuruluşuna katılmış, ilk genel başkanı olmuştur. 1978-1979 arasında *Bora* ve *Türkiye Gerçeği* dergileriyle günlük *Aydınlık* gazetesinde yazıları yayımlanmıştır. 12 Eylül darbesinde tutuklanmıştır.

TİKP davasında yargılanmış, önce 12 yıl daha sonra Yargıtay'ın kararı bozmasıyla 8 yıl hapis cezasına mahkum edilmiştir. 1985'te serbest bırakılmıştır. Bu dönemde *Saçak* ve *2000'e Doğru* dergilerinin yayınını gerçekleştirmiş, bu dergilerin genel yayın yönetmenliğini ve başyazarlığını yürütmüştür (Ünüvar, 2007: 710- 716).

3.2. Sosyalist Parti'den (SP) İşçi Partisi'ne (İP)

12 Eylül Askeri Darbesi'nden sonra, legal bir sosyalist parti kurma düşüncesi ile harekete geçen sosyalist *Aydınlıkçı* hareket, 1 Şubat 1988 tarihinde Sosyalist Parti'yi (SP) kurmuştur. O dönemde yasaklı bir politikacı olduğu için, partinin ilk kongresine konuk olarak katılan Doğu Perinçek, '*12 Eylül hukukunun kendisi gibi bazı insanların politik misyonunu ortadan kaldırmaya çalıştığını'* söylemiştir. Kongrede yapılan konuşmalarda hiçbir sosyalist çevrenin rakip olarak görülmediği ve partinin bütün sola açık olduğu görüşü vurgulanmıştır.

Sosyalist Parti 2. Büyük Kongresi'ne delege sıfatı ile katılan Doğu Perinçek yaptığı konuşmada 'rejimin illegal duruma düştüğünü, Kürtsüz devrim olmayacağını' söylemiş ve 1991'de gerçekleştirilen bu kongrede Sosyalist Parti Genel Başkanlığı görevini Ferit İlsever'den devralmıştır (Çetin, 1998: 159-186). 1991 seçimlerine Doğu Perinçek'in genel başkanlığında giren Sosyalist Parti, Cumhuriyet Başsavcısının, 14 Kasım 1991 tarihinde, Devletin ülkesel bütünlüğünü ve milli birliğini tehlikeye atacak faaliyetlerde bulunmakla suçlanmış, 1992 Temmuzunda, Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. Suçlamaya neden olmuş olan parti söylemleri, genel olarak,

"*1900'lerin başında bir Kurtuluş Savaşı verildi. Emperyalistlerin bu ülkeye girdiği şartlarda; Türk'ün Kürt'ün birbirine muhtaç olduğu, birbirine sarılmak zorunda olduğu; birleşmek ve omuz omuza vermek zorunda olduğu koşullarda Amasya protokolüne yazıldı: 'Vatan Türklerin ve Kürtlerin yaşadığı topraklardır'. Erzurum ve Sivas Kongreleri beyannamelerinde, tüzüklerinde Kürtlerin içtimai, ırki coğrafi hakları kabul edildi. Yaşasın Türklerin ve Kürtlerin kardeşliği! Yaşasın Türk halkı, Kürt halkı!"* şeklindedir (http://www.tohav.org/aihmk/sosyalist_parti.pdf).

Doğu Perinçek, Sosyalist Parti' nin kapatılmasından sonra 1992 yılında kurulan İşçi Partisi'nin genel başkanı olmuştur. Parti, temelde Atatürk milliyetçiliğini, ulusal devrimleri (Kemalist Devrimcilik) benimsemiş ve Kürt halkının ulusal bağımsızlığı konusunda, bugüne dek kararlı bir çizgide seyretmiştir. Sosyalist teoriyi, ulusalcı ve Maocu bir temelde Kemalist ilkelerle bağdaştıran İşçi Partisi, daha önceki öncül pratiklerine koşut olarak temel konumunu, ezen- sömürgeci- emperyalist Batı ile ezilen 3. dünya ülkeleri arasındaki çatışkı ekseninde temellendirmiştir. Burada sosyalist teorinin çekirdeğinde bulunan emek- sermaye çatışmasının yanında, küreselleşen dünyada sömürgeci anlayışını yoksul devletlere dayatmaya çalışan Batılı devletlere karşı verilecek bir kurtuluş mücadelesini devrimci pratikle bir araya getirmiştir.

İşçi Partisinin savunduğu ve benimsediği ulusalcı anlayış, (milli devlet- milli hükümet ve Kemalizm) en temelde parti programı ve partinin eylemlerinin de yönlendiricisi olmuştur.

İşçi Partisi'nin siyasal çizgisini ayrıntılı olarak incelemek için, çalışmamızın 3. bölümünde ulusalcılık akımı ile içerdiği kimi değerler ve söylemleri ayrıca ve tek tek inceleyeceğiz.

3.3. Siyasal Yaşamı ve Geçirdiği Evreler

Perinçek'in, Fikir Kulüpleri Federasyonu'ndan, bugünkü İşçi Partisi'ne dek uzanan siyasal yaşamı, çeşitli dönemeçlerden (MDD-PDA ayrışması, Maoculuk ve ulusal sosyalizm) geçmiş, günümüze dek evrilmiştir.

3.3.1. 1980 Öncesi Gençlik Örgütlenmelerindeki Konumu

Doğu Perinçek TİP içinde çalıştığı yıllarda dönemin önde gelen öğrenci örgütlenmesi olan Fikir Kulüpleri Federasyonu'na (FKF) partinin öğrenci hareketini kontrol etme umuduyla başkan seçilmiştir(Mart 1968). Ancak yönetime geldikten kısa bir süre sonra TİP'in ısrarla uzak durduğu, içerisinde emekli subay ve bürokratların da yer aldığı Devrimci Güç Birliği (Dev-Güç) ile ilişkiye girmiştir. FKF içinde de dalgalanmalara sebep olan bu tavır nedeniyle ve TİP'e daha yakın duran fikir kulüplerinin baskısıyla FKF başkanlığını bırakmak zorunda kalmıştır. Milli demokratik devrim tezini ortaya atan Mihri Belli ile beraber bir süre *Aydınlık Sosyalist Dergi'yi* (ASD) çıkartan grup içinde yer almıştır. Dergi aynı zamanda dönemin öğrenci liderlerini bir arada tutma işlevini de haiz bir çatı örgütü görünümündedir.

3.3.2. MDD'den Beyaz Aydınlık'a

MDD hareketi ilk bölünmesini 1970'in ilk aylarında yaşar. Doğu Perinçek önderliğinde bir grup, MDD'nin eklektik bir "küçük burjuva akım" haline geldiğini ileri sürerek yolunu ayırmıştır. Hareketin teorik dergisi olan Aydınlık, Mihri Belli yandaşları ile onu eleştiren Doğu Perinçek grubu arasında paylaşılamaz; ve Oca 1970'de ikinci bir Aydınlık doğar: "Beyaz Aydınlık" (ya da Proleter Devrimci Aydınlık).

Bu gelişme, solun dekompozisyon sürecinin bir diğer göstergesidir. Önceleri klasik MDD'ci yaklaşımı ufak rötuşlarla savunan Perinçek ve arkadaşları bir süre sonra Maoculuğun en temel tezlerini benimsediklerini ilan etmişlerdir.

Gerçekte bu yeni teorik çerçeve, MDD'den bağımsızlaşmakta olan bu eğilim için bir tür "çıkış yolu"dur. Perinçek ve arkadaşları bağımsızlıklarını, silahlı mücadeleye kalkışan genç gerillacılar gibi "eylem"lerle değil, daha çok "teori"yle ilana eğilimlidir. O nedenle Maoculuk sorunsuzca benimsenmiştir (Aydınoğlu, 2007: 240).

PDA'nın bariz vasfı, SBKP (Sovyetler Birliği Komünist Partisi)'ye karşı ÇKP (Çin Komünist Partisi) bölünmesinde "kapitalizme dönmüş SSCB" ve "modern revizyonist SBKP"ye karşı ÇKP safında yer alması ve "Marksizm-Leninizm-Mao Zedung düşüncesi"ni bayrak edinmesidir. PDA'ya göre, "Marksizm-Leninizm-Mao Zedung düşüncesi, emperyalizmin bütün dünyada toptan çöküşe ve sosyalizmin bütün dünyada zafere ilerlediği yaşadığımız çağın Marksizm-Leninizmi"dir (Perinçek, 1970: 481).

PDA açısından, emperyalizm sömürüsünü ve hakimiyetini doğrudan doğruya değil yerli hakim sınıflar aracılığıyla yürütmektedir ama bu, emperyalizmin görünmez olduğu anlamına gelmemektedir. Halk, karşısında doğrudan dopruya yabancı bir ülkeyi görmese bile, emperyalizmin doğurduğu koşullar onun için pekala somuttur (Berktay, 1969: 316-317).

PDA, "Emperyalizm ile millet" arasındaki çelişkiyi " temel çelişki" olarak değil, "temel çelişkilerden biri" olarak kabul etmektedir. "Temel çelişki" ile " temel çelişkilerden biri" arasındaki ayrım, Mao Zedung'un "Çelişki Üzerine" tezlerine referansla yapılmaktadır. Buna göre, belli bir gerçeklik, daima bir çelişkiler yumağından oluşmaktadır. Bu çelişkiler yumağı içinde, gerçekliğin bütününü belirleyen çelişkiler "temel çelişkiler" olmaktadır. Temel çelişkiler içinde kural olarak bir tane "baş çelişki" bulunmaktadır. Baş çelişki, bütün temel çelişkilerin "anahtarı" dır. Mao'nun çelişkiler üzerine tezlerinden hareket eden PDA, Türkiye için dört temel çelişki saptamaktadır:

1- Emperyalizm ile ülkemiz halkı arasındaki çelişme,

2- Burjuva ile proletarya arasındaki çelişme,

3- Geniş halk yığınları ile yarı- feodal sınıflar arasındaki çelişme,

4- Hakim sınıflar arasındaki çelişmeler.

PDA, bu çelişkiler içinde, "Geniş halk yığınları ile yarı- feodal sınıflar arasındaki çelişme" yi "baş çelişme" olarak kabul etmektedir. PDA, Mao'nun ünlü "Bir yazının ancak ilk yarısı bitirildikten sonra ikinci yarısı yazılabilir" sözünden hareketle, "… ancak milli demokratik devrimin zaferiyle işçi sınıfının anti- kapitalist mücadelesi başlayacak, genel olarak kapitalizme ve burjuvaziye karşı sosyalizmi kurmak için mücadelesi gündeme girecektir" diyor, devrimin "aşamalı ve kesintisiz" olacağını vurgulamaktadır (Atılgan, 2007: 699- 700).

3.3.3. Milli Demokratik Devrim Kuramı ve Perinçek

Sol, TİP ile Mihri Belli grubunu da yanına alan Yön arasında başlayan ve Hikmet Kıvılcımlı gibi bazı sosyalistleri de içine çekerek 12 Mart darbesine kadar devam edecek olan amansız tartışma sürecine doğru hızla yol almıştır. Süreç içinde Milli Demokratik Devrim- Sosyalist Devrim (MDD- SD) tartışmasına bürünecek olan bu kuramsal ve siyasal hesaplaşmanın mihveri anti- emperyalizmdir.

MDD kuramı içinde, emperyalizme karşı milli ve demokratik bir devrim stratejisinin "sınıf mevzilendirmesi" nde, burjuvazinin milli kanadından, toplumun uyanık kesimini temsil ettiği kabul edilen aydınlar ve gençliğe, geleneksel olarak istiklalci olduğu varsayolan ordu ve bürokrasi çevrelerinden küçük esnafa, işçilere ve köylülere kadar uzanan geniş kesimler tarafından oluşturulacak bir cephe öngörülmüştür. Bu cephenin öncülüğünü, gelişmemiş bir kapitalizmin gelişmemiş işçi sınıfının değil, Türk toplumunun geleneksel olarak öncü gücünü temsil ettiği öne sürülen asker ve sivil aydın zümrenin yapabileceği iddia edilmektedir. Asker ve sivil aydın zümre önderliğindeki milli cephe tarafından gerçekleştirilecek devrimin yaratacağı bağımsız siyasi ve iktisadi ortamda uygulanacak hızlı sanayileşme hamlesi, sosyalizmin öncüsü işçi sınıfını büyütecek ve onun yeni dünyası olan sosyalizmin kuruluşunun maddi zeminini hazırlamaktadır. MDD kuramının, emperyalizme karşı bağımsızlık mücadelesinin kitlelerin bilinçli eylemi şeklinde gerçekleşebileceğini dışladığı, hele hele emekçi kitlelerin kendi partilerine verecekleri oylarla demokratik yoldan iktidara gelme ihtimalini tümüyle reddettiği görülmektedir. Anti- emperyalist bağımsızlık mücadelesi ve bu mücadelenin bir sonucu olacak olan devrim, toplumun

zinde güçlerinin (gençliğin, asker ve sivil aydınların) radikal ve vurucu eylemleri ile mümkün olmaktadır.

PDA ise, çıktığı günden itibaren, proleter devrimci çizgi tarifini ve "Marksizm-Leninizm- Mao Zedung düşüncesi" teslisini kendi alamet-i farikası haline getirmiştir. Böylece ÇKP gibi uluslararası siyasette güç dengesinin içinde yer alan bir yapının doğal temsilcisi ünvanına da kavuşmuş olmaktadır. PDA'ya göre, Maocu siyasi çizginin takibi, Türkiye'de sosyalist hareketin döneme özelliğini veren silahlı mücadele tartışmalarını, "maceracılığı" bir kenara bırakarak proletarya partisinin önderliğinde devrime hazırlanmasını sağlayacaktır.

Emperyalizme karşı mücadelede MDD çizgisinden farklı olarak 'sınıf' yerine, daha gevşek bir halk kavramından söz etmek; olabildiğince geniş bir cephe içerisinde milli güçleri seferber etmek anlamına gelmektedir. Oysa milli demokratik devrim fikrine içrek olan 'sınıf'ın yerine 'millet'i koyan perspektif, Galiyevcilik'te bulunan ve o zamanlar sosyalistlerce henüz iştahla kabul görmeyen bir öze sahiptir.

Galiyev'in hedefi, Orta Asya'daki, Sibirya'daki ve Rusya'daki Türki halkları bir araya getirecek bir 'Turan Federasyonu' kurmaktır. Galiyev, Rus Bolşevik Partisi'nin önderliğinde gerçekleştirilen devrimi, uluslararası ilişkiler bakımından, mevcut tahakküm ilişkisinin devamı biçiminde yorumlamaktadır. Dünya çapında sömürünün ve çatışmanın iki tarafı vardır: Uluslararası burjuvazi (metropol uluslar) ve sömürge halkları. Galiyev, Marksist terminoloji kullanmakla birlikte, özünde bir "Üçüncü Dünya" milliyetçiliği yapmaktadır. O dönemde sömürge ve yarı sömürge niteliğinde bulunan, hatta Sovyet Devrimi ile sosyalist bir iktisadi- toplumsal- kültürel yapıya yönelmiş olsalar da, esas itibariyle "Rus ulusu"nun "burjuvazi" niteliğindeki tahakkümü altından kurtulamamış bulunan Sovyet Müslümanlarının ve buna benzer halkların, öncelikle kendi ulusal devrimlerini yaparak, ve böylelikle ulus- devlet olarak, tarih sahnesine çıkarak, daha önceki tahakküm ilişkisini tersine çevirmesini istemektedir. Burada, Marksizmin tersine, tarihin ilerletici öznesi "sınıf" değil, "ulus" tur. (Atılgan, 2007: 722)

3.3.4. MDD Kuramı ve Ulusalcılık

Doğu Perinçek önderliğinde bugün İşçi Partisi (İP) adını alan MDD hareketinin "sosyalist" kanadının "Atatürk devrimlerini savunma" noktasında bulunması, "anti-emperyalist" mücadeleyi herşeyin önüne koyması ve her türden "enternasyonalist" hareketi emperyalizmin işbirlikçisi olarak suçlaması, ülkenin temel ikilemi noktasında şeriatçı-laik çatışmasını öne çıkaran tutumu, MDD çizgisinin başlangıç ucuyla bugün onu temsil eden ucu arasında kuramsal duruş bakımından herhangi bir değişmenin yaşanmadığını göstermektedir. MDD çizgisi, hala "milli demokratik devrim" yolundadır ve bu yolda "Atatürk devrimleri"nin çerçevesini çizdiği toplumsal yapının ikamesini önüne stratejik hedef olarak koymuştur. Bu siyasal hattın "millici" rengi, bu hat içinde çeşitli aşamaları temsil eden Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi (TİİKP), Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP), Sosyalist Parti (SP) ve en son İşçi Partisi (İP) olmak üzere, bütün duraklarda egemendir.

Buna rağmen bir eleştiri olarak söylemek gerekirse; solda "millici" siyasetin en belirgin bileşeni, iç dinamiği sürekli olarak görmezden gelerek, toplumu etkileyen olaylarda "dış faktör"ü öne çıkarması ve bu haliyle de büyük ölçüde "komplo teorileri"ne dayanmasıdır.

Kürt sorunu ve Sovyetlerin dağılması, 1990'larda Yön ve MDD çizgisini "ulusal sol"cu bir anlayışta neredeyse birleştirmektedir. Zira bu siyasal çizgide siyasetin asli unsuru ilke yerine pratik olmuştur. Bütün sol hedeflerin ötesinde temel kaygı, Türkiye Cumhuriyeti'ni, Kemalist, laik bir cumhuriyet olarak ve "misak-ı milli"nin çizdiği asgari sınırlar içinde korumaktır (Aydın, 1998: 59- 87).

3.4. Temel Siyasal Sorunlar ve Doğu Perinçek

Bu bölümde, Doğu Perinçek'in ulusalcı çizgisine temel oluşturan kavramların, pratikte temel siyasal sorunlar karşısında hangi söylemler ve faaliyetler eşliğinde ifade edildiğini inceleyeceğiz.

3.4.1. Kemalizm ve Doğu Perinçek

Karl Marks'dan bu yana sosyalistler, burjuva devrimlerini coşkuyla selamlamış ve desteklemişler; bu devrimlerin mirasını sahiplenip savunmuşlardır. Türkiyeli sosyalistler, milli mücadeleye bizzat katıldıkları gibi, Cumhuriyet Devrimi'nin kazanımlarını ve Kemalizm'in devrimci mirasını savunmuşlardır. Bütün bu tutum ve davranışların arkasındaki perspektif, diyalektik maddeci tarih anlayışıdır[1].

Başlangıçta milli mücadeleye karakterini kazandıran ulusal burjuvazi, içinde barındırdığı devrimci gelenek ile (Tanzimat'dan, Meşrutiyet devrimlerinden gelen demokratik devrim birikimi, Genç Osmanlılardan, Jön Türklerden, İttihat ve Terakki Partisi'nden beslenen Jakoben devrimci gelenek) milli mücadelede ulusal bir kuvvet yaratmıştır. Sosyalistlerin de çoğu bu hareketi desteklemişlerdir.[2]

3.4.1.1. Kemalist Devrim- Sosyalist Devrim

Milli mücadelenin antiemperyalist ruhu, mücadeleden sonraki yıllarda sosyalistlerin Kemalizm'le sıkı bir organik bağ geliştirmesi sonucunu doğurmuştur. Özellikle 1950'den itibaren Kemalist kazanımların görece olarak kaybedilmeye başlanması ile sosyalistler Kemalizm ile bir mücadele birliği içine girmişlerdir. Dr. Hikmet Kıvılcımlı, ilk kez Vatan Partisi programı ile Atatürkçülüğün altı ilkesi asgari devrim programı olarak kabul edilmiştir. 1980 ve '90'lı yıllarda İşçi Partisi tarafından Altı Ok ilkeleri yeniden demokratik devrimin ve sol güçbirliğinin programı olarak önerilmiştir (İçli, 2000: 26).

Buna göre Altı Ok ideolojisi, Kemalist Devrim önderliğinde, kaynağını burjuva demokratik devrimlerden almıştır. Ancak Perinçek'e göre "Türkiye'nin demokratik

---

[1] Bu anlayışa göre toplumların tarihi, sınıf mücadelelerinin tarihidir aynı zamanda. Her sınıflı toplum, çıkarları birbirine karşıt ve uzlaşmaz iki temel sınıfı barındırır. Biri egemen konumdadır; diğeri ezilen. Nesnel ve özel koşullar oluşup devrim anı gelip çattığında, ezilen devrimci sınıf egemen durumuna yükselirken, o günün egemen sınıfı muhalefet konumuna düşer.

[2] İstanbul'da Şefik Hüsnü'nün öncülüğündeki Türkiye Sosyalist İşçi ve Çiftçi Fırkası, Ankara'daki Halk İştirakiyun Fırkası, yurtdışında bulunan Mustafa Suphi'nin başkanlığındaki Türkiye Komünist Teşkilatı, pek çok ildeki sosyalist ve komünist hücreler, kurtuluş mücadelesini desteklemişlerdir.

devrimi, kapitalizmin erken geliştiği ülkelerden farklı olarak, asıl büyük atağını 20. yüzyılda gerçekleştirmiştir. Artık kapitalizm emperyalizm çağına girmiştir ve ezilen dünya ülkelerinde demokratik devrim yapmanın biricik yolu, emperyalizmden kurtulmaktır. Artık demokratik devrimlerin önündeki biricik engel, yerli gericilikten önce emperyalizmdir" (Perinçek, 2000: 16-17).

Bu konuda ezen-ezilen millet tahlilini yapan Lenin, Kemalist Devrim'in önderlerine de ilham kaynağı olmuştur. Çünkü Lenin, 1910'lu yıllarda dünyanın iki büyük kampa ayrıldığını tahlil etmişir: Bir kısım emperyalistler ile ile ezilenler arasındaki çelişme, baş çelişmeyi oluşturmaktadır. Kemalist Devrim teorisinin de bu tahlilden etkilenmemesi olanaksızdır çünkü, Türkiye de fiilen ezenlere karşı ezilen milletlerin savaşını vermektedir. Böylece Kemalizm'in milliyetçiliği, siyasal düzlemde Sovyet Devrimi'nden etkilenmiştir.

Galiyevizmin de temelinde yatan ulusçu, halkçı anlayış, gerçekte burjuva demokratik devrimlerinin ideolojisinde yoktur. Örneğin Fransız Devrimi ferdiyetçidir; gerçi başta köylüler olmak üzere emekçi kitleleri feodalizme karşı ayaklandırmıştır, ama her türlü toplumsal birleşme ve dayanışmayı, ferdin özgürlüğünü kısıtlayan bir feodal kalıntı olarak görmüştür. Oysa Kemalizm'in Halkçılığı, bu nedenlerle Fransız Devrimi'nin ideolojisinden ayrılmış, daha çok Sovyet Devrimi'nden beslenmiştir (Perinçek, 2000: 18). Bununla birlikte, Kemalist Devrim, 'mili demokratik devrim'i sürekli kılacak olan anlayışta, Çin Devrimi ile benzerlikler içermektedir.

3.4.1.2. İki Milli Demokratik Devrim Modeli: Türkiye ve Çin

Osmanlı Devleti, 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren bir sömürülme süreci içine girmiş ve ezilenler safında yer almaya başlamıştır (1838 İngiliz Ticaret Sözleşmesi)[1]. Bununla birlikte 20. yüzyıl, bir devrimler çağıdır ve 1905'de Rus Devrimi, 1908'de

---

[1] Sözleşmenin belkide en önemli ve hayati düzenlemeleri, ikinci maddede yer almaktaydı. Bu maddeye göre, Osmanlı Devleti'nde öteden beri uygulanmakta olan ve yed-i vâhid usulü denilen iç ticaretteki yabancılara yönelik tüm sınırlamalar ve ihracata ilişkin yasaklar kaldırılmaktaydı. Bundan böyle İngiltere teb'ası ve bunlarla birlikte ticari faaliyette bulunan yabancılar, Osmanlı Devleti'nde her türlü mal ve eşyayı satın almak, bu malları bir yerden başka bir yere nakletmek hususlarında tümüyle serbest olacaklardır.

Gençtürk Devrimi, 1909'da İran Devrimi ve 1911'de Çin Devrimi gerçekleşmiştir. Perinçek'e göre devrimci süreç, bu devrimlerle durmamış, 1920'lerde Türkiye Devrimi ile devam etmiştir. Çin Milli Demokratik Devrimi ise, daha sonra Çin Komünist Partisi önderliğinde 1949'da başarıya ulaşarak 'kesintisiz sosyalist devrim' aşamasına geçmiştir (Perinçek, 2009: 174-175).

Çin Milli Demokratik Devrimi ile Türkiye Devrimi arasında bir benzerlik, burjuva demokratik devrimleri ideolojilerinden ayrılır. Fransa'da yaşanan devrim, 'hürriyet, eşitlik' gibi söylemlerle hayat bulmuştur. Ezilen ülkelerin demokratik devrimlerini gerçekleştirmeleri için ise, evvela emperyalistlere karşı bir savaş vermeleri, daha sonra içteki feodalleri yıkmak için ikinci bir savaşım içine girmeleri gerekir.

Çin'deki milli demokratik devrim, daha sonra Mao önderliğinde Komünist Parti tarafından tamamlanmış, demokratik devrim aşaması sonuna dek tamamlanmıştır. Milli demokratik devrimi sonuna dek götürüp sosyalist aşamaya kavuşturacak olan güçlü '*köylü dinamiği*', Çin'de Japon emperyalizminin de itici bir güç haline gelmesi ile toprak feodalizmini yıkmış, halk mülkiyeti atılımını benimsemiştir.

"Mustafa Kemal de, 'Köylü milletin efendisidir' demiş, fakat Atatürk'ün ölümüne doğru hazırlanmak istenen toprak reformu gerçekleştirilememiş, daha sonra devrime öncülük eden CHP de, devrimci dinamizmini yitirmiş ve 2. Dünya Savaşı sonrası yükselen ABD emperyalizmiyle işbirliği içine girmiştir. Dolayısı ile Kemalist Devrim, bir önderlik sorunu yaşamış, bu manada yarım kalmıştır. Çünkü önderliğin itici gücü olabilecek bir sınıftan yoksundur. Türkiye'de köylü, bir toprak mücadelesi içinde olmadığı gibi, milli burjuvazi de bu kesintisiz devrimi sürdürmek isteyecek sınıfsal bilinçten yoksundur. Bu takdirde devrimi kesintisiz sürdürecek bir sınıf yine emekçilerin oluşturduğu 'işçi sınıfı' önderliğinde gerçekleşecektir" (Perinçek, 2000: 23- 25).

3.4.1.3. Kemalist Devrim: Altı Ok Programı

Doğu Perinçek, Kemalist Devrim'i tüm yönleri ile anlattığı 'Kemalist Devrim' adlı altı adet seri eserinde, devrime kaynaklık eden burjuva demokratik devrimi, Kemalist Devrim'e profilini kazandıran milli demokratik devrim kavramını irdelemiş ve son olarak 'Altı Ok' programını 'Kemalist Devrim-3 Altı Ok' adlı eserinde açımlamıştır. Buna göre,

- Kemalist Devrim'de Cumhuriyetçilik, iktidarın hanedandan alınmasının ötesinde, milli hakimiyet ilkesinin uygulanması, yani demokrasi olarak kabul edilmiştir. Burada aynı zamanda hakimiyetin sürdürülebilirliğinin, halkın iradesine bağlı olduğu sonucu çıkar ki, bu da çoğunluk, çoğunlukçuluk gibi kavramlardan uzak bir şekilde apaçık 'millet hakimiyeti'ni ifade etmektedir.

- Kemalist Devrim, 1930'lu yıllardan itibaren, özel girişimciliğin istenilen ölçüde başarıya ulaşamaması sonucunda devletçiliğe yönelmiş, bu da bizzat Atatürk tarafından 1931 yılında, CHP İzmir İl Kongresi'nde söylenmiştir (PERİNÇEK: 28, 45)

- Doğu Perinçek, 'Kemalist Devrim-2 Din ve Allah' adlı eserinde, laikliğin Kemalist Devrim'de ne şekilde yer bulduğunu ayrıntılı olarak anlatmıştır. Perinçek'e göre, Kemalist Laikliğin özü, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır. Bu tanıma göre Laiklik, Cumhuriyet Devrimi'nde şu şekilde belirmiştir: 'Laiklik konusunda kilit sorun, din fikirlerinin devlet ve siyaset hayatı dışına çıkarılmasıdır. Dinsel inanç ve fikirler, bir vicdan meselesidir; Allah'la kul arasındaki ilişkinin dışına taşırılamazlar. Din fikirleri, vicdanda kaldığı sürece hürdür. İnanca, inançsızlığa ve ibadete baskı uygulanamaz. Allah ile kul arasına herhangi bir örgütlenmeyle ve ruhban sınıfı oluşturularak girilemez. Laiklik, milli hakimiyet (demokrasi) ve çağdaşlaşma içindir" (Perinçek, 2007:175).

Perinçek'e göre, Kemalist Devrim'in yıktığı feodal hanedanlık yapısı, din ve inancı, bir meşrulaştırma aracı olarak görmüş ve iktidarının devamını dini merkezli bir sistemde 'hilafet' mümkün kılmıştır. Hilafet, yönetmek ve devlet anlamına gelmekte,

hilafeti kaldırmış olmak da, iki devlet arasındaki tarihsel mücadelenin (Osmanlı Devleti ve Türkiye) bir parçası durumuna gelmektedir. Bu nedenle Kemalist Devrim, din ve devleti birbirinden ayırmanın ötesinde, toplumdaki bütün iktidar odaklarında, dinci yapılanmaya karşı bir duruş sergilemiştir (Perinçek, 2007: 185).

- Doğu Perinçek'e göre 'Kemalist Devrimcilik oku', diğer oklardan farklı olarak bir program olmayıp, programın nasıl gerçekleştirileceği sorusunun cevabını vermektedir. Sosyal ve ekonomik hayatta ilerleme, evrimle değil, gerektiğinde ihtilalledir. Atatürk'ün devrim tanımına da değinen Perinçek, 'İnkılap, mevcut kurumları zorla değiştirmek demektir.' şeklinde bir tanımlama yapmakta ve devamında 'Kemalist Devrim'in önderleri, başta Atatürk, devrimi, istek ve iradeye bağlamamış, eski sistem çürüdüğünde ve koşullar olgunlaştığında, tarihsel bir zorunluluk olarak görmüşlerdir' diyerek devrimlerin ve ihtilallerin meşruiyet koşulunu da belirtmiştir. Atatürk'ün Büyük Nutku'nun sonunda yer alan Gençliğe Hitabe'si ve Bursa Nutku, bu devrimci anlayışın ürünüdür: 'Gaflet, dalalet ve hatta hıyanet içindeki yöneticilere', onların emrindeki devlet kuvvetlerine ve adliyeye karşı direnme görevi verilir. Perinçek'e göre devrim, bir devlet eylemi değil, örgütlü halk eylemidir. Devrimi yapacak kuvvet de, halk ve gençliğin kendisidir (Perinçek, 2000: 50, 51; ve 2007: 99).

- Doğu Perinçek, Kemalist Devrim'in özünün Halkçılık Oku'nda birleştiğini; bu ilkenin dar ve geniş anlamda Halkçılık olarak iki şekilde algılanıp yorumlanabileceğini ifade etmiştir: "Kapsamlı anlamıyla Halkçılık, Kemalistlerin doktrin ve programlarının bütününü içerir. Dar anlamda Halkçılık ise, sınıflar arasında ayrıcalıkların kalkması ve işbirliği diye özetlenebilir." Kemalist ideoloji içinde Halkçılık, hükümet sisteminin halk iradesine dayanması esasına göre biçim almış bir ilkedir. Mustafa Kemal, 1 Aralık 1921 günü, Meclis'de Bakanlar Kurulu'nun yetkisi hakkında yaptığı konuşmada, Halkçılığın bu kez toplumsal- ekonomik prensibini açıklamıştır. Buna göre Halkçılık: "Toplumsal düzenini emeğine, hukukuna dayandırmak isteyen bir toplumsal doktrin"dir (Perinçek, 2000: 39- 41).

- Atatürk'ün milliyetçilik konusunda yaptığı tanım şöyledir: 'Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir.' Doğu Perinçek, bu tanımı

irdelerken, ırkçılıktan arınmış olan milliyetçilik anlayışını da açıklığa kavuşturmuştur. Perinçek'e göre, Türk milletinin oluşumu, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile gerçekleşmiştir. Türk milleti, belli bir toprak parçasının üzerinde yaşayan halk olarak, ırkçı ayrımlardan yalıtılmış ve farklı etnik kökenlerden gelen bütün Türkiye halkı olarak düşünülmelidir. Türkiye halkı da, Cumhuriyeti kuran, demokratik devrimleri gerçekleştiren öznedir (Perinçek, 2000: 31).

Doğu Perinçek, milli bir karakter taşıyan, aynı zamanda bunun bilincinde olan bir milletin ulus olma bilinci ile eş manaya geleceğini belirtmiştir. Buna göre, "Türkler'in uluslaşma sürecinde en büyük atılım, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra milli bir Türk devletinin kuruluşu ile gerçekleşmiştir. Milli devir, Kemalist Devrim'le başlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün önderlik ettiği milli demokratik devrim, 'Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkı' kavramı ile milleti tanımlayan üç unsuru belirtmiştir: Türkiye, Türkiye halkı ve Cumhuriyet devrimi. Kemalist milliyetçilik, Osmanlı döneminin milliyetçi akımından farklı olarak kendisini Panislamizmden ve Panturanizmden kesin çizgilerle ayrılmış, bu akımları mahkum etmiştir. Kemalizm'in milliyetçiliği, Turancılardan ve ırkçılardan farklı olarak Türkiyecidir" (Perinçek, 1997: 8, 9, 15, 16)

Kemalizm'in milliyetçilik anlayışı, bu noktada bizi son zamanlarda kullanılmakta olan, 'Türkiye halkı, Türkiyelilik' kavramları ve 'alt kimlik- üst kimlik' ayrımında, Kürt meselesi noktasına götürecektir.

3.4.2. Kürt Meselesi

Kürt sorunu, bugün yine Türkiye'nin gündemini meşgul eden bir problem olarak, temelde Türkiye'de yaşayan Kürtler'in bir halk olmak ve bunun için gerekli edinimleri elde etmek sorununa dayanır. 'Kürt halkı için özgürlük ve siyasal haklar' gibi söylemleri bulunan ve önderi Abdullah Öcalan'ın bugün hükümlü olarak İmralı Adası'nda hapis cezasını çektiği terör örgütü PKK'nın etkinliği yahut etkinsizliği, konumuz dışındadır. Fakat Doğu Perinçek'in Kürt meselesi konusuna hangi açıyla yaklaştığı sorunu, ayrıntıları ile incelenecektir.

3.4.2.1. Kürt Meselesi ve Doğu Perinçek

1991 yılında kendisiyle yapılan bir röportajda, Perinçek'e göre; "Kürt meselesi bir ulusal sorun olarak, tarihsel kökleri Osmanlı'dan, feodal bir imparatorluktan miras kalmıştır. Yani Türkiye Cumuriyeti'nin Osmanlı'dan devraldığı feodal bir yüktür; Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı yanıdır. Bu açıdan bakıldığına Kürt sorunu, kökeninde feodalizmden kurtulma sorununun bir parçasıdır. Aslında Türkler dahil, Osmanlı Devleti'nin hakimiyeti altında yaşayan bütün halkların uluslaşması ve ulusal devletlerini kurmaları, feodalizmin çözülmek sürecinde gerçekleşmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti, bir ulusal Türk devleti olarak, Türk ulusal burjuvazisi tarafından kurulduğu için, Kürt sorununa yeni bir boyut getirmiştir: Ulusal tahakküm. Fakat bu feodal tahakküm, 19. yüzyıldan başlayarak ve özellikle İttihat ve Terakki'nin milliyetçi rejiminden geçerek, Kemalist iktidar döneminde bir ulusun burjuvazisinin, diğer ulus üzerindeki tahakkümü karakterini kazanmıştır" (Perinçek, 1991: 9, 10).

Kürt sorunu, Perinçek'e göre aynı zamanda emperyalizme karşı mücadele sorununun bir parçasıdır. Çünkü beş parçaya bölünmüş olan 'Kürt ulusu'nun (Türkiye, İran, Irak, Suriye, Arap Devletleri) yaşadığı devletler, kendi içlerinde emperyalizm karşısında ezilen devletlerdir. Bu devletlerde iktidar olan hakim sınıflar, hakimiyetlerini, emperyalist sisteme dayandırarak sürdürmektedirler. Bu da bir iç çelişki olarak, ezilen sınıfın emperyalizmle mücadelesi anlamına gelir. Dolayısı ile Kürt ulusunun ulusal kurtuluş sürecinin önündeki esas engel, emperyalist sistemdir.

Perinçek, Kürt ulusunun, içinde bulunduğu devletin hakim unsuru olan ulus tarafından ezilişini bir sömürge olarak görmez. Çünkü, mesele, emperyalizme karşı nerede durulduğu meselesidir. Oysa sömürgecilik, 'tam tekel' manasına gelmektedir. Bu itibarla, 'ezen' durumdaki ülkelerin bizatihi kendileri, emperyalizmin yarı-sömürgesi durumundadır (Perinçek, 1991: 11, 12).

Perinçek'e göre, Kürt ulusunun bağımsızlığı ve mücadelesinin başarı kazanması için gereken koşulların, ABD güdümlü bir Kürt devletinin kanadı altında hareket

ederek kazanılamayacağı görüşündedir. Bunu, 'Kürt ulusunun kurtuluşu, Türkiye emekçilerinin sosyal kurtulu ile iç içe geçmiştir. Kürt halk kitlelerinin çoğunluğunun Türkiye'nin büyük şehirlerinde Türkler'le birlikte yaşadığı düşünülürse, Kürt ulusal sorununun büyük çoğunluk için çözümünün Türkiye devriminden geçtiği daha iyi anlaşılır. Buna karşılık Kürt ulusu, ABD'nin bir işgal kuvveti olarak girdiği Ortadoğu koşullarında ya Türkiye halkı ile birlikte zafere ulaşır, veya ABD ile birleşerek bir Amerikan mandası yaratır. Ya Amerikan mandası, ya halklar cuhuriyeti! Kim hangi teoriyi savunursa savunsun, kim ne isterse istesin, bu iki çözüm dışında bir şey gözükmüyor' şeklinde ifade etmiştir (Perinçek, 1991: 15).

Son yıllarda en büyük eleştiriyi 1989 ve 1991 yıllarında Abdullah Öcalan'la yaptığı görüşmeler konusunda alan Perinçek, bu konuda, 'kendisini yıpratmak isteyenlerin saptırmaları ile, ellerine bir koz geçirdikleri konusunda yanıldıklarını' ifade etmiştir. Hakkındaki iddialara yönelik yanıtlarının, yapılan görüşmeyi kitaplaştırdığı metinlerdeki başlıklarda bulunabileceğini belirtmiştir. 4 Ekim 2009 Tarihli Aydınlık Dergisi'nde yer alan Bayram Yurtçiçek'in 'Perinçek Öcalan'la Ne Konuştu' başlıklı makalesinde görüşmeler ile ilgili olarak Perinçek; *"Görüşmeleri yayımlarken koyduğumuz başlıklar, yapılan işin amacını da ortaya koymuştur. Başlıklardan bazıları şöyledir: 'Abdullah Öcalan Perinçek'e Anlattı: Bende Kürtlük Aşkı Yok', 'Türkiye Halkı ile Birleşeceğiz', 'Suriye ve İran ile Bir Yere Kadar', 'Türkiye Halkı ile Ortak Ev"* demiştir (Yurtçiçek, 2009: 30).

Aynı makalenin devamında olarak; Öcalan'ın yakalandıktan sonra verdiği ifadede bu görüşmeleri şöyle özetlediği anlatılmaktadır: "Perinçek, bize 'ABD'nin ve Avrupa'nın peşinden gitmeyin, bu yoldan bir yere varamazsınız. PKK'yı dağıtın, Türkiye'nin bütünlüğü içinde yer alın' telkinlerinde bulundu".

Öcalan'la görüşmeler de dahil, Kürt sorununda Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'ndaki politikalarını uyguladıklarını söyleyen Perinçek:

> *"Bugün de izlenmesi gereken politika budur. Partimiz, Kürt halk kitleleri üzerindeki baskı ve eşitsizliklere karşı kararlı olarak mücadele*

etmiştir. Görüşmelerin yapıldığı günlerin en yakıcı sorunu, yaklaşan ABD işgali öncesi kendi Kürdümüzü kazanmak ve ABD'nin etkisini sınırlamaktı. Fakat durum, ABD'nin bölgeye ağırlığını koyarak PKK'yı denetimi alması ile devam etmiştir. Türkiye'nin önündeki sorun, 1980'lerden beri şudur: Kürtlerimizi ABD emperyalizmine kaptırmamak! Dün ne yaptı isek, Kürdümüzü Kemalist Devrim'i tamamlama mücadelesine kazanmak için yaptık. Bugün de aynı çizgideyiz. Kürt sorunundaki esas mesele, Kürt realitesini kabul etmeyen iç kuvvetler değil, Kürt sorununu Türkiye'ye karşı kullanmak isteyen dış kuvvetlerdir' demiştir (Yurtçiçek, 2009: 31; Perinçek, 1990: 77, 84, 85).

Buradan da anlaşılabileceği gibi Perinçek, Kürt ulusunun bağımsızlık mücadelesini evvela emperyalist Batı'ya karşı vermesi gerekliliğini, Türkiye'de yaşayan Kürtler'in bu mücadelede ancak Türk ulusu ile el ele vererek ve ulusal bir devrim içerisinde yürütebileceğini belirtmek istemiştir.

Bu aşamada, ulusalcılık anlayışı, ırkçı milliyetçilikten farklı olarak halkları kucaklayıcı ve birleştirici yönü ile karşımızda belirmektedir.

3.4.3. Ulusalcılık

Ulusalcılığı sıradan bir milliyetçilik anlayışından ayıran Doğu Perinçek, milliyetçiliği, halkçılık ilkesi ile bütünleşmiş bir Kemalist miliyetçilik bağlamında ele almaktadır. Buna göre, bahse konu olan milliyetçilik, gerici milliyetçilik değildir. Gerici milliyetçilik, sömürgeci, emperyalist, ırkçı, fetihçi milliyetçiliktir. Oysa Atatürk'ün tanımı, açıkça bellidir: *'Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir'* şeklindedir. Buradan da anlaşılacağı üzere, Türk milletinin tanımı, Cumhuriyetin kurulmasına bağlanmıştır. Cumhuriyetin kurulmasını, emperyalizme karşı verilen bir savaşın neticesi olarak, devrimci pratikle özdeşleştiren Doğu Perinçek, emperyalizme karşı birleşmiş bir ulus bilinci kavramını işaret etmektedir. Dolayısı ile burada bir halka millet karakterini veren diğer tüm unsurlardan ziyade (dil, din, etnik

köken, kültür...) Türk ulusçuluğunu, emperyalist- sömürgeci Batı devletlerine karşı birleştirici unsur olarak görmüştür.

Öte yandan, "Atatürk'ün ulusçuluk anlayışı da insancıl (hümanist) ulusçuluktur. Bu anlayış Batı'dan alınmış değildir, tersine, Batılı ulus- devletlere yabancıdır ve ilk kez Türkiye Cumhuriyeti ile tarihe yazılmıştır" (Sumer, 2002: 32). Aydınlanma Devriminin hümanist değerleriyle donanmış ve bağımsız bir ulus- devlet olan Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkesi "Yurtta barış, dünyada barış" tır Kemalist ulusçuluk, emperyalist, sömürgeci ve saldırgan bir ulusçuluk değildir. Attila İlhan Atatürk'ün hümanist ulusçuluğuyla Batı ulusçuluğu arasındaki önemli farkı şöyle özetlemiştir: *"Gazi'nin, üstelik Cumhuriyet 'senedinin' temeline yerleştirdiği 'milliyetçilik' –adı üstünde anti- emperyalist- ayrıca halkçı, beşeri (hümanist) ve sosyal bir 'Yurt Milliyetçiliği'dir, Nazizmden kopya çekilmiş, bir 'ırk milliyetçiliği' değil!..."* (Sumer, 2002: 43- 44).

Doğu Perinçek'in söylemlerinde kullandığı 'ulusalcılık' kavramı, bu itibarla, ilk milliyetçilik kavramından ayrılır. Yukarıda iki farklı anlamı ile belirttiğimiz milliyetçilik kavramlarından ilki, Arapça kökenli bir kelimedir ve bugün, Türkiye'de özellikle, Milliyetçi Hareket Partisi tarafından söylemlerinde kulanılmaktadır. İkinci olarak belirtip tanımladığımız milliyetçilik kavramı (Kemalist milliyetçilik) ise, Doğu Perinçek, ve başkanı olduğu İşçi Partisi tarafından, öz Türkçe bir kelime olarak, 'Ulusalcılık' kelimesi ile söylemlerinde kullanılmaktadır.

Ulusalcılık kavramının, emperyalizme karşı birleştirici bir unsur olduğu fikrinden hareketle, emperyalist Batı devletlerine atfedilen 'küreselleşme, liberalizm' gibi kavramların karşısında konumlandığı söylenebilir.

Perinçek'e göre, liberalizmin bireycilik anlayışının, ulusalcılık kavramının içinde yaşaması mümkün değildir. Çünkü, ulus bilinci, ferdiyetçiliğin ötesinde, devrimci-sosyalist bir karakter taşır. Bunun için ulusu oluşturan bireylerin kişisel özgürlüklerinin önünde olarak, ulusal bağımsızlıklarının bulunması gerekir. Sömürge toplumlarında kişi özgürlüklerinin birer aldatmaca olduğunu savunur.

Ulusalcılık, küreselleşme kavramına, Batılı devletlerin sömürgeci zihniyetinin bir aracı olduğu şeklinde yaklaşmaktadır. Buna göre "küreselleşme stratejisi, emperyalist devletlerin geçmişte yaptıkları hatalara düşmemek üzere en güçlü olan ABD önderliğinde birleşme, dünyanın Pazar ve kaynaklarından güçleri oranında pay alma, 'devrimci kazalara' fırsat vermemek üzere eşgüdüm içine girme stratejisidir. Yani, ABD ve AB ülkelerinin, uluslar arası şirketler, ortaklıklar, pazarlar ve ekonomik birlikler aracılığı ile, tüm dünyada bir hegemonya ortaklığı kurma amacını taşır" (Akküçük, 2002: 51).

Bugün, birçok başka ülkeye olduğu gibi, Türkiye Cumhuriyeti'ne de yönelik baskı ve planların temelinde küreselleşme ile sömürüye karşı direnebilmenin yegane imkanı olan bağımsız ulus- devlet çatışması yatmaktadır. Doğu Perinçek, bu çatışmayı Türkiye Cumhuriyeti açısından ele aldığı *"AB'nin alternatifi ulusal devlettir"* başlıklı yazısında küreselleşme karşısında ulus- devletin önemini şöyle özetlemektedir:

> *"Önce şunu belirleyelim: Türkiye'nin önündeki seçenekler, 19. yüzyıl ortalarından beri aynıdır: Ya Batı ya ulusal devlet. Tanzimatçılık ile devrimcilik arasındaki yüz elli yıllık savaştır bu. Bu seçeneklerden Batı, uygarlığı değil, sömürgeleşmeyi temsil eder. Ulusal devlet ise biricik uygarlık seçeneğidir. Ulusal devlet Jean Jacques Rousseau'nun deyişiyle halk hakimiyeti demektir, bir. Başka deyişle demokrasi! Ulusal devlet, ulusal piyasa demektir, iki. Başka deyişle: Vatan! Ulusal devlet, sanayileşme demektir, üç. Başka deyişle refah ve teknoloji! Sömürgede halk hakimiyeti olmaz, bir. Sömürgede ulusal para olmaz, iki. Sömürgede sanayileşme ve teknolojik gelişme olmaz, üç. Bunlar matematik kesinliklerdir; ekonominin de elifbasıdır"* (Perinçek, 2002).

Görüldüğü gibi, Perinçek'e göre ulusalcılık aynı zamanda ulusal karakter taşıyan birçok unsurun bulunması gerekliliğini içerir. Küresel sermayeye karşı direnebilecek güçlü bir yerel sermeye ve yerli Burjuvazi, aynı zamanda ekonomik çıkar odakları karşısında direnebilecek bir kale oluşturacaktır. Bunun için sanayileşme, refah ve teknolojinin, milli kaynaklarla geliştirilmesi gerekir.

Doğu Perinçek'in genel başkanlığını yürüttüğü İşçi Partisi programında Batılı devletler ve birlikler karşısında *'milli devlet'* ve *'milli hükümet'*in nasıl konumlanacağı belirtilmiştir:

> *"İktidarın kaynağı halktır. Türkiye, Türkiye'den yönetilecektir. Türkiye üzerindeki yabancı denetim ve müdahale bütün temelleriyle tasfiye edilecektir. Milletçe refaha ilerlemenin ve özgürleşmenin biricik siyasal çerçevesini oluşturan milli devlet, emperyalizmin küresel saldırısına karşı savunulacaktır. Türkiye'yi Avrupa Kapısı'na bağlayan, milli devletimizi ve Atatürk Devrimi'ni tasfiye eden AB aday üyelik sürecine son verilecektir. AB Aday Üyelik Protokolü, Katılım Ortaklığı Belgesi, Müzakere Çerçeve Belgesi gibi yeni Sevr antlaşmaları feshedilecek ve Türkiye, Avrupa Gümrük Birliği'nden çekilecektir"*

(İşçi Partisi Programı, http://www.ip.org.tr/lib/pages/detay.asp?goster=tbelgeler&belgetur=2, Erişim Tarihi: 10 Ekim 2009).

Parti programında, milli devletin içeriği de açımlanmıştır. Programa göre özetle, milli devlet, kamu ağırlıklı toplumsal- ekonomik bir modelde, halkçı strateji ile başarıya ulaşacaktır. Milli Hükümet, kamu yatırımı ve hizmetlerinde, ülkenin geri kalmış bölgelerine öncelik sağlamalı, bu bölgeleri desteklemek için milli bütçeden özel kaynak ayırmalıdır. Anayasa'nın 90. maddesindeki, milletlerarası sözleşmeleri milli yasaların üzerine çıkaran hüküm ile milli yargıyı devre dışı bırakan milletlerarası tahkime ilişkin Anayasa ve yasa değişiklikleri ve ikili antlaşmalar kaldırılmalıdır. Adalet ve infaz sisteminde köklü reform yapılmalı, yargılama süreci hızlandırılarak adalet etkin kılınmalıdır. Kamu kesimi öncülüğünde, özel girişimin dinamik katılımıyla, halkçı, planlı, karma ekonomi siyasetleri uygulanmalıdır. Yargının bağımsızlığına yönelik bütün engeller ortadan kaldırılmalıdır. IMF'nin dayattığı tarıma destekleri, gümrükleri, KİT'leri, kamu hizmetini ve paranın giriş çıkışına kontrolü kaldıran politikalara son verilmelidir. Bankacılıkta yabancı sermayeye izin verilmemeli, bankacılık sektörü millileştirilmelidir. Bu amaçla kamulaştırma dahil her önlem

alınmalıdır. Yabancı sermayenin dolaşım ve faaliyeti, milli ekonominin gelişmesine katkıda bulunma şartına bağlanmalıdır.

3.4.3.1. Ulusalcı Görüşün Sosyal Demokrasiye Eleştirisi

Ulusalcı akımın karşısında konumlandığı birtakım kavramların, bugün bazı Türk siyasal partileri tarafından söylemlerinde kullanıyor olmaları, Doğu Perinçek ve genel başkanlığını yürüttüğü İşçi Partisi'nin bu partiler ve söylemlerini eleştirmesi ile sonuçlanmaktadır.

Perinçek, ilk olarak sosyal demokrasiye ve Bülent Ecevit'e eleştiri getirmektedir. O'na göre Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) de, *'ortanın solu'* derken, 'sosyal demokrasi' de karar kılmıştır. Doğu Perinçek, 'Sosyal Demokrasinin Kemalist Devrim'i Reddi' adlı makalesinde, bu konuyu ayrıntıları ile anlatmış, Bülent Ecevit'in 1970 yılında yazdığı *'Atatürk ve Devrimcilik'* adlı kitabında Kemalist Devrim hakkında yaptığı değerlendirmeleri özetlemiştir. Buna göre;

- *Atatürk Devrimleri altyapı devrimi değildir, üstyapı değişiklikleridir, yüzeyseldir.*

- *Türk halkı Atatürk Devrimlerinden yana değildi; devrimlere ilgisizdi ve ilgisiz olmakta haklıydı. Bu devrimler, köylüyü, halkı doğrudan ilgilendirmiyordu ve etkilemiyordu.*

- *Atatürk Devrimi, demokratik değildir; Atatürk Devrimi ile demokrasi arasında bir seçim yapmak gerekirse demokrasi seçilmelidir.*

Perinçek'e göre, bu görüşlerin patenti Deniz Baykal'a aittir. Yine Perinçek, Kemalist Devrimin ezilen dünyanın devrimi olduğunu, emperyalizme karşı olduğunu; sosyal demokrasinin ise, Batı emperyalizminden yana ve ezilen dünyaya karşı bir duruş sergilediğini söylemiştir. Perinçek'e göre, ABD'den sonra, ikinci büyük emperyalist güç olan Avrupa Birliği projesini bir Kemalist savunamaz (Perinçek, 2007:3-8).

Görüldüğü gibi, Doğu Perinçek, Batı kaynaklı *'demokrasi'* anlayışını reddetmekte, bunun emperyalist devletlerin hegemonyasını sömürgeci devletler üzerinde rahatlıkla uygulayacağı bir araç olarak kullandığını anlatmıştır. Bu itibarla, Perinçek'e göre, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğini destekleyen, Batıcı demokrasi anlayışını benimseyen tüm sağ ve sol partiler, yanılgı içindedirler. Çünkü Batı'nın demokrasi anlayışı, ezilen dünya devletlerinin bağımsızlığını değil, kişilerin 'özgürlüğü' üzerinden ulusların sömürgeleştirilmesi amacını gizler ve yürütür.

3.4.4. Küreselleşme ve Avrupa Birliği (AB) ve Büyük Ortadoğu Projesi Karşısındaki (BOP) Karşısındaki Tutum

Türkiye, Avrupa Birliği'ne girmek için geçirdiği adaylık süreci içinde, ulusalcı akımın 'emperyalist Batı devletleri' söylemi ile karşısında bir tutum takındığı 'Avrupalılaşma' serüveni, son yıllarda yapılan müzakere süreçleri ve Avrupa Birliği müktesebatına uyum yasaları ile gelişmekte olan bir devrededir.

Doğu Perinçek ve genel başkanlığını yürüttüğü İşçi Partisi, Avrupa Birliği'ne temelden ve en başından karşı bir tutum sergilemişlerdir. Perinçek'e göre;

> *"Önce bir yanılgıyı bertaraf etmek gerekir. Sözkonusu olan, Türkiye'nin AB'ye girmesidir; yoksa AB'nin Türkiye'ye katılması değil. AB, Avrupa tekellerinin çıkarları üzerinde kurulan birleşik devletler projesidir. Türkiye ise, bir ezilen dünya ülkesidir; dünyadaki temel saflaşmada emperyalizme karşıt kutupta yer alması gerekir. Türkiye, Asyalıdır. Avrupa Birliği siyasal düzlemde, Türkiye'nin başkentinin Brüksel'e taşınmasıdır. Kararlar, orada alınacaktır. Dolayısı ile siyasete ABD ve Avrupa büyük sermayesinin çıkarları hükmedecektir.*
>
> *Ulusal devlet, demokratik devrimlerin ürünüdür ve demokratik devletin örgütlenme biçimidir. Demokrasi, ancak ulusal devlet çerçevesi içinde var olabilir ve gelişebilir. Küreselleşme ise, ulusal devletle birlikte o ülkenin demokratik kazanımlarını da ortadan kaldırmaktadır. Yeni*

dünya düzeni, uluslar arası tekellerin sistemi olarak, ulusal devletle birlikte demkrasiyi de yıkmayı amaçlar. 'İnsan hakları' ve 'demokrasi' gibi kavramlar, ABD ve AB tarafından ulusal devletleri çökertme stratejisinin araçları olarak kullanılmaktadır.

Fakat ulusal devletler, silahla kurulmuştur ve ancak silahla yıkılabilir. Bu nedenle Batı, Türkiye'yi içen ve dıştan yıpratmakta, müdahalenin hukuki zeminini AB müktesebatı ile yaratmaktadır" (Perinçek, 2001: 4-7).

Görüldüğü üzere, Doğu Perinçek, Avrupalı Emperyalist devletlerin, ulusal devletleri parçalamak, yıkmak ve sömürgeleştirmek amacı ile 'liberalizm, barış, hak ve özgürlükler, demokrasi' gibi kavramlara sığındığını ve sömürgeleştirme amaçlarını bu kavramlar üzerinden yürüttüklerini belirtir.

11 Eylül saldırılarıyla yeniden dirilen ve aralarında Türkiye'nin de olduğu çok sayıda ülkeyi ilgilendiren Büyük Ortadoğu Projesi ise –resmi adıyla Genişletilmiş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Projesi- 1957 yılında ABD Kongresi'nde 'Ortadoğu'da Barış ve İstikrarı Koruma Projesi' olarak kabul edilen ve Eisenhower Doktrini[1] olarak bilinen projeye benzerliği ile dikkat çekmektedir.

'ABD stratejik yönelimini 1990'lı yıllardan beri ağırlıklı olarak Avrasya Bölgesine kaydırmış ve emperyal gücünün yükselişini 'İslam Dünyası'nın içinde bulunduğu ortam ve konjonktüre bağlamıştır. ABD emperyal sahasına dahil edilmek istenilen Hazar Denizi ve Orta Doğu'daki petrol kaynaklarının kontrol ve paylaşım meselesi ile enerji

---

[1] Eisenhower, 1957'de ABD Kongresi'nden aşağıdaki konularda bazı yetki taleplerinde bulunmuştur, isteği kabul edilmiştir.
* Bağımsızlığını korumak için ekonomik kalkınma çabası içine giren Orta Doğu ülkelerine ekonomik yardım yapmak.
* Bunlardan isteyen ülkelere askeri yardım yapmak.
* Bu ülkelerin istemeleri şartıyla, milletlerarası komünizmin kontrolü altında bulunan bir ülkeden gelecek açık silahlı saldırılar karşısında, Amerikan silahlı kuvvetlerinin kullanılması.
(http://209.85.129.132/search?q=cache:-coeYBm1dW4J:tr.wikipedia.org/wiki/Eisenhower_Doktrini+eisenhower+doktrini&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr, Erişim tarihi: 07.09.2009)

koridorlarının merkezindeki Türkiye'nin yeri 'proje'nin önemini daha da arttırmıştır' (Recep Kök, http://www.deu.edu.tr/userweb/recep.kok/dosyalar/ortadogu%20projesi.pdf, Erişim tarihi: 10.10.2009).

ABD'nin, özellikle Ortadoğu kaynaklı küresel terörü gerekçe göstererek 2003 yılı başlarında Irak'ı bombalaması ile başlayan hareketi, Türkiye'yi kritik bir zemine götürmüş, beraberinde Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 15 Şubat 2004'de, Kanal D'de yayınlanan Teke Tek Programı'nda 'Büyük Ortadoğu Projesi'nin Türkiye Eş Başkanı olduğu ve proje çerçevesinde Diyarbakır'ın bir yıldız olacağı' sözleri ile Türkiye'nin proje içerisinde etkin bir rol oynayacağı anlaşılmıştır. Bunun yanında, 2006 yılında bir ABD askeri dergisinde yayınlanan Büyük Ortadoğu Projesi haritasında, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 24 İslam ülkesinin sınırları değiştirilmiştir.

Irak'da kurulan Kürt yönetimi ve Türkiye'nin bu konuda takınacağı tutum, Türk siyasasına yeni bir 'taraf olma' boyutu kazandırmış; özellikle Doğu Perinçek'in söylemi ile '*proje*' karşıtları, '*milli güçler*' şeklinde aynı söylemlerde birleşmişlerdir.

Doğu Perinçek'e göre;

'ABD, yeni bir mevzide tutunmak peşindedir. Washington, denetim altına alamadığı, direnişçilerin karşı eylemleriyle karşılaştığı Irak'taki kontrolü elinde tutabilmek için tek bir çare düşünmektedir: Türkiye'yi ne yapıp edip kriz bölgelerine müdahale misyonu ile harekete geçirmek. Bu dayatmaya başta İşçi Partisi olmak üzere Türkiye'nin milli güçleri başından beri direnmektedir. ABD, Türk ordusunu hizaya getirmek için 1990 sonrasında Kuzey Irak'ta kukla devleti (Amerikan güdümlü yönetim) kurmuş, Türkiye'ye Kıbrıs üzerinden yöneltti̇ği baskıları ağırlaştırmış ve özellikle ekonomik alanda Türkiye'nin direncini çökerten bir çizgi izlemiştir. Dahası, ABD 2002 yılında yürüttüğü operasyonla Türkiye'yi içeriden vuracak bir hükümet kurmayı da başarmıştır. ABD, Türkiye'yi

AKP iktidarı ile kontrol altına almaya ve zayıflatmaya çalışmaktadır.' (Perinçek, 2004: 173).

Buradan anlaşıldığı kadarı ile, Perinçek, Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında, Türkiye'nin ABD'nin Ortadoğu'daki jandarmalığını üstleneceğini iddia etmektedir.

3.4.5. Uluslararası Avrasya Hareketi (Galiyevizm, Ulusal Sol, Sosyalizm)

Uluslararası Avrasya Hareketi, soğuk savaş sırasında ezilen ve silikleşen Asyalı devletlerin, '90'lı yıllarda bazı yönelimler ve çıkar odakları (Avrupa Birliği, NATO...) etrafında toplanan Batılı devletlere karşı konumlandırmaya çalıştığı bir alternatif hareket olarak tanımlanabilir. Avrasya Hareketi'nin temelinde sömürgeci anlayıştaki Batılı devletlere karşı bir anti-emperyalist çizgide birleşmek ve kendi bölge çıkarlarını bu eksen etrafında korumak amacı görülür. Fakat Hareket sadece Asyalı, yahut Doğulu devletleri içermemiş, Balkanlar'dan Kafkasya'ya, Rusya'dan Çin'e ve Irak'tan Kıbrıs'a dek, *'küreselleşmeye karşı milli devletlerin korunması'* amacını da edinmiştir.

Hareket, 2003 yılında, Aleksandr Gelyeviç Dugin tarafından, Moskova'da kurulmuştur. Dugin, halen Rusya'daki Avrasya Partisi Genel Başkanı ve Moskova Üniversitesi'nde öğretim üyesidir. Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra 3. dünya devletlerine karşı gelecek olan tehlikenin Batı'dan, ABD'den ve ve liberalizmden geleceğini, buna karşı bir Avrasya güç birliği kurulması gerektiğini savunmuştur.

Avrasya Hareketi'nin 20 Kasım 2003 yılında Moskova'da gerçekleştrilen kurucu konferansına Türkiye'den İşçi Partisi ve 22 ülkeden ve Rusya'nın 20 bölgesinden temsilciler katılmıştır. İşçi Partisi, Konferans'ta Merkez Komitesi ve Uluslararası İlişkiler Bürosu üyeleri Özcan Buze ve Mehmet Perinçek tarafından temsil edilmiştir. İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in bildirisi de konferansta okunmuş ve Perinçek, Uluslararası Avrasya Hareketi'nin Yüksek Konseyi'ne seçilmiştir (İşçi Partisi Uluslar Arası İlişkiler Bürosu'nun Raporu, 2004: 3-10).

Uluslararası Avrasya Hareketi'ni yalnızca küreselleşmeye karşı bir üçüncü dünyacılık olarak anlamamak gerekir. Hareketin temelinde ulusalcı sosyalist bir anlayışın yattığı, hatta bu anlayışın temelinde Galiyevcilik'in olduğu iddia edilebilir.

Galiyevcilik, esas olarak emperyalizme karşı mücadele ederken, her halkın kendi devrimini gerçekleştirmesi ve kendi içinde sosyalist devrimini tamamlaması fikrini ileri sürer. Bunun için gerekli olan milli şuur, Galiyevizm'in içinde bir ulusal (milli) hareketin olduğu noktasına bizi götürür. Sultan Galiyev, Sovyet Sosyalist Devletleri'nin, sosyalist yapı içerisinde eritildiği ve oluşan sosyalist yapının Rus milliyetçiliği ile özdeşleşip kapitalist devlet anlayışı içinde diğer halkları ezeceği, hatta diğer doğulu halklara karşı bir Sovyet emperyalizminin tehlike yaratacağı görüşlerini ileri sürmüştür. Dolayısı ile her devlet, kendi içerisinde bir kurtuluş mücadelesi vermeli, kendi devrimini başarmalı ve ulusal bazı değerler korunarak ve ulus bilincini oluşturan kimi ögeler canlı tutularak sosyalist yapıya dahil olunmalıdır (Yıldız, 1998: 41- 48).

Her milletin kendi ulusal kurtuluş mücadelesini yürütmesi esasına dayanan bu görüşün, sosyalist ideoloji içerisinde Türkiye'de, ulusal sol akımın öncüsü, Doğu Perinçek ve genel başkanı olduğu İşçi Partisi tarafından temsil edilebilirliği, Avrasya Hareketi'nde Batı'ya ve küresel emperyalizme karşı verilen savaşta Türkiye'nin jeopolitik konumu nedeniyle sahip olduğu kritik yerin de önem kazanması sonucu ile birleşmiştir.

Bu bağlamda Türkiye'nin, Avrupa Birliği ve ABD tarafından yürütülen Büyük Ortadoğu Projesi'ne alternatif olarak içinde yer bulabileceği bir hareketin öncülüğü misyonunu da Doğu Perinçek üstlenmiştir. Avrasya Hareketi içerisinde önemli bir güç odağı olabilecek olan Rusya ve Türkiye'nin ortak bir noktada buluşabileceği ve Batı'ya karşı alacakları konum hakkında, Avrasya Hareketi kurucusu Aleksandr Dugin;

> *"Avrasyacılığın iki çizgisi var. Türk eksenli Rus eksenli. Bunlar birbirine alternatif değil, tam tersine birbirini besleyen ve birleşmesi gereken akımlar. Bu süreçte aşırı Atlantikçiler, politikalarını bağnaz*

milliyetçi çizgi üzerinden yürütmeye çalışıyorlar. Samimi milliyetçiler ise, Avrasyacı akıma yaklaşıyor. Bu yüzden Avrasyacılık anlamında milli kuvvetleri toparlamak önem taşıyor. Cepheyi geniş tutmak lazım. Her kim küreselleşmeye karşı mücadele ediyorsa, onları Avrasyacı akıma çekmek önemli. Dini hareketler dahil." demiştir (İşçi Partisi Uluslar Arası İlişkiler Bürosu'nun Raporu, 2004: 10-11).

Doğu Perinçek ise Türkiye'nin bu hareket içinde yer alması gerekliliğini;

"Türkiye, kaos coğrafyasında özel bir konuma sahiptir. Çünkü ABD'nin 'kriz bölgeleri' diye adlandırdığı Balkanlar, Kafkaslar, Ortadoğu, ve Orta Asya'nın bağlantı merkezidir; kavimler köprüsüdür. En önemlisi ABD, Türkiye'ye 'kriz bölgelerine müdahale gücü' olmayı dayatmaktadır. Avrasya stratejisi, bütün insanlığın geleceğini belirleyecek uluslar arası mevzilenme ve hedefleri içermektedir. Ancak Avrasya, aynı zamanda Türkiye'nin milli stratejisi olmalıdır. Türkiye elli yılı aşan bir süredir, kendisini Atlantik'e bağlamıştır. Sovyetler Birliği'nin dağıldığı koşullarda artık Türk devletine Atlantik'te yer yok. ABD açısından Türkiye, kontrol edilemeyecek kadar büyüktür ve bu nedenle parçalanacak ülkeler listesindedir. Bu nedenle Türkiye açısından Atlantik dönemi bitmiştir. Bağımsız bir Türkiye devletine ancak Avrasya'da yer vardır" şeklinde belirtmiştir[1] (Perinçek, 2004: 18).

Küreselleşmeye, Batı emperyalizmi ve ABD'ye karşı bir duruş sergileyen Avrasya hareketi, temel olarak tek kutuplu dünya düzenine karşı, çok kutupluluk alternatifini getirmektedir. Bu kutuplaşma, başlangıçta Rusya liderliğinde bir hareket olarak görülebilir. Fakat hareketin içinde yer alacak ülkelerin kendi kimliklerini koruması noktasında ülkeler bazında ulusalcı ve milli karakter gösteren bir hareket olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda Dugin;

[1] Belge-1: İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in 1. Avrasya (Seçeneği) Konferansı'nı Açış Konuşması, Teori, Ocak 2004.

‘ABD merkezli Yeni Dünya Düzeni’ne karşı biz çok kutuplu dünya düzenini öngördük. ABD, çok büyük bir devlet. O’nun oluşturduğu değerler sistemi tabii ki etkilidir. Ancak, evrensel bir değerler sistemi olarak dünyaya kendini takdim etmeye hakkı yoktur. Avrasya kıtasında birkaç ülke, birkaç devlet var ki, çok kutuplu dünya medeniyetinin temeli olabilir. Dünyada Avrasyacılık, ABD’lilerin dünyayı sömürge haline getirmelerine karşılık, Rusya hakimiyeti değil, Türk hakimiyeti değil; her kültürün kendi kimliğini geliştirme hakkı tanıyor. Sanıyoruz ki, Türkiye’nin özü Avrasyacılıktır. Ama, bu Avrasyacılığın özü, Türkiye’nin Rusya içerisine girmesi değildir. Kendi egemenliğini, bağımsızlığını ve kültür kimliğini korumasıdır” diyerek Türkiye’deki ulusal karakterin önemine de atıf yapmıştır[1] (Belge-7, 2004).

Perinçek’e göre; dünyada şu anda var olan iki kutuplaşma sözkonusudur. Bugün bu saflaşmanın içeriğini, ABD’nin dünya efendiliği veya yaygın adlandırmayla tek kutuplu dünya girişimi belirlemektedir. Aslında ABD, bu iddiası ile nesnel olarak bütün dünyayı karşısına almıştır. Ancak, esas cephe, ABD ile Avrasya arasındadır. Türkiye, bu saflaşma içinde, şu anda yanlış yerdedir. Türkiye’nin, bir an evvel bulunduğu konumu da değerlendirerek doğru yerde konumlanması gerekmektedir. Çünkü Perinçek’e göre Türkiye, ‘*topun ağzındaki ülkedir’*. Tehdit ve tehlike altındadır. Bunu da;

“Kıbrıs ve Kuzey Irak’da yüzyüze geldiğimiz tehdit ve iç cephede Batı destekli bölücülük ve Haçlı irtica, bizi uyandırmıyorsa kim uyandıracaktır? AB kapısında çarmıha gerilen Türkiye, adeta plastikten devlet haline dönüşmüştür. Kanunlar da, pamuk ve tütün gibi dışarıdan ithal edilmeye başlamıştır. Kıbrıs ve Ege’de karşılaştığımız tehditler, vatanımızın güneydoğusunda kukla Kürdistan kurma iddiaları, İstanbul’un Patrikhane’nin payitahtı haline getirilmesi girişimleri, Ermeni soykırımı dayatmaları Türkiye’nin artık bir cephe ülkesi haline geldiğini

[1] Ziyaretlerin İkinci Günü Basın Toplantısı: Kıbrıs ve Irak Konusundaki Değerlendirmeler Basına Aktarıldı,Teori, Ocak 2004, Sayı 168.

gösteriyor. Üstelik Türkiye, Çin, Rusya ve İran'dan farklı olarak, içeriden hem de hükümet mevzilerinden de vurulmaktadır" şeklinde ileri sürmüştür (Perinçek, 2005: 25, 28, 29).

Perinçek'e göre, Avrasya Hareketi'nde yer alması gereken Türkiye'nin, en başta bağımsızlığı, topak bütünlüğü ve milli stratejinin güvenliği, bir başka deyişle Kemalist Devrim'i tamamlama hedefi bulunmaktadır. Bu durumda Türkiye, ABD ve AB'nin dünya ekonomisindeki paylarının büyüklüğüne gönderme yaparak tercihte bulunamaz. Türkiye'nin tercihini, dünyanın en büyük ekonomisinin hangi devlette olduğu sorusu belirlememelidir. Bu durumda Türkiye'nin önünde iki seçenek bulunmamaktadır. Tek seçenek vardır. O seçenek, devrimle kurulan milli devlettir. Kemalist Devrim'i tamamlamak, Türkiye'yi bu temelde yeniden kurmak, temel amaç olmalıdır. İttifaklar, bu stratejiye göre biçimlenecektir (Perinçek, 2005: 29).

3.4.5.1. Asya Ülkeleri Arasında Dayanışma: Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ)

'90'ların ikinci yarısından beri Asya ülkeleri arasında dayanışma hızlanmış ve antiemperyalist bir biçim almıştır. Bu gelişmelerin başını da, Rusya ile beraber Çin çekmiştir. 1996'da kurulan Şanghay İşbirliği Örgütü'nün hedefi, Çin ile sınırında bulunan ülkelerin güvenliğini sağlamaktı. 2001 yılında Rusya ile Çin'in önerileri üzerine, anlaşmaya şu açıklama yapılmıştır: *"ABD'nin Orta Asya'da etkilerini arttırmaya başlaması, Amerikan askerlerinin bölgede ve komşu Afganistan'da tatbikatlar yapmalarını kınıyoruz"*. 2001 yılından itibaren örgütün genişlemesine doğru gidilmiş ve 2005 yılında Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan'ı içeren Şanghay İşbirliği Örgütü kurulmuştur. Hindistan, İran ve Pakistan'ın gözlemci olarak katılmasıyla örgüt, önemli bir güç haline gelmiştir.

Bu şartlar altında İran, bölgedeki konumu yüzünden çok özel bir öneme sahiptir. ABD'nin şer ekseninin önemli bir uzvu olması sebebi ile tehdit altındadır. Şanghay İşbirliği Örgütü, İran'ı kabul etmekle, açık bir meydan okumaya girişmiştir.

Öte yandan, bu gelişmelere paralel olarak Latin Amerika ülkeleri arasında ekonomik, sosyal kültürel işbirliği de gelişme seyri göstermektedir. 8 Aralık 2004'de, Brezilya'nın girişimi ile 'Güney Amerika Milletler Topluluğu' kurulmuştur. 2005'de, Havana'da, ALBA (Amerika İçin Bolivarcı Bir Alternatif) Anlaşması imzalanmıştır. Latin Amerika'da gelişen bu türden dayanışmanın bir de Asya ucu vardır. Çin, Rusya ve bazı Orta Asya eski Sovyet cumhuriyetlerini içeren Şanghay İşbirliği Ülkeleri; Latin Amerika İşbirliği Örgütü ile ilişki ve yardımlaşma içerisine girmiştir. Ayrıca Çin, Afrika dahil bütün az gelişmiş ülkelere koşulsuz ve ucuz kredi sğlamaktadır. Bu yolla özellikle Latin Amerika ülkelerinin IMF'den kopmalarına yardımcı olmaktadır (Sertel, 2007: 54, 55, 61, 62).

Görüldüğü gibi, Asya, Latin Amerika ve Afrika ülkelerinin son yıllarda dikkati çekecek şekilde bir araya gelip bir cephe oluşturmaya başladıkları ve bu cepheye eksen olarak Batı karşıtı, küreselleşme ve ABD karşıtı bir çizgi tayin ettikleri söylenebilir. Bu cephe, küreselleşmeye, küreselleşme ile birlikte gelen küresel sermaye odaklarına ve kapitalist ekonomik örgütlere karşı duruş sergileyen üçüncü dünyacı bir cephedir.

Rusya'da ABD karşısında bir güç oluşturacak Avrasya Hareketi'ne öncülük eden bir girişimin bulunması, öte yandan Rusya'nın, Çin'in öncülük ettiği Şanghay İşbirliği Örgütü'nde yer alması, komşu devlet İran'ın, bu örgütte gözlemci olarak bulunması, Türkiye'yi de ilgilendiren Avrasya Hareketi'nin, Şanghay İşbirliği Örgütü ile benzer bazı eksenlerde buluşması, kuşkusuz Türkiye'nin bu cephede nerede yer alacağı ile ilgili bir önemli soruyu da beraberinde getirecektir.

3.4.5.2. Alternatif Çözüm: Batı Asya Topluluğu

Ortadoğu ve Avrasya'da'ki gelişmeler, yeni işbirlikleri ve oluşumlar, Türkiye'nin de temel stratejilerini belirlemesi açısından, İşçi Partisi ve önderi Doğu Perinçek için uygulanagelen ABD destekli politikalara bir alternatif olması yönü ile kaynaklık etmiştir. Bununla ilgili olarak Doğu Perinçek, 6 Eylül 2009 tarihli Aydınlık Dergisi'ndeki '*Köklü Çözüm: Batı Asya Topluluğu'* başlıklı makalesinde olası yeni bir bölgesel topluluğun bahsini açmıştır:

> *"(...) Ulusal devletimizi yaşatacağımız ve geliştireceğimiz bir bölgesel örgütlenme olarak bunu inşa etmek durumundayız. Dikkat edilirse makalenin başlığında 'topluluk' kavramını kullandık. Türkiye, Suriye, İran, Irak ve Azerbaycan; ekonomiden güvenliğe uzanan bir kurumlaşmaya gitmek durumundalar. Bu, hepsi için zorunludur ve kaçınılmazdır. KKTC, Türkiye ile bütünleşerek bu beraberliğin içinde olacaktır. Batı Asya Topluluğu (BAT) gümrüklerini indirme, aralarındaki ticareti geliştirme, kendi kaynaklarına sahip olma, ekonomilerini geliştirme, enerji yollarının güvenliğini haydutlara bırakmama, dış güdümlü etnik ve mezhepsel bölünme ve terör faaliyetini etkisiz kılma, dış tehdidi caydırma, bağımsızlıklarını geliştirme programı ile ortak bir örgütlenmeye gideceklerdir. Batı Asya Topluluğu, başlangıçta birkaç ülkenin işbirliği ile başlayıp adım adım genişleyebilir. Topluluk olarak başlayıp, ileride belki bir konfederasyona, bir tür devletler birliğine varabilecek olan bu örgütlenme, dünyanın en büyük güçlerinden biri olabilir"* (Perinçek, 2009: 3).

Makalenin devamında Perinçek, Batı Asya Topluluğu'nun getireceği çözüm ve muhtemel faydaları sıralamıştır:

> *'Batı Asya Topluluğu, Kürdünü bölge çapında kucaklayarak Kürt meselesini tarihi bir hatıra haline getirir. Kesin olarak çözer. Ermeni sorunu diye bir sorunun adı bile kalmaz. Batı Asya Topluluğu, Türkiye'yi Araplar'la birleştirir; İran'la birleştirir, yalnız kendi Kürdü ile değil, bölgenin bütün Kürtler'i ile birleştirir; Irak'ın, Suriye'nin, İran'ın ve Azerbaycan'ın Türkler'i ile birleştirir; Asya ile birleştirir'* (Perinçek, 2009: 3).

Buradan hareketle, Perinçek, küreselleşen Batı emperyalizmi karşısında verilecek olan mücadelenin yalnız başına ve kendi sınırlarımız içerisinde yapılamayacağını; Çin'in bile 'birleşerek' geliştiğini, bu durumda Türkiye'nin ulusal

karakterini kaybetmeden içerisinde yer alabileceği örgütlerin hangileri olması gerektiğini belirtmiştir.

3.4.6. Ermeni Soykırımı Meselesi

Ermeni sorunu uluslararası platformda, 1877- 1878 Osmanlı- Rus Harbi ile gündeme gelmiştir. Savaşın sonunda imzalanan Ayastefanos Antlaşması'na göre (14. madde), Rus Çarlığı, Ermenistan'ın Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında bulunan kesiminde durumun iyileştirilmesini öngörmektedir. Ermeniler'in, Batılı devletlere dayanarak hak alma çabaları, 1. Dünya Savaşı ve sonrasında çıkardıkları ayaklanmalarla, Bitlis, Muş, Ezurum...) devam etmiştir. Osmanlı Devleti,11 Nisan 1915'e kadar Ermeni isyan ve ayaklanmalarına sadece yerel güvenlik kuvvetleri ile karşı koymuş, Ermeni gönüllü alaylarının Rus işgali altındaki Anadolu'da Ruslar'a rehberlik yapması ve bu sırada müslüman halka zulmetmesi üzerine Tehcir Kanunu'nu çıkarmıştır.

"*Kanunun çıkarılmasından sonra cephe gerisindeki Ermeni halkı toplu olarak göç ettirilmiştir*" (Yurtçiçek, 2000: 26, 36).

Bu sırada ölen Ermeniler'in soykırıma uğradığı iddiaları hakkında Doğu Perinçek;

> *'Ermeni soykırımı iddiaları kesinlikle gerçek dışıdır. Konu iki düzlemde ele alınabilir. Birincisi, Devletler arasında savaştır. Çarlık Rusyası ordusunda, Türkiye'ye karşı 200 bin Ermeni piyadesi savaşmıştır. İngiliz ordusunda 9 bin Ermeni'nin görev aldığı bilinir. Fransız ordusunda da 5 bin Ermeni askeri, Fransız üniforması giydirilerek, Türkiye'ye karşı cepheye sürülmüştür. Rus, İngiliz ve Fransız ordularında savaşan Ermeni askerlerinin önemli bir kesiminin Türk ordusu tarafından savaşta öldürüldüğü bilinmektedir. 1920 ve 1021 yıllarında Ermenistan'ın Türkiye'ye saldırıları üzerine yapılan savaşlardaki kayıpları da buna eklemek gerekir.*

İkincisi; Rusya tarafından silahlandırılan Ermeni gönüllü birliklerinin Türk ordusunu iç hatlardan vurması ve köylerdeki terörü de, her iki taraftan önemli kayıplara neden olmuş, halklar arasında karşılıklı kırımlar yaşanmıştır. Tehcir sırasında yollarda salgın hastalıklar ve zor koşullar nedeniyle yalnız Ermeniler değil, onları korumakla görevli çok sayıda Türk askeri de ölmüştür. Alman mareşali Liman Von Sanders, Berlin'deki Talat Paşa suikasti davasında bu gerçeğe dikkat çekmiştir.Ancak, şunu belirtmek gerkekir ki, Ermeni birlikleri emperyalizmin aleti olurken, Türkiye vatan savunması yapmıştır' demiştir (Perinçek, 2007:4).

Son yıllarda ilginç bir şekilde artan ve gündemde kalan Ermeni soykırımı iddiaları ile ilgili olarak; Lozan Anlaşması'nın 82. yıldönümü etkinliklerine katılmak için İsviçre'nin Winterthur kentine giden Perinçek, 23 Temmuz 2005 günü düzenlediği basın toplantısında *"Ermeni soykırımı uluslararası bir yalandır"* dediği için gözaltına alınmıştır. Gözaltına alınma nedeni olarak, ırkçı söylemlerde bulunduğu ve 'ırkçılık yasasını ihlal ettiği' öne sürülmüştür. İsviçre Hükümeti'ne 3 bin Frank ödeme cezası alan Perinçek'in ayrıca Ermeni derneğine bin, dernek başkanına da 10 bin İsviçre Frankı tazminat ödemesi kararlaştırılmıştır.

Perinçek, İsviçre'deki yargılanması esnasında, mahkemedeki savunmasında Ermeni soykırımı iddialarının gerisinde bulunduğunu ileri sürdüğü gerçek nedeni;

'Bu yalan, Ermeni meselesi ile ilgili olarak değil, ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi'nde kullanılacaktır. Kuzey Irak'taki kukla devleti Türkiye, İran ve Suriye'ye doğru genişletme operasyonunda bu yalana başvurulacağı şimdiden görülmektedir. Bunda İsviçre'nin ve Avrupa'nın bir çıkarı yoktur. İnsanlığın ve Ermeni kardeşlerimizin de bu politikada bir çıkarı yoktur' şeklinde ifade etmiştir (Perinçek, 2007: 8).

3.4.7. Ergenekon Davası

Ergenekon Operasyonu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, mevcut hükümete yönelik bir askeri darbeye zemin hazırlamak amacı ile suikastler düzenleyen bir silahlı teşkilat olduğu iddia edilen Ergenekon isimli örgütlenmeye yönelik operasyonlardır. Bahsedilen tutuklama operasyonları, 2007'den itibaren Türkiye'nin ana gündemi haline gelmiştir. Hala devam eden davada üst rütbeli ordu mensupları dahil, çeşitli emekli ve muvazzaf subay ile onların sivil işbirlikçileri olduğu iddia edilen, birçok gazeteci, akademisyen, yeraltı dünyası ismi ve sivil toplum örgütü liderinin; seçimle işbaşına gelen siyasal iktidarı devirecek bir askeri darbe planlamak ve Ergenekon adında bir silahlı terör örgütü kurmak suçlamasıyla yargılanmaktadır. Operasyonlara ilk olarak, 12 Haziran 2007'de, Ümraniye'de emekli astsubay Oktay Yıldırım'dan, iki hafta sonra da Eskişehir'de emekli binbaşı Fikret Emek'ten ele geçirildiği iddia edilen el bombalarının seri numaralarının 2006 yılı mayıs ayında Cumhuriyet gazetesi binasına atılan el bombalarıyla örtüşmesi ile başlanmıştır. Daha sonra genişleyen soruşturma kapsamında kamuoyunun da yakından tanıdığı birçok kişi gözaltına alınmıştır. Dava hakkında hazırlanan iddianame 13 Temmuz 2008'de mahkemeye verilmiş, ilk duruşma ise 20 Ekim 2008 tarihinde Silivri Cezaevi içindeki adliyede yapılmıştır.

(http://209.85.129.132/search?q=cache:6PhsYK6WHpsJ:tr.wikipedia.org/wiki/Ergenekon_Operasyonu+ergenekon+wiki&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr, Erişim Tarihi, 10.10.2009)

İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek, 21 Mart 2008 günü, savcılıkça "Ergenekon terör örgütünün üst düzey yöneticisi olmak ve devlete ait gizli belgeleri temin edip elinde bulundurmak" suçlarından ötürü tutuklanması istemiyle mahkemeye sevk edilmiş; mahkemede sorgusunun yapılmasının ardından tutuklanarak cezaevine gönderilmiştir.

Hazırlanan iddianamede, ileri sürülen suçlamalar özet olarak şu şekilde sıralanabilir:

- (...)‘Ergenekon Yeniden Yapılanma’ temel belgesini Doğu Perinçek, Suphi Karaman, Hasan Yalçın, Deniz Bilge, Erol Bilbilik Bilecik’de hazırlamışlar(...) (İddianame, s. 56, 887, 1408, 1522, 1552). Doğu Perinçek ve arkadaşları, ‘Ergenekon Yeniden Yapılanma’ temel belgesini Veli Küçük’ün talimatı ile yazmışlardır (İddianame, s. 56, 887, 1408, 1522, 1552).

- TSK subaylarının, Doğu Perinçek’in organizesi ve referansıyla Barzani ve Talabani’ye 24000 silah verdiklerini, bunların 6000’inin PKK’ya teslim edildiği (...) (İddianame, s. 277, 278, 1525). Genelkurmay Başkanlığı, Doğu Perinçek aracılığı ile PKK ile görüşmüştür (...) (İddianame, s. 276, 281, 1526). Doğu Perinçek, PKK’nın kurucusu ve PKK’nin ikinci lideridir (...) (İddianame, s. 280). Doğu Perinçek, Abdullah Öcalan ile görüşmelerini yayınlayarak PKK propagandası yapmıştır (...) (İddianame, s. 285, 1522)

- Doğu Perinçek, Devlet Tanıtma Fonu’ndan, Ermeni meselesi için 300-400 Milyar Lira almıştır (İddianame, s. 1602, 1701).

- Ulusal Kanal’ın Ergenekon Örgütü tarafından kurulduğu... (İddianame, s. 1651).

Doğu Perinçek ve İşçi Partili yönetciler, iddianamede yer alan suçlamaları reddetmişler, bu suçlamaların ve operasyonun, mevcut iktidarın işbirliği içerisinde olduğunu iddia ettikleri küresel emperyalist güçler (ABD ve AB) tarafından uydurulduğunu; asıl amacın ulusal güçlerin önünü kesmek ve Türk ordusunun direncini kırmak olduğunu söylemişlerdir

(http://ip.org.tr/lib/pages/detay.asp?goster=ehaberdetay&idhaber=206.; Perinçek, 2009: 34- 85).

SONUÇ

Tarihte, hemen her dönemde çalışan, üreten bir kitlenin yanında, bir de üretimden pay alan bir ruhban sınıfı yahut yönetici sınıf (üst sınıf) varolmuştur. Gerçekte üretime bilfiil katılmayarak emeğin getirisinden payını alan bu ayrıcalıklı sınıf bir taraftan da durumunun devamını sağlayacak bazı fikirler ve değerler kümesi yaratma yoluna gitmiştir.

Sanayi devriminden sonra sınıflar arasındaki bu çatışkı işçi sınıfı ile sermaye sınıfı arasında yeniden belirginleşmiştir. Büyük ölçüde üretime katılmayan sermaye sınıfı emekçi kitlelerin üretim karşılığında elde etmesi gereken payın büyük bir kısmını elinde bulundurarak mevcut ekonomik sistemin içinde sermeye birikimi yoluyla hegemonyasını siyasal anlamda da pekiştirmiştir. Bunun nedenini, "emekçi"nin kendisine yetecek olandan çok daha fazlasını üreterek ve bundan ihtiyacının gerektirdiği ölçüden çok daha az pay alarak bir anlamda yarattığı artı değer üzerinden kendisini köleleştirmesinde aramak yanlış olmaz.

Karl Marks bu durumu emek ve üretim süreci üzerinden yükselen "hukuksal ve siyasal üstyapı" olarak tanımlamıştır. Bu anlayışa göre hakim sınıf mevcut durumu, imtiyazına aldığı üstyapı kurumlarıyla ilişkilendirerek sistematik bir fikirler ve değerler kümesi üzerinden "ideoloji" olarak emekçi sınıfa dayatmıştır. Yani ideoloji bir üstyapı kurumu ürünüdür.

Bahse konu olan bu sorunun çözümü, "ideoloji" kavramının bizzat kendisinde yatmaktadır. Çünkü bir ideoloji, ancak bir başka ideoloji tarafından etkisiz hale getirilebilir. Bunun için de emekçi sınıfın (işçi sınıfı) bağımsızlık mücadelesi sermaye sınıfına karşı yürütülmeli; emeğin ve ürünün gerçek sahipleri üretim araçlarının ve iktidarın da sahibi olmalıdır. Fakat bu değişim elbette bir devrim yoluyla olacaktır: İşçi sınıfının bağımsızlık devrimi, sosyalizm.

Sosyalist kuram, emek-sermaye çatışkısı yanında, ezilen toplumların "sömürgeci emperyalizme" karşı vermesi gereken mücadele noktasında devrimin hangi

sınıfın öncülüğünde yapılacağı sorunsalıyla bizi milli demokratik devrim kavramına götürecektir. Sanayileşmesini tamamlayamamış, buna bağlı olarak devrimi gerçekleştirecek işçi sınıfından yoksun ulusların kendisini sömüren diğer devlet yahut uluslara karşı vereceği mücadele, kaçınılmaz olarak burjuvazi önderliğinde ve köylü sınıfın desteğiyle gerçekleştirilecektir.

Osmanlı devletinde 1. Meşrutiyet'den Milli Mücadele'nin başlamasına dek Avrupa'dan ithal edilen sosyalist düşünce, yukarıda bahsettiğimiz nedenden ötürü teorinin gerektirdiği pratiğe öncülük edecek bir sınıf mevcut olmadığı için temelsiz kalmış, tutunamamıştır.

Milli Mücadele dönemine kadar kurulmuş olan sosyalist dernek ve fırkalar, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu emperyalist baskı ve işgal gerçekliği karşısında antiemperyalist bir tutum benimsemişlerse de, "kesintisiz milli demokratik devrim" ile emekçi sınıfın ulusal bağımsızlık elde edildikten sonra iktidar olması gerekliliği noktasında teorik açıdan da yetersiz kalmışlardır.

Bu durum; devrimin ulusal burjuvazi önderliğinde köylü sınıfı ile ittifak yaparak, emperyalist devletlere karşı ilk mücadeleyi başarıyla tamamladıktan sonra kesintisiz olarak yerli sömürücü sınıfa karşı ulusal bilinç kaybedilmeden elde edilmesi gerekliliği Kemalist Devrim pratiği ile anlaşılır olacaktır.

Kemalist Devrim bu anlamda milli karakter taşıyan "birleştirici" bir devrimdir. Devrimin milli karakteri, ulusal mücadele verilirken dahi "milliyetçi" bir tutumda olmamıştır. Mustafa Kemal milli kimliği, milli ruhu oluşturan unsurların tümüne farklı bir yorumlama ile "milliyetçilik" demiştir. Mustafa Kemal, bu anlayışı "Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk Milleti denir" şeklinde ifade etmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere, Milli Mücadele yürütülürken desteğini esirgemeyen Kürt ulusu Atatürk Milliyetçiliğinin içerisinde yerini almıştır.

Kemalist Devrim, mücadelenin tamamlanabilmesi için Altı Ok programıyla desteklenmiş bir ideolojiyi ortaya koymuştur. Cumhuriyet'in ilk döneminde (1960

sonrasına dek) Türkiye'deki sosyalistlerin Milli Mücadele'ye destek veren Sovyetler Birliği'nden etkilenerek benimsedikleri sosyalist anlayış, 1960'ların sonunda özellikle Maocu düşünceyi benimseyen sosyalistler tarafından eleştirilmiştir. Bu dönemde, Türkiye'deki sosyalistlerin parlamentoya girebilmiş ilk temsilcisi olan Türkiye İşçi Partisi'nden kopmalar yaşanmış, gruplar birbirlerini "Milli Demokratik Devrim'i anlamamakla" suçlamışlardır.

12 Mart 1971 Muhtırası arefesinde Milli Demokratik Devrim (MDD) hareketi içerisindeki bölünmeler beş ayrı grup şeklinde ortaya çıkmıştır:

1- Mihri Belli ve Aydınlık Sosyalist Dergi çevresi

2- Hikmet Kıvılcımlı ve Sosyalist Dergisi çevresi.

3- Aydınlık Sosyalist Dergisinden ayrılan Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Münir Aktolga çevresi.

4- Doğu Perinçek önderliğinde Proleter Devrimci Aydınlık çevresi. (Bu grup, Aydınlık dergisindeki ayrılıktan başlayarak değişen bir çizgi üzerinde birden çok hattı savunduktan sonra ÇKP-SBKP ayrılığı karşısında açık bir "Maocu" hattı benimsemiş, kırlardan kentlere doğru iktidarın parça parça ele geçirilmesini savunmaya başlamıştır)

5- Deniz Gezmiş, Sinan Cemgil, Hüseyin İnan ve Yusuf Arslan'ın oluşturduğu çevre.

Doğu Perinçek içinde bulunduğu Proleter Devrimci Aydınlıkçı görüşün temel çizgisini "Marksizm-Leninizm-Mao Zedung düşüncesi" olarak tanımlamıştır. Yine bu çizgi Milli Demokratik Devrim çizgisinden farklı olarak "sınıf" kavramı yerine, daha gevşek bir kavram olan "halk" kavramını kullanmıştır. Bu kavramdan hareketle Perinçek'in Milli Demokratik Devrim için antiemperyalist mücadeleyi yürütecek kitlenin "halk" olduğu yönündeki görüşü bizi bugünkü "ulusalcı" anlayışına götürür.

Doğu Perinçek, emperyalizme karşı mücadelede "milli varlığı" her şeyin önüne koymuş, Kemalist Devrim ideolojisiyle bütünleştirmiştir. Perinçek, ulusalcı karakter taşıyan Milli Mücadele ruhunun bugün Türkiye'nin yaşadığı hemen her soruna ve emperyalist saldırılara çözüm olacağını söylemektedir. Buradan hareketle, Kürt meselesini ulusal bir sorun olarak niteleyen Doğu Perinçek, Kürt ulusunun bağımsızlığının önündeki esas engelin emperyalizm olduğunu söyler. Kürtler, O'na göre Türk ulusu tarafından sömürgeleştirilmemişlerdir; tam tersine olarak Türk ulusu zaten emperyalizm karşısında yarı sömürge bir ulustur. Çözüm, halkların el ele emperyalist Batı'ya karşı verilecek bağımsızlık mücadelesindedir.

Perinçek'in söylemlerinde ifade ettiği ulusalcılık anlayışı alışılmış anlamda bir milliyetçilik değildir. Perinçek, bu konuda Atatürk Milliyetçiliği'ne atıf yapar. Geçmişte Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi (TİİKP), Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP), Sosyalist Parti (SP) ve son olarak İşçi Partisi (İP) olmak üzere Perinçek'in siyasal yaşamında yer aldığı bütün duraklarda kendisine yönelik eleştirilerin kaynağı ve hatta başkanlığını yürütmüş olduğu partinin kapatılma nedenleri arasında yer bulmuş olan "Kürtçülük" suçlaması, aslında Perinçek'in "halkların ulusal bağımsızlık mücadelelerini emperyalizme karşı vermeleri gerekliliği" düşüncesiyle çelişmekte ve çürümektedir. Yine bir tutarsızlık iddiası olarak, savunduğu Türk milliyetçiliği ile çeliştiği söylenen "Kürt ulusunun bağımsızlığı" söylemi de aynı temelde tutarlılık kazanmaktadır.

Doğu Perinçek, temel siyasi sorunlara aynı pencereden bakarak çözüm üretmektedir. Batılı devletler tarafından ileri sürülen "Ermeni soykırımı" iddiası, Büyük Ortdoğu Projesi (BOP) ve Avrupa Birliği (AB) konusunda Perinçek yine aynı "ulusalcı" pencereden bakmaktadır.

Genel başkanlığını yürüttüğü İşçi Partisi programında ayrıntısı ile bahsedilen "Milli devlet, milli hükümet, milli sermaye, milli ekonomi, milli eğitim..." projeleri Perinçek'in ulusalcı çözüm anlayışının geniş ifadesi görünümündedir. Bu itibarla Doğu Perinçek, Milli Demokratik Devrim, sosyalist devrim, Kemalist Devrim davalarından vazgeçmiş değildir. Kendi söylemlerine göre bu tutarlılık, Batılı sömürgeci devletlerin

ülke içindeki işbirlikçilerine karşı yürütülen ulusalcı mücadele sonucunda bugün devam eden “Ergenekon Davası” tutuklamalarına kaynaklık etmiştir.

KAYNAKÇA

Akküçük, A. (2002): "Ulusal Sol veya Ulusal Birlik Siyaseti Üzerine", *Teori*, say 53, Ekim.

Alöç, K. (1967): "İfşa Ediyorum", *Yeni gazete,* 13 Nisan.

Althusser, L. (1995): *Kapital'i Okumak*, (Çev.) Celal A. Kanat, İstanbul: Belge Yay.

Althusser, L. (2003): *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları, (*Çev.) Alp Tümertekin, İstanbul: İthaki Yay.

Anderson, P. (2004): *Batı Marksizmi Üzerine Düşünceler*, İstanbul: Birikim Yay.

Aron, R. (1974): *Sanayi Toplumu* (Çev.) A.O.Güner.

Atılgan, G. (2007): "Türkiye Sosyalist Hareketinde Anti- Emperyalizm ve Bağımsızlıkçılık (1920- 1971), *Sol*, İstanbul: İletişim Yay.

Avcıoğlu, D. (1962): "Niçin Sosyalizm?" *Yön*, Sayı 7.

Avcıoğlu, D. (1963): "Hızlı İktisadi Kalkınma", *Yön*, Sayı 75, 23 Mayıs.

Avcıoğlu, D. (1965): "Halkçı, Devletçi, Devrimci ve Milliyetçi Kalkınma Yolu", *Yön*, Sayı 111, 14 Mayıs.

Avcıoğlu, D. (1966): "TİP'e Dair", *Yön,* 17 Haziran.

Avcıoğlu, D. (1969): *Türkiye'nin Düzeni: Dün-Bugün-Yarın,* Ankara: Bilgi Yay.

Avcıoğlu, D. (1980): *Devrim ve Demokrasi Üzerine*, İstanbul: Tekin Yay.

Aydın, S. (1998): "Milli Demokratik Devrim'den Ulusal Sol'a Türk Solunda Özgücü Eğilim", *Toplum ve Bilim*, sayı 78.

Aydınoğlu, E. (2007): *Türkiye Solu (1960- 1980),* İstanbul: Versus Kitap.

Belge, M. (1998): *'Sol', Geçiş Sürecinde Türkiye*, (Der.) İrvin Cemil Schick, Ertuğrul Ahmet Tonak, 3. Bs., İstanbul: Belge Yay .

Belge, M. (2007): ‘Türkiye’de Sosyalizm Tarihinin Ana Çizgileri’, *Sol*, İstanbul: İletişim Yay.

Berktay, H. (1969): “Proleter Devrimci Çizgi ve Bazı Yanlış Eğilimler”, *Proleter Aydınlık*, sayı 16.

“Birinci Avrasya Seçeneği Konfernası: Ziyaretlerin İkinci Günü Basın Toplantısı, Kıbrıs ve Irak Konusundaki Değerlendirmeler Basına Aktarıldı” (2004): *Teori*, Sayı 108.

Bottomore, T. (2005): *Marksist Düşünce Sözlüğü*, (Çeviriyi der.) Mete Tunçay, İstanbul: İletişim Yay.

Brizon, P. (1997): *Emeğin ve Emekçilerin Tarihi*, Ankara: Onur Yay.

Çalışma Partisi Programı, Ankara, Güven Basımevi, 1951.

Çapanoğlu, M. (1964): *Türkiye’de Sosyalizm Hareketleri ve Sosyalist Hilmi,* İstanbul: Pınar Yay.

Çavdar, T., *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, Cilt: XXI Sayı: 201, Ankara.

Çavdar, T. *(*1996): *Türkiye’nin Demokrasi Tarihi 1950-1995*, Ankara: İmge Yay.

Çetin, H. (2007): *Çağdaş Siyasal Akımlar*, Ankara: Orion Yay.

Demokrat İşçi Partisi*:* (1993), *Birinci Sarı Çizgili Kitap,* İstanbul: Oğur Matbaası,

Çetin, M. (1998): *Perinçek ve Aydınlık Hareketi*, İstanbul: Edille Yay. (www.tohav.org’aihmkk’sosyalist_parti.pdf)

Demirovic, A. (2007): *Toplum ve Eleştiri*, (Çev.) Muharrem Açıkgöz, İstanbul: Felsefe Logos Yay.

Eagleton, T. (1996): “İdeoloji Nedir?”, *İdeoloji*, Çev. Muttalip Özcan, İstanbul: Ayrıntı Yay.

Fairclough, N. (2003): *Dil ve İdeoloji,* (Çev.) Barış Çoban, Zeynep Özarslan, Nurcan Ateş, İstanbul: Su Yay.

Fiske, J. (2003): *İletişim Çalışmalarına Giriş (*Çev.) Süleyman İrvan, Ankara: Bilim ve Sanat Yay.

Frolov, İ. (1997): *Felsefe Sözlüğü*, (Çev.) Aziz Çalışlar, İstanbul: Cem Yay.

Göze, A. (1987): *Siyasal Düşünceler ve Yönetimler*, İstanbul: Beta Yay.

Hamitoğulları, B. (1986): *Çağdaş İktisadi Sistemler : Strüktüel Ve Doktrinal Bir Yaklaşım*, Ankara: Savaş Yay.

İşçi ve Çiftçi Partisi Program ve Tüzüğü, (1951): Eskişehir: Ticaret Matbaası.

Horkheimer, M., Adorno, T.W (1995): *Aydınlanmanın Diyalektiği I*, (Çev.) Oğuz Özügül, İstanbul: Kabalcı Yay.

Huberman, L. (1975), *Sosyalizmin ABC si,* İstanbul: Eriş Yay.

İçli, T. (2000), "Altı Ok Programı ve Sosyalistler", *Teori*, sayı 124.

İşçi Partisi Programı.(2009)

(http://www.ip.org.tr/lib/pages/detay.asp?göster=tbelgeler&belgetur=, Erişim Tarihi 10 Ekim 2009.

"İşçi Partisi Uluslar arası İlişkiler Bürosu'nun Raporu- Avrasya Hareketi'nde Büyük Atılım", *Teori*, Sayı 168.

Kışlalı, A. (1974): *Öğrenci Ayaklanmaları*, Ankara: Bilgi Yay.

Kropotkin, P., *Büyük Fransız Devrimi*.(??)

Laclau, E., Mouffe, C. (1992): *Hegemonya ve Sosyalist Strateji*, (Çev.) Ahmet Kardam, İstanbul: Birikim Yay.

Lefevbre, H. (1996): *Marks'ın Sosyolojisi*, (Çev.) Selahattin Hilav, İstanbul: Sorun Yay.

Lenin, V. (1992): *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği*, (Çev.) Muzaffer Erdost, Ankara: Sol Yay.

Lukacs, G. (1978): *Birey ve Toplum,* (Çev.) Veysel Atayman, İstanbul: Günebakan Yay.

Mardin, Ş. (1969): *Din ve İdeoloj.* Ankara: SBF Yay.

Marks, K. ve Engels, F. (1977): *Devlet ve Hukuk Üzerine*. (Çev.) Rona Serozan, İstanbul: May Yay.

Marks, K. ve Engels, F. (1993): *Komünist Manifesto*, Ankara: Sol Yay.

Marks, K. ve- Engels, F. (1979), *Komünist Parti Manifestosu,* (Çev.) Nur Deriş, İstanbul: Aydınlık Yay.

Marks, K. (1986): *Kapital. Birinci Kitap. Kapitalist Üretimin Eleştirel Bir Tahlili*. (Çev.) Alaattin Bilgi, İstanbul: Sol Yay.

Marks, K. (2003): *Yabancılaşma*, (Çev.) Barışta Erdost, İstanbul: Sol Yay.

"Müstakil Türk Sosyalist Partisi Program ve Nizamname" (1948): İstanbul.

Marks, K. (2003): *Gotha Programının Eleştirisi*, İstanbul: Eriş Yay.

Marks, K. (2004): "1844 İktisadi ve Felsefi Elyazmaları", *Karl Marks Felsefe Yazıları*, (Çev.) Ahmet Fethi, İstanbul: Hil Yay.

Miliband, R., Poulantzas, N., Laclau, E. (1983): *Kapitalist Devlet Sorunu*, İstanbul.

Özbek, S. (2003): *İdeoloji Kuramları*, İstanbul: Bulut Yay.

Özgen, M. (1982): *TKP ve Organize Gençlik Hareketleri*, İstanbul: 14 Mayıs Vakfı Yay.

Öznur, H. (2006): *Derin Sol, Çatışmalar- Cinayetler- İnfazlar*, İstanbul: Bilgeoğuz Yay.

Perinçek, D. (1970): "Marksizm- Leninizm- Mao Zedung Düşüncesi Bütün İnsanlığın Malıdır", *Proleter Devrimci Aydınlık*, sayı 24.

Perinçek, D. (1978), "Marxist Bilgi Teorisi ve İki Çizgi Arasındaki Mücadele" *Bora*, Sayı 1, 2.

Perinçek, D. (1990): *Abdullah Öcalan İle Görüşme*, İstanbul: Kaynak Yay.

Perinçek, D. (1991): "Kürdistan Sömürgedir Tezi Çıkmazda", *Teori*, Sayı 23.

Perinçek, D. (1995), *Kemalist Devrim 2 Din ve Allah*, İstanbul: Kaynak Yay.

Perinçek, D. (Aralık 1997): "Devrimci Milliyetçilik ve Irkçı Milliyetçilik, *Teori*, sayı 95.

Perinçek, D. (2000): *Kemalist Devrim-3, Atı Ok*, İstanbul: Kaynak Yay.

Perinçek, D. (2001): "Batı Programının Türkiye'de İflası", *Teori,* sayı 132.

Perinçek, D. (2002): "AB'nin Alternatidi Ulusal Devlettir", *Aydınlık*, 24 Mart

Perinçek, D. (2004): "1. Avrasya Seçeneği Konferansı'nı Açış Konuşması", *Teori,* Sayı 168.

Perinçek, D. (2005): "Avrasya Büyük Vatanımız", *Teori*, Sayı 180.

Perinçek, D. (2007): *Kemalist Devrim- 2 Din ve Allah*, İstanbul: Kaynak Yay

Perinçek, D. (2007): "Soykırım Yok Savaş Var", *Teori,* Sayı 207.

Perinçek, D. (2007): "Sosyal Demokrasinin Kemalist Devrim'i Reddi", *Teori*, sayı 209.

Perinçek, D. (2009): *Osmanlı'dan Bugüne Toplum ve Devlet- Sivil Toplumculuğunu Eleştirisi*, İstanbul: Kaynak Yay.

Perinçek, D. (2009): "Köklü Çözüm: Batı Asya Topluluğu, Aydınlık", Sayı 1155.

Perinçek, D. (2009): *Ergenekon Savunması*, 3. basım, İstanbul: Kaynak Yay.

Politzer, G. (1979): *Felsefenin Temel İlkeleri*, (Çev.) F. Karagözlü, İstanbul: Sosyal Yay.

Portelli, H. (1990): *Gramsci ve Tarihsel Blok*, (Çev.) Kenan Somer, Ankara: Savaş Yay.

Poulantzas, N. (1992): *Siyasal İktidar ve Toplumsal Sınıflar*, (Çev.) Şen Süer ve L. Fevzi Topaçoğlu, İstanbul: Belge Yay.

Robertson, D. (2004): *The Routledge Dictionary of Politics*, London: Routledge Taylor & Francis Group.

Sayılgan A. (1972): *Türkiye'de Sol Hareketler (1871- 1972)*, İstanbul: Hareket Yay.

Sencer, M. (1971): *Türkiye'de Siyasal Partilerin Sosyal Temelleri*, İstanbul: Geçiş Yay.

Sertel, Y. (2007): "Üçüncü Dünyada Antiemperyalist Dayanışma ve Çin'in Öncü Rolü", *Teori*, Sayı 208.

Soysal, M. (1962): "Göz Oyan Kargalar". *Yön*, Sayı 32.

Stalin, J. (1982): *Milli Demokratik Devrim*, (Çev.) Şule Perinçek, İstanbul: Kaynak Yayınları.

Stalin, J. (1994): *Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu*, (Çev.) Muzaffer Erdost, Ankara: Sol Yayınları.

Sumer, N. (2002): "Hümanist Ulusçuluğun İlk Örneği Kemalizm", *Teori,* Ekim.

Şenel, A. (1993): *Siyasal Düşünceler Tarihi,* Ankara: Bilim ve Sanat Yay.

Şişmanov, D. (1990): *Türkiye İşçi ve Sosyalist Hareketi* , İstanbul: Belge Yay.

Temelveren, İ. "Sosyal Adalet Partisi'nin Gayesi", *Yolumuz.*

Tevetoğlu, F. (1967): *Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler 1910-1960*, Ankara.

Thomas, Jean P. (2003), "Sosyalizm", (Çev.) İsmail Yerguz, *Siyaset Felsefesi Sözlüğü,* İstanbul: İletişim Yay.

Timuçin, A. (1997), *Düşünce Tarihi*, İstanbul: İnsancıl Yay.

Tolan, B. (1993): *Sosyoloji*, Ankara: Adım Yay.

Topçuoğlu, İ. (1976*): Neden İki Sosyalist Partisi, TKP Kuruluşu ve Mücadelesinin Tarihi 1914- 1960,* 1. Kitap, Eser Matbaası.

Tökin, F. (1965): *Türk Tarihinde Siyasi Partiler ve Siyasi Düşüncenin Gelişmesi*, İstanbul: Elif Yay.

Tucker, B. *Bireyci Anarşist*.(??)

Tunaya, T. (2000): *Türkiye'de Siyasi Partiler*, c. 3. İstanbul: İletişim Yay.

Türk, B. (2003): "*İdeoloji*" (ed.) Mümtaz'er Tüköne, *Siyaset*, Ankara: Lotus Yay.

*Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi Ana Nizamname ve Faaliyet Progra*mı (1946): İstanbul.

Türkiye Sosyalist Partisi Program ve Nizamname (1946): İstanbul, Stad Matbaası.

Türkiye Sosyalist Partisi, Grev Hakkı Üzerine Görüşleri (1951): İstanbul.

Ünüvar, K. (2007): "Doğu Perinçek", *Sol*, İstanbul: İletişim Yay.

*Vatan Partisi Tüzük ve Programı (*1954): İstanbul: Tecelli Basımevi.

Woodcock, G. (1997), *Anarşizm*, (Çev.) Alev Türker, İstanbul: Kaos Yay.

Yayla, A. (2004): *Siyasi Düşünce Sözlüğü*, Ankara: Adres Yay.

Yıldız, V. (1998): "Sultan Galiyev Üzerine", *Teori,* Sayı 96.

Yurtçiçek, B. (2000): "Ermeni Sorununa Genel Bir Bakış", *Teori*, Sayı 130, İstanbul: Serler Matbaası.

Yurtçiçek, B. (2009): "Perinçek Öcalan'la Ne Konuştu, *Aydınlık*, Sayı 1159.

Zedung, M. (1975): *Seçme Eserler II*, İstanbul: Kaynak Yayınları.

Zedung, Mao (1993): *Yeni Demokratik Devrim*, (Çev.) Sırrı Bulut, İstanbul: Umut Yayımcılık.

http:www.deu.edu.tr/userweb/recep.kok/dosyalar/ortadogu%20projesi.pdf, Erişim Tarihi: 10.10. 2009

http://209.85.129.132’search?q=cache:6PhsYK6WHpsJ:tr.wikipedia.org’wiki’ergenekon_Op+ergenekon+wiki&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr, Erişim Tarihi, 10.10.2009

http://ip.org.tr’lib’pages’detay.asp?goster=ehaberdetay&idhaber=206